

Lubomír STANČEK

Ekumenizmus a Benedikt XVI. pápež ekumenizmu

pred zvolením za pápeža a po zvolení

Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka Spišská Kapitula
2012

Kniha je len pre študentov a verejnosť ako nedokončené dielo a pomôcka k poznaniu doby a okolností pre históriu - po abdikáciu Benedikta XVI., keď odišiel ako emeritný pápež.

Dielo neprešlo literárnou a grafickou úpravou.

Zoznam skratiek:

ARD - Nemecká televízna spoločnosť
EKD - Evangelische Kirche in Deutschland
UUS - Encyklika Ut unum sint
UR - Encyklika Unitatis redintegratio
NDR - Nemecká demokratická republika
SRN - Spolková republika Nemecko
SDM - Svetový deň mládeže
SRC - Svetová rada cirkvi

1.1 Kardinál Ratzinger

Meno Jozef Ratzinger, znelo zvučne už v jeho kardinálskych časoch, keď zastával funkciu prefekta Kongregácie pre náuku viery. A to nie len medzi katolíkmi. Skloňujú ho tiež predstavitelia iných cirkví, ba dokonca neveriaci. Bývalý arcibiskup Mníchova a Freisingu je považovaný za baštu katolíckeho učenia a stĺp pravdy. Na druhej strane, pre svoju neochvejnú sa často stáva terčom kritiky najmä liberálnych prúdov. Pod jeho vedením kongregácia bojuje proti relativizácii pravdy vo svete, jasne pomenúva súčasné javy, odhaľuje skryté tendencie namierené proti jednote Cirkvi. Do svojej funkcie prefekta nastúpil 25. novembra 1981.

V rozhovore pre agentúru ZENIT pri príležitosti dvadsiateho výročia jeho pôsobenia na čele Kongregácie pre náuku viery Kardinál Ratzinger na otázku: „Aké má najintenzívnejšie zážitky s pápežom Jánom Pavlom II.?“, odpovedal: „Sú to stretnutia s pápežom v súvislosti s jeho významnými cestami a s veľkou drámou teológie oslobodenia, keď sme spoločne hľadali spravodlivú cestu. Potom to boli pápežove ekumenické iniciatívy, otváranie sa Cirkvi bez straty vlastnej identity.“¹

Vydanie niektorých posledných dokumentov Vatikánu, ako napr. vyhlásenie Kongregácie pre náuku viery „*Dominus Iesus*“ (2000), vyvolávali a vyvolávajú medzi mnohými zástancami ekumenického hnutia vlnu nesúhlasov a sklamaní. Pri tejto príležitosti sa odhaľujú mylné predstavy, ktoré majú niektorí o ekumenizme. Katolícka cirkev odmieta „ekumenický minimalizmus“, ale za svoje základné východisko považuje vlastnú identitu (nie v zmysle konfesionalizmu). Každá cirkev má svoje vlastné dejiny, svoj profil, svoju mentalitu a kultúru, svoje obrady a presvedčenie viery, svoju štruktúru a pokladá to za svoje bohatstvo. Táto konfesiónalna identita je základňou pre ekumenický dialóg. Kardinál Ratzinger to raz takto formuloval: „Cirkvi majú zostať cirkvami a viac a viac sa stávať Cirkvou“. Preto je normálnym prejavom života Katolíckej cirkvi, že kompetentné authority sa snažia strážiť túto vlastnú identitu, aby potom mohli v pravde vstúpiť do ekumenického dialógu.“²

1.1.1 Dokument *Dominus Iesus*

Kongregácia pre náuku viery pod vedením kardinála Ratzingera vydala 5. Septembra 2000, 36-stranový dokument *Dominus Iesus*, pojednávajúci o jedinečnej úlohe Cirkvi v ekonómii spásy.

Dokument dáva odpovede na mnoho otázok o dôležitosti katolíckej cirkvi a tiež odpovedá na otázky dotýkajúce sa ekumenického hnutia. Je usporiadaný

¹ *Katolícke noviny*, č.50/2001, str.6

² www.andrejmatel.szm.sk/Texty/Ekumenizmus/Ekumenicky_obrat_KC.doc, 10.12.2008

ako odpoveď Svätého stolca na teórie súčasných teológov, ktoré prichádzajú najmä z Ázie. Varuje pred zjednodušovaním v teológii, ktorá má sklon k popieraniu dôležitosti Katolíckej cirkvi. Text zdôrazňuje zásadnú úlohu cirkvi, čo odporuje relativistickým teóriám, hlásajúcim rovnosť všetkých náboženstiev. Tiež odmieta prístup, ktorý snaží hlásať zásadný protiklad medzi logickou mentalitou Západu a symbolickou mentalitou Východu.

Tento prístup by totiž mohol viesť k záveru, že Katolícka cirkev nie je pre spásu ľudí v Ázii najlepšou cestou. Dominus Jesus má šesť kapitol. Prvá vyhlasuje, že plné zjavenie Božej pravdy prichádza skrze Ježiša a Cirkev. Tým sa stávajú teórie prehlasujúce, že Katolícka cirkev a iné náboženstvá sa dopĺňajú, nesprávnymi. Druhá kapitola vyvracia názory teológov tvrdiacich, že Duch Svätý má univerzálnejšie pole pôsobnosti ako len Katolícku cirkev. Tretia kapitola rozvádza toto učenie ďalej a zdôrazňuje, že spása môže prísť k ľudstvu len prostredníctvom Ježiša Krista. Dokument odmieta predstavy, že by si Katolícka cirkev mala prestať robiť nároky na to, že Ježiš je jediným, univerzálnym, alebo absolútnym prostriedkom spásy. Opačný názor je jednoducho nevernosťou voči posolstvu, ktoré Boh zveril Cirkvi. V štvrtej a piatej kapitole sa uvádza, že spása sľúbená Ježišom Kristom prichádza cez Katolícku cirkev, jeho Nevestu a mystické Telo. Dokument varuje pred relativistickými postojmi, ktoré sa snažia hlásať, že všetky náboženstvá obsahujú určité prvky Božieho spasiteľného posolstva alebo že žiadne inštitucionálne náboženstvo nie je pre ľudstvo dokonalou reprezentáciou Božej vôle. Dokument zdôrazňuje, že Katolícka cirkev, definovaná ako cirkev, ktorá si uchovala apoštolskú postupnosť, je jedinou pravou cirkvou. Záverečná kapitola načrtáva dopad tohto cirkevného učenia na ekumenický dialóg. Podporuje učenie, že cirkev je pre spásu nevyhnutná. Plnosť prostriedkov ku spásu sa dá nájsť len v Katolíckej cirkvi. Preto má Cirkev zvláštne poslanie ad gentes, t.j. k nekatolíkom. Cirkev sa ich snaží priviesť k plnému spoločenstvu a ponúknuť im úplnú príležitosť ku spásu. V ekumenickom dialógu nie je nikdy správne hovoriť, že jedno náboženstvo je rovnako správne ako druhé, varuje Dominus Jesus. Cirkev vstupujúca do ekumenického dialógu jedná s ostatnými partnermi s rovnakou úctou, ktorá vychádza z uznania rovnakej dôstojnosti strán zúčastnených v dialógu, nie však doktrinálneho obsahu náboženstva.

Na vatikánskej tlačovej konferencii pri predstavení nového dokumentu kardinál Ratzinger zdôraznil, že je to nevyhnutná odpoveď na teológiu náboženského pluralizmu, ktorá silnie nielen v teologických kruhoch, ale tiež vo všeobecnom katolíckom povedomí. Kardinál poukázal na to, že mnoho ľudí sa dnes na tradičný nárok Cirkvi, byť jediným a univerzálnym prostredníkom spásy, pozerá ako na útok na moderné myslenie a hrozbu tolerancii a slobode. Preto sa mnoho ľudí pozerá na ekumenický dialóg ako na samotné finálne riešenie. Idea dialógu sa stáva náhradou za samotnú misionársku činnosť a za nutnosť vyzývať

k obráteniu. Táto ne správna predstava o dialógu nezdôrazňuje hľadanie objektívnej a absolútnej pravdy, ale túžbu položiť všetky viery na jednu rovinu. Takýto dialóg formuje falošnú ideu tolerancie, ktorá umožňuje rešpektovať iné viery, napriek tomu, že odmietajú možnosť akejkoľvek objektívnej pravdy. Arcibiskup Bertone, spoluvorca dokumentu, potvrdil, že Dominus Jesus neobsahuje žiadne nové učenie, ale ako odpoveď na súčasné problémy a teórie opakuje formulácie učenia Katolíckej viery. Ďalej zdôraznil, že dokument treba brať ako učenie Učiteľského úradu Cirkvi, a nielen ako nejaký ďalší teologický názor, lebo bol vydaný Svätým stolcom a schválený pápežom Jánom Pavlom II.³

1.1.2 Benedikt XVI.

Ako novozvolený pápež Benedikt XVI. predsedal Jozef Ratzinger dňa 20. 4. 2005 svätej omši v Sixtínskej kaplnke. V jej závere predniesol svoje poslanstvo v latinskom jazyku. Vo svojom prvom poslanstve sa obrátil k všetkým ľuďom dobrej vôle a naznačil hlavné ciele svojho pontifikátu, ktorý sa začína po smrti Jána Pavla II. Benedikt XVI. zdôraznil, že chce pokračovať v úsilí svojich predchodcov - aktualizovať II. Vatikánsky koncil, ktorý Ján Pavol II. nazval „buzolou“ pre orientáciu v treťom tisícročí. Ako jeden zo svojich prvoradých cieľov si pápež Benedikt XVI. predsavzal pracovať na poli ekumenizmu, na obnovení plnej a viditeľnej jednoty všetkých čo nasledujú Krista. Ako zdôraznil, je pripravený urobiť všetko, čo bude v jeho silách, aby podporil „fundamentálne dielo ekumenizmu“.⁴

Na stránkach jedného talianskeho denníka zaujal článok, ktorý novozvoleného pápeža označil za muža ekumenizmu. Každý rímsky biskup je ako pastier univerzálnej Cirkvi povolaný zmierovať. Benedikt XVI., keď sa niekoľko dní po svojom uvedení do úradu stretol s predstaviteľmi iných cirkví a náboženstiev, v duchu svojho predchodcu všetkých vyzval „Duc in altum!“ – „Zatiahni na hlbinu!“. Z toho, čo sme za posledných sto dní mohli sledovať, sa zdá, že nový pápež bude naozaj mužom dialógu, ktorý bude v Duchu a pravde napomáhať duchovný ekumenizmus – jednotu všetkých s Kristom.

Podľa vzoru svojho patróna, sv. Benedikta z Nursie, ktorý zasial semienko novej civilizácie v Európe, sa tak aj Benedikt XVI., môže stať semienkom rastu skrze očistenie, vzájomné poznanie a duchovné spoločenstvo. A práve to je ekumenizmus, ktorý možno charakterizovať ako „starú cirkev v novej forme“.⁵

³ Porov.: :*Nové dimenzie*, č.3/2000, str.5

⁴ <http://www.czsskomtv.edu.sk/duch.c/volba.papeza.2005.html>, 11.12.2008

⁵ . KUTARŇA, A.: In: *Katolícke noviny*, č.31/2005, str.1

1.1.3 O ekumenizme na Svetových dňoch mládeže

Na Svetových dňoch mládeže v nemeckom Kolíne pápež Benedikt XVI. povedal aj tieto slová: „Do kontextu kolínskych dní, bohatých na nádej, veľmi dobre zapadá ekumenické stretnutie s predstaviteľmi iných cirkví a cirkevných spoločenstiev. Úloha Nemecka v ekumenickom dialógu je dôležitá tak pre smutné dejiny rozdelenia, ako aj pre významnú cestu zmierenia, uskutočnenú v tomto smere. Prajem si, aby dialóg, ktorého ovocím je vzájomná výmena nielen slov, ale aj darov, mohol okrem iného prispieť k rozvoju a dozretiu usporiadanej a harmonickej symfónie, akou je katolícka jednota. V takejto perspektíve SDM predstavujú hodnotné ekumenické laboratórium.

A ako opäť neprežívať s emóciami návštevu kolínskej synagógy, kde sídli najstaršia židovská komunita v Nemecku? So židovskými bratmi som si spomenul na šoah a na 60. výročie oslobodenia nacistických koncentračných táborov. Na tento rok pripadá aj 40. výročie koncilovej deklarácie *Nostra aetate*, ktoré začalo novú epochu dialógu a duchovnej solidarity medzi židmi a kresťanmi, ako i ostatnými veľkými náboženskými tradíciami. Medzi nimi patrí zvláštne miesto islamu, ktorého nasledovníci sa klaňajú jedinému Bohu a hlásia sa k praotcovi Abrahámovi. Z tohto dôvodu som sa chcel stretnúť s predstaviteľmi niektorých moslimských komunít, a priblížil som im starosti i nádeje ťažkého historického okamihu, ktorý prežívame. Zároveň som vyjadril prianie a presvedčenie, že vzájomnou spoluprácou možno vykoreniť fanatizmus a násilie, ale aj brániť dôstojnosť ľudskej bytosti a jej základné práva.⁶

1.1.4 Dokument odpovede na otázky týkajúce sa niektorých aspektov učenia o Cirkvi

10. júla 2007, deň po odchode pápeža Benedikta XVI. na letnú dovolenku do Lorenzago do Cadore v talianskych Dolomitoch, rozbúrili hladinu nielen európskej ekumény, ale náboženského života vôbec list Kongregácie pre náuku viery: *Odpovede na otázky týkajúce sa niektorých aspektov učenia o Cirkvi*. Obsah tohto listu pápež v osobitnej audiencii prefektovi kongregácie kardinálovi Williamovi Levadovi schválil, potvrdil a uverejniť nariadil. Dokument obsahuje podobné tézy ako vyššie spomínaný dokument *Dominus Iesus*. Avšak tento dokument sa nestretol s prijatím u niektorých protestantských cirkví. Napríklad biskup Huber, predseda Rady evanjelickej cirkvi v Nemecku, nazval „*Odpovede*“ premyslene „ekumenicky urážlivými“ a premárnenou šancou. Vytyka Vatikánu, že mu chýba zmysel pre relativitu vlastného stanoviska pri diskusii. Apoštolskej postupnosti kňazstva sa evanjelici nikdy nepodrobia. Ekumenická klíma, v Nemecku už aj tak pár rokov dosť drsná, sa

---

⁶ Porov: *„Katolícke noviny*, č.36/2005, str.6

„Odpoveďami“ stáva takmer mrazivou a nádej na zmenu, ktorá ožila 29. apríla 2007, keď kresťanské cirkvi podpísali dohodu o vzájomnom uznaní krstu, opäť mizne v diaľke. Definíciu pojmu cirkev nepovažujú reformované cirkvi za tému pre ekumenickú diskusiu. Oveľa dôležitejšie otázky sú schopnosť súdnosti obce veriacich pri vieroučných článkoch, prístupnosť duchovných úradov pre ženy a uznanie omylnosti cirkevného predstavenstva.

Skutočnosť, že nový dokument prišiel len pár dní po obnovení starého omšového rituálu, považujú pozorovatelia udalostí vo Vatikáne za ďalšie potvrdenie konzervatívneho kurzu Benedikta XVI. a jeho snahy získať späť katolíckych tradicionalistov, resp. spomaliť rozmach evanjelikálnych siekt v treťom svete. Väčšina nemeckých univerzitných teológov odmieta stanovisko Kongregácie pre náuku viery ako zbytočné zaťaženie súčasnej náboženskej situácie.⁷

1.1.5 Významné stretnutia na poli ekumenizmu

Benedikt XVI. už od počiatku svojho pontifikátu inicioval mnohé ekumenické stretnutia. Uvádzame tu aspoň niektoré z nich, ktoré zachytili spolupracovníci slovenskej sekcie Vatikánskeho rozhlasu:

Na návštevu Vatikánu prišiel patriarcha Asýrskej cirkvi Východu Catholicos Mar Dinkha IV. spolu so svojimi biskupmi a kňazmi. Privítal ho samotný Svätý Otec Benedikt XVI. a do svojho pozdravu zahrnul všetkých členov Svätej synody, klérus i veriacich. Asýrskej cirkvi Východu slovami sv. Pavla zaželal, aby „Pán, ktorý je prameňom radosti, im daroval pokoj navždy a naveky“ (21.6.2007).

Kardinál Etchegaray sa po stretnutí v Moskve s pravoslávnyim patriarchom Alexejom II. vyjadril pre Vatikánsky rozhlas aj k možnému stretnutiu patriarchu so Svätým Ocom: „Všetci o tom už veľmi dlho hovoria, vlastne v prvom rade patriarcha a pápež Benedikt XVI., podobne ako aj jeho predchodca pápež Ján Pavol II., si toto stretnutie úprimne a vrúcne želajú. Kedy a kde k nemu dôjde? Nikto to nedokáže povedať, obom totiž záleží na tom, aby šlo o stretnutie v pravde, nie o mediálne divadlo len za tým účelom, aby sa mohlo povedať, že sa stretli. Nie! Obaja chcú, aby stretnutie bolo dobre pripravené a aby sa uskutočnilo za tých najjasnejších podmienok v pravde a v hlbokom dialógu. Tlač často trochu zveličuje udalosti, idealizuje alebo zjednodušuje pravdu, ktorá je trochu zložitejšia a na to netreba zabúdať! V príhovore na úvod nášho súkromného stretnutia patriarcha Alexej II. vymenoval početné iniciatívy, ktoré spolu podnikajú katolíci a pravoslávni v Rusku a to všetko čo sa robí je veľmi pôsobivé, v takýchto mnohostranných

⁷ <http://www.zosity-humanistov.sk/category/zosity-humanistov/zosity-humanistov-c-64/>, 11.12.2008

podobách.... je to všetko veľmi nové. Takže, netreba sa pridržať len miesta a dátumu, je potrebné dôverovať...“ (16.8.2007).

Pápež Benedikt XVI. zaslal posolstvo predsedovi Rady biskupských konferencií Európy (CCEE) kardinálovi Péterovi Erdöovi a predsedovi Európskej konferencie cirkví (CEC) Jeanovi-Arnoldovi de Clermont, pri príležitosti III. európskeho ekumenického zhromaždenia, ktoré sa včera začalo v rumunskom Sibiu. S ohľadom na motto podujatia „Kristovo svetlo ožaruje všetkých. Nádej na obnovu a zjednotenie Európy“, Svätý Otec zdôraznil, že kráčajúce vpred po ekumenickej ceste smerom k plnej a viditeľnej jednote všetkých kresťanov je jeho pastoračnou prioritou už od začiatku pontifikátu. Pripomenul v posolstve slová svojho predchodcu Jána Pavla II., ktorý v encyklike *Ut unum sint* o ekumenickom úsilí napísal, že „Katolícka cirkev sa nezvratne zaviazala nastúpiť cestu hľadania ekumény, a tak načúvať Duchu Pánovmu, ktorý nás učí pozorne čítať "znaky čias"“ (*Ut unum sint*,3). „Veriť v Krista znamená chcieť jednotu; chcieť jednotu znamená chcieť cirkev“ (UUS 9). Vedomá si toho, zdôrazňuje Benedikt XVI., „Katolícka cirkev verne pokračuje na ceste jednoty a spoločenstva medzi kresťanmi. Na cestu, ktorá je síce ťažká, ale taká radostná (por. UUS 2).

Podľa slov Benedikta XVI. musia byť v tejto súvislosti smerodajné dve zložky úsilia Cirkvi: dialóg pravdy a stretnutie v znamení bratstva. Obe potrebujú, aby ich základom bol duchovný ekumenizmus, ako uvádza jeden z dekrétov II. vatikánskeho koncilu: „Toto obrátenie srdca a túto svätosť života, spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za dušu celého ekumenického hnutia“ (*Unitatis redintegratio* 8). Benedikt XVI. v závere svojho posolstva povzbudil účastníkov III. európskeho ekumenického zhromaždenia, aby sa im podarilo vytvoriť priestor pre jednotu v rôznosti, v atmosfére vzájomnej dôvery a vo vedomí, že „naše spoločné morene sú omnoho hlbšie, než naše rozdelenia“. V tomto duchu bude podľa Svätého Otca možné zlomiť povýšenosť a prekonať odcudzenie, duchovne okúsiac spoločný základ našej viery (5.9.2007).

Benedikt XVI. v posolstve účastníkom X. sympózia katolíkov a pravoslávnych v Grécku ocenil ekumenické snahy sympózia a „jeho príspevok k podpore skutočného spoločenstva, aj keď možno nedokonalého, ktoré existuje medzi katolíkmi a pravoslávnyimi“. Vyjadril nádej, že sa raz obe cirkvi zjednotia v plnosti, ktorá umožní slávenie jedinej Eucharistie. „Nech Duch Svätý ožiari myseľ, zohreje srdcia a naplní každého radosťou a Pánovým pokojom,“ napísal Svätý Otec a uistil účastníkov podujatia o svojich modlitbách (17.9.2007).

Pri príležitosti prijatia na audiencii členov koordinačného výboru X. plenárneho zasadnutia Zmiešanej medzinárodnej komisie pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a zástupcami všetkých pravoslávnych cirkví v talianskom meste Ravenna, Benedikt XVI. okrem iného uviedol: „v tejto novej fáze dialógu, musia byť dva aspekty považované za celok: na jednej strane eliminovať odlišnosti, ktoré existujú a na druhej strane robiť všetko pre

obnovenie plnej jednoty ako základu pre spoločenstvo Kristových učeníkov” (8.10.2007).

Svätý Otec prijal na audiencii delegáciu Svetovej konferencie mennonitov. Privítal ich slovami z Druhého listu apoštola Pavla Korint’anom: „Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, i od Pána Ježiša Krista” (2 Kor 1,2). Vyjadril potešenie nad tým, že Katolícka cirkev a mennoniti po storočiach vzájomnej izolácie opäť začali komunikovať v ekumenickom duchu:

„Mennoniti sú dobre známi svojím silným kresťanským svedectvom pokoja v mene evanjelia a v tomto, napriek storočiam rozdelenia, máme spoločné presvedčenie. Obe Cirkvi zdôrazňujú, že naša práca pre pokoj je zakorenená v Ježišovi Kristovi, ktorý “je náš pokoj! On z oboch urobil jedno... nastolil pokoj, aby v jednom tele skrze kríž ... zmieril oboch s Bohom” (Ef 2,14-16). Chápeme, že zmierenie, nenásilie a aktívne vytváranie pokoja patria do srdca evanjelia. Naše pokračujúce hľadanie jednoty Pánových učeníkov je najdôležitejšie. Naše svedectvo zostane oslabené, kým bude svet vidieť naše rozdelenie.”

Svätý Otec vyjadril nádej, že návšteva delegácie Svetovej konferencie mennonitov bude ďalším krokom k vzájomnému porozumeniu a zmiereniu (19.10.2007).

Svätý Otec sa prihovril účastníkom medzinárodného stretnutia katolíkov a baptistov: „Som rád, že ste si za miesto stretnutia zvolili práve Rím, mesto, v ktorom apoštoli Peter a Pavol ohlasovali Evanjelium a korunovali svoje svedectvá o zmŕtvychvstaní Pána preliatím krvi,” Svätý Otec vyjadril nádej, že rozhovory budú ovocím pre ďalší dialóg a pre ešte väčšie porozumenie a spoluprácu medzi katolíkmi a baptistami (6.12.2007).

Pri príležitosti Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov Benedikt XVI. upozornil, že tento druh modlitby by sa nemal obmedzovať iba na jeden týždeň v roku: “Spoločné volanie k Pánovi, aby uskutočnil plnú jednotu svojich učeníkov – v čase a spôsobom, ktoré sú Jemu známe – sa má rozšíriť na celý rok. Okrem harmónie úmyslov v službe k uľahčeniu ľudského utrpenia sú objavovanie pravdy Kristovho posolstva a zmierenie nevyhnutnými etapami, pomocou ktorých sa kresťan – hodný svojho mena – má zjednotiť so svojím bratom, aby tak prosili o dar jednoty a spoločenstva. Povzbudzujem vás teda prežiť tieto dni v atmosfére modlitby a počúvania Božieho Ducha, aby sa tak uskutočnili dôležité kroky na ceste k plnej a dokonalej jednote Kristových učeníkov” (15.1.2008).

Zároveň pri príležitosti týždňa modlitieb za jednotu kresťanov a sviatku sv. Henricha, hlavného patróna Fínska, prijal na audiencii delegáciu predstaviteľov luteránskej cirkvi z tejto krajiny. Všetkým kresťanom pripomína, že autentický život v spoločenstve je možný iba vtedy, ak sú oficiálne vyjadrenia a dialóg neustále sprevádzané svetlom Ducha Svätého. Ocenil tiež výsledky luteránsko-katolíckeho dialógu vo Fínsku, týkajúceho sa zásadných otázok kresťanskej

viery a vyjadril nádej, že tento dialóg povedie k praktickým výsledkom, prispievajúcim k budovaniu jednoty v Kristovi a posilneniu vzťahu medzi kresťanmi. Svätý Otec pripomenul, že minulý rok si Fínsko pripomenulo 450. výročie smrti teológa Mikaela Agricolu, ktorého preklad Biblie mal nesmierny význam pre fínsky jazyk a literatúru. „Toto výročie opätovne zdôraznilo dôležitosť Svätého písma pre Cirkev, pre jednotlivých kresťanov a celú spoločnosť“ (18.1.2008).

Pápež Benedikt XVI. sa stretol s členmi zmiešanej pracovnej skupiny Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov a Ekumenickej rady cirkví pod vedením jej generálneho sekretára Samuela Kobiu. Vo svojom príhovore zdôraznil, že Ekumenická rada a Katolícka cirkev sa dlhodobo tešia dobrým vzájomným vzťahom a spoločná pracovná skupina, ktorá začala fungovať v roku 1965, horlivo pracuje na posilnení „dialógu života“. „Táto spolupráca,“ uviedol Svätý Otec, „predstavuje živé vyjadrenie už existujúceho spoločenstva medzi kresťanmi a napomáha napredovaniu ekumenického dialógu a porozumenia“.

Podľa pápežových slov 100. výročie Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov ponúka príležitosť poďakovať sa Bohu za ovocie ekumenického úsilia (25.1.2008).

Pápež Benedikt XVI. povýšil 30. januára 2008 Gréckokatolícku cirkev na Slovensku na Metropolitnú cirkev so sídlom v Prešove. Gréckokatolícka cirkev na Slovensku bola v dejinách skúšaná, ponížená, trpená a teraz ju Boh na príhovor blažených hieromučeníkov Pavla Petra Gojdiča OSBM, Vasil'a Hopka a Metoda Dominika Trčku CSsR povýšil. Slovenskí gréckokatolícki veriaci sú vďační Svätému Otcovi Benediktovi XVI. za povýšenie Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku na Metropolitnú cirkev, Prešovskej eparchie na arcibiskupstvo, Košického apoštolského exarchátu na eparchiu a za zriadenie Bratislavskej eparchie a menovanie jej prvého eparchu (13.2.2008).

Benedikt XVI. na osobitnej audiencii prijal ekumenického patriarchu Bartolomeja I. Stretnutie malo aj ďalší významný rozmer: Svätý Otec a patriarcha sa spoločne pomodlili v kaplnke Urbana VIII. v apoštolskom paláci. Benedikt XVI. zdôraznil, že Katolícka cirkev je pripravená robiť všetko pre zvládnutie prekážok a bude sa snažiť spoločne s pravoslávnyimi bratmi hľadať stále účinnejšie spôsoby pastoračnej spolupráce, s cieľom vytvorenia plného spoločenstva medzi Rímskou cirkvou a cirkvou Konštantinopolu (6.3.2008).

Pri príležitosti 81. narodenín pápeža Benedikta XVI. ruská verejnoprávna televízia odvysielala prvýkrát dokument o Svätom Otcovi, ktorého život je medzi tamojšími obyvateľmi ešte stále veľmi málo známy. V snímku, natočenom pred niekoľkými mesiacmi vo Vatikáne, im hlava Katolíckej cirkvi

adresuje pozdrav v ruskom jazyku a vyjadruje nádej, že katolícki biskupi a ich komunity na celom území krajiny „budú vždy naplnené plameňom viery“. „Hľadanie šťastia,“ uvádza sa v posolstve, „môže nájsť plnú a definitívnu odpoveď iba v Bohu“.

Svätý Otec ďalej podčiarkuje veľkosť Ruska nielen po stránke geografickej, ale aj pokiaľ ide o dejiny, umenie a veľkolepú spiritualitu (15.4.2008).

Pápež Benedikt XVI. na osobitnej audiencii prijal najvyššieho predstaviteľa anglikánskej cirkvi arcibiskupa Canterbury Rowana Williamsa, ktorý bol na návšteve Ríma. Zúčastnil sa tu v poradí siedmeho seminára kresťanov a moslimov, ktorí spoločne študujú texty Biblie a Koránu. Ďalším dôvodom návštevy arcibiskupa Williamsa bolo menovanie nového zástupcu anglikánskej cirkvi pri Svätej stolici a zároveň riaditeľa Anglikánskeho centra v Ríme, ktorým sa stáva reverend David Richardson (6.5.2008).

Pri stretnutí všetkých Arménov Karekina II. Svätý Otec v príhovore uvažoval o veľkom a dôležitom pokroku v spoločnom ekumenickom dialógu, ktorý nastal po objasňovaní doktrinálnych rozdielov, ktoré boli dôvodom rozdelenia a to najmä v otázkach kristológie. V závere sa hlava Katolíckej cirkvi poďakovala katolikosovi Karekinovi II. za podporu v práci pre Zmiešanú komisiu a za činnosť, ktorou v nej prispeli jeho predstavitelia. Povedal: „Modlíme sa, aby nás jej činnosť priviedla bližšie k plnému a viditeľnému spoločenstvu a aby prišiel deň, v ktorom sa naša jednota vo viere prejaví v spoločnej oslave Eucharistie“, dodal Sv. Otec (9.5.2008).

V anglickom Canterbury sa na prelome júla a augusta 2008 konala Lambethská konferencia, na ktorej sa stretlo viac ako 650 anglikánskych biskupov, aby hovorili o zásadných otázkach ďalšieho smerovania anglikánskej cirkvi. Pri tejto príležitosti vatikánsky štátny sekretár kardinál Tarcisio Bertone zaslal v mene Svätého Otca jej účastníkom telegram v ktorom sa uvádza: „Benedikt XVI. sa modlí za jednotu anglikánov“.

Konkrétne udalosti a stretnutia Jozefa Ratzingera ako pápeža Benedikta XVI., ktoré sme uviedli, sú v rozpätí jedného roka; no na ich počte a závažnosti môžeme vidieť, ako veľmi ležia pápežovi na srdci ekumenické vzťahy a zvlášť Kristova výzva: „Aby všetci boli jedno“ (*Jn17,21*).

2.1 Benedikt XVI. a Nemecko

Každá cesta pápeža Benedikta XVI. do Nemecka vzbudzuje vždy väčšiu pozornosť ako akákoľvek jeho návšteva v inej krajine. Nemecko je jeho rodnou vlasťou. Ale dôležitejšie je, že Nemecko je nielen politicky a ekonomicky jednou z najrozhodujúcejších krajín sveta, ale jeho náboženské a cirkevné pomery majú i ďalekosiahly vplyv na podobu existencie kresťanstva a katolíckej cirkvi v modernom svete. Nemecko⁸ je napokon krajinou, kde sa zrodila reformácia, kde po stáročia je (bola) silná evanjelická cirkev, je to zároveň krajina s údajne najbohatšou katolíckou cirkvou vo svete a krajina, v ktorej je asi najrozvinutejšia katolícka teológia s mnohými vplyvnými osobnosťami. Takže stav cirkvi a teologického myslenia v Nemecku mal a má vždy mimoriadne silný dopad aj na vývoj celosvetovej cirkvi. Nemecko je zároveň v ostatných desaťročiach silne sekularizované, bývalá východná časť (NDR) aj dosť ateistická. Niet divu, že zoči-voči súčasnej spoločenskej i cirkevnej problematike narastá medzi nemeckými katolíkmi tlak na reformy cirkvi, aby cirkev lepšie mohla plniť svoje poslanie v súčasnom svete, ako aj snaha o pokrok v ekuméne, aby novým výzvam dnešného sveta čelili kresťanské cirkvi spoločne. Pritom nemožno zamlčať, že riešenia a postoje, ktoré vo viacerých konkrétnych témach prezentuje dnešný pápež ako dlhoročný predstaviteľ Vatikánu (teda nielen odkedy je pápežom) sa opakovane rozchádzali s väčšinovou mienkou nielen bežných katolíkov, ale aj väčšiny nemeckých biskupov.

„Kde je Boh, tam je budúcnosť“ - v duchu týchto slov začal dňa 22. septembra 2011, svoju návštevu Nemecka Svätý Otec Benedikt XVI. Išlo o prvú oficiálnu návštevu, na ktorú pozval pápeža nemecký prezident Christian Wulff. Benedikt XVI. zavítal do rodného Nemecka už po tretíkrát. Prvýkrát prišiel v auguste 2005 na 20. Svetové dni mládeže v Kolíne n./Rýnom a druhýkrát v septembri 2006 bol v Bavorsku. Pri vystúpení pápeža na „Svetovom dni mládeže“ v Kolíne na jeseň 2005 bola v popredí prívetivá zvedavosť, či bývalý prefekt Kongregácie pre náuku viery a učený teológ dokáže nájsť ten správny tón, aby si získal sympatie mladých ľudí. Dobrá odozva, ktorá sprevádzala vtedajší festival viery, umlčala kritické hlasy. Z cesty Jozefa Ratzingera roku 2006 do domovského Bavorska zostala v pamäti jeho prednáška v Regensburgu, ktorá sa po počiatočnom škandále okolo nešťastného protiislamského citátu postarala o to, že dialóg medzi katolíckou cirkvou a islamom sa musel usmerniť do normálnych koľají.

Svätý Otec Benedikt XVI. začal svoju 21. apoštolskú cestu ráno na rímskom letisku Ciampino. Prezidentom krajín, cez ktoré prelietal, poslal pozdravné telegramy. Počas letu na palube lietadla okrem iného pápež reagoval na protesty, ktoré jeho návštevu sprevádzajú. Na otázku novinárov odpovedal,

---

⁸ Svätý Otec Benedikt XVI. začal dňa 22. septembra 2011, svoju návštevu Nemecka išlo o prvú oficiálnu návštevu. Benedikt XVI. zavítal do rodného Nemecka už po tretíkrát.

že v slobodnej spoločnosti a navyše v sekularizovanej dobe ide o "normálnu vec". Zdôraznil, že je dobré, že je možné vyjadriť opačný názor. "Je to súčasť našej slobody a musíme si uvedomiť, že sekularizmus a vzdor voči katolíctvu v našej spoločnosti je silný. Ak tieto protesty prebiehajú civilizovaným spôsobom, nemožno proti tomu nič namietat'." Priletel na medzinárodné letisko Tegel v Berlíne. Svätého Otca privítal nemecký prezident Christian Wulff, a spolková kancelárka Angela Merkelová. Z cirkevných predstaviteľov ho podľa protokolu privítali apoštolský nuncius v Nemecku, Mons. Jean-Claude Périsset. Nechýbal ani berlínsky arcibiskup Mons. Reiner Maria Woelki a predseda Konferencie biskupov Nemecka Mons. Robert Zollitsch. Čestná stráž pápeža pozdravila salvami ako predstaviteľa štátu Vatikán.

Po pristátí pápeža oficiálne privítali v parku v zámku Bellevue v Berlíne. Nasledoval zápis do zlatej pamätnej knihy, predstavenie delegácií oboch štátov a uvítacia ceremónia spojená s vojenskou prehliadkou za účasti asi tisícky hostí, medzi ktorými boli aj predstavitelia rôznych cirkví. Pápeža následne privítal prezident Christian Wulff. Svätého Otca „privítal doma“ a docenil prínos kresťanov pre spoločnosť. Svoj prvý príhovor predniesol aj pápež Benedikt XVI. Zameral sa v ňom na vzťah náboženstva a slobody a náboženstvo v protiklade so životom, v ktorom každý sleduje len svoj individualizmus, ponúkol ako základ spolužitia v spoločnosti.

Zdôraznil, že neprišiel, aby sledoval politické a ekonomické záujmy – ako to oprávnene robia iní štátnici, ale prišiel sa stretnúť s ľuďmi, hovoriť o Bohu, povedal pápež počas ceremónie. Zároveň ubezpečil, že vie o vzrastajúcom nezáujme spoločnosti v Nemecku o náboženský život. Dejiny Nemecka a kresťanstva sú pevne spojené, zdôraznil prezident vo svojom pozdrave. Cirkev a štát v SRN sú nezávislé, ale nie paralelné, pretože životy kresťanov sa prepletajú so životmi ostatných občanov,“ podotkol prezident Wulff. Vyjadril tiež veľkú radosť, že pápež navštívi Erfurt, kde pôsobil Martin Luther.

Niet nijakých pochybností – cesta pápeža Benedikta XVI. do Nemecka bola historickou udalosťou. To, čo pápež povedal a urobil, je ako rozžeravený kameň, ktorý bol vhozený do skaleného močiara a ten sa nemôže vyhnúť tomu, aby sa nerozpálil, aby nevrel, aby nebol rozbúrený. Ten kameň je taký rozžeravený, že ďalej žiari aj pod bahnistou vodou. Ide o to, bahnistý močiar vyčistiť, aby sa svetlo staronovej žiary viery, ktorú pápež hlása, stalo stredobodom bytia a potrebnej obnovy. Prirodzene, že slovo pápeža nepatrí iba cirkvi Nemecka. Pápež vždy hovorí aj svetovej Cirkvi. Ibaže v sekularizovanej krajine jeho slovo naberá mimoriadnu príchuť, zvlášť keď je adresované cirkvi, ktorá musí vo svojom vnútri bojovať s postupujúcou sebasekularizáciou.

Mimo týchto slov inšpirácií a nauky, ktoré z nich možno čerpať - ak ich počúvame a prijímame ukazoval ako crescendo odstup medzi pravdou viery,

ktorú pápež káže a realitou cirkvi, ktorá ho obklopovala, počínajúc pochybnými „demokratickými hrami“ v predprograme k mládežníckej vigílii vo Freiburgu v sobotu až po spôsob svätého prijímania počas svätej omše. Rozdiel medzi eucharistickými sláveniami pápeža a iných sa ešte nikdy tak jasne neprejavil ako v týchto dňoch.

Jasne sa ukázalo, čo, ako sa zdá, si Benedikt XVI. myslí o tzv. „procese dialógu“⁹ – a síce nič! Toto v ostatnej dobe najviac používané slovo „dialóg“ – nikdy nevyšlo z pier pápeža a to v krajine, v ktorej sa cirkev predsa programovo upísala práve tomuto „procesu dialógu“ do r. 2015 – procesu, koncipovanému podľa svetských štruktúr a sledujúceho zvyčajné svetské schémy. Proti tomu Benedikt XVI. stavia „nerovnú výmenu“ medzi Bohom a človekom, ktorému vďačí za Cirkev. A dôraz je na „nerovnej“ výmene. Svätý Otec zdôrazňuje potrebu „odsvetštenia“ Cirkvi ako podmienky pre každú skutočnú „zmenu“, aby sa jednoducho nenanášala čerstvá farba na zhnité drevo a tak sa udržiavalo zdanie niečoho „nového“. Inými slovami: ide o podstatu, ktorá nemôže byť výsledkom čo ako vybrúseného lavírovania, pretože, čo sa týka zásadného motívu zmeny, tak je to apoštolské vyslanie učeníkov a Cirkvi samotnej.

O tomto svojom vyslaní sa musí Cirkev totiž stále znova uisťovať, povedal Svätý Otec v poslednom príhovore v koncertnej sieni vo Freiburgu. Toto poslanie sa v prvom rade zakladá na osobnej skúsenosti a vyjadruje sa vo vzťahoch a odovzdáva univerzálne posolstvo ďalej“. Nárokmi a reálnymi nutnosťami sveta však, ako napomína Benedikt XVI., sa toto svedectvo stále znova zatemňuje, vzťahy sa odcudzujú a posolstvo sa relativizuje. Z toho vzniká pre Cirkev naliehavá potreba stále znova zaujať postoj dištancovania sa od svojho okolia, „odsvetšitiť sa.

K tomu patrí aj to, že nezostaneme visieť na vonkajšej podobe Cirkvi, ale že budeme chápať tajomstvo Cirkvi z hĺbky jej spojenia s Kristom. A toto nám nie je k dispozícii a nikdy sa nemôže stať predmetom „dialógu“. Pretože, ako povedal Svätý Otec v kázni na berlínskom olympijskom štadióne, že ak zostaneme s pohľadom na Cirkev visieť na jej vonkajšej podobe, tak sa nám Cirkev bude javiť iba o trochu viac ako jedna z mnohých organizácií v rámci demokratickej spoločnosti, podľa noriem a zákonov ktorej sa má potom posudzovať aj táto taká neskladná veličina ‚Cirkev‘ a tak sa treba k nej aj správať. Potom mizne radosť z Cirkvi a z toho, že sme jej súčasťou a šíri sa nespokojnosť a mrzutosť, ak nevidíme uskutočňovanie vlastných povrchných a chybných predstáv o ‚Cirkvi‘, vlastných ‚snov o Cirkvi‘.

Výsledok? Proces dialógu adieu. Inak povedané: Proces dialógu postaviť na vrchol obnovy cirkevného života znamená, osedlať koňa odzadu. Pretože niet

---

⁹ <http://www.rkctatry.sk/news/spatny-pohlad-na-navstevu-svateho-otca-v-nemecku/>

nijakej Cirkvi, ak sa jej údy neobracajú najprv na Boha, aby sa mu poďakovali, že ich do svojej Cirkvi povolal.

Slová pápeža v Berlíne, vo Freiburgu Centrálnemu výboru nemeckých katolíkov a celej cirkvi predstavil míľnik: teraz sa už nikto nemôže vyhovárať, už sa nikto nemôže skrývať za komisie, výbory a krúžky dialógu.¹⁰ Tak ako Kristus položil aj jeho zástupca rozhodujúcu otázku, ktorú nemožno riešiť „štrukturálne“: Milujete Krista? Milujete Cirkev, jeho mystické telo? Benedikt XVI. žiada, aby sme sa nezadržateľným škandalom kresťanstva vážne zaoberali, a ten si vyžaduje „nájsť to pravé odsvetštenie, odvážne odložiť svetskosť Cirkvi. To nemá nič do činenia s odmietaním sveta alebo jeho popieraním, ale s pravou slobodou kresťana, ktorý bez balastu bežnosti je schopný autenticky sprostredkovať životnú silu kresťanstva. To samozrejme neznamená stiahnuť sa zo sveta, ale pravý opak.

Niet nijakých taktík, ktoré by mali trvácnosť, aby bolo možné umožniť Cirkvi „uplatnenie“, povedal Benedikt XVI. v koncertnej sieni vo Freiburgu: Skôr to znamená opustiť akékoľvek taktiky a hľadať čo najväčšiu úprimnosť, ktorá nezanedbáva ani nepotláča čo-to z dnešnej skutočnosti, ale plne žije súčasnú vieru v prostote dneška. Privádza vieru k jej pravej identite tým, že ju zbavuje zdanlivých prvkov viery, ktoré sú v skutočnosti obyčajnými zvyklosťami.

Revolúcia ekumenizmu vstúpila do novej ešte výraznejšej fázy. Pápež chce radikálnosť, zapálenosť a návrat do prapôvodného srdca viery, pretože iba z tejto viery vyrastá „zvyšok“. Žiada „totálnu úprimnosť“, ktorá demaskuje všetko relatívne, ktoré odstraňuje oheň rozhorený „fakľou nefalšovanej viery“. Pretože iba o túto nefalšovanú vieru, o primát Boha ide pápežovi, ktorý nie je výsledkom, ale základom. Predovšetkým musíme znovu získať primát Boha v našom svete, v našom živote, pretože práve tento primát nám dovoľuje nanovo nájsť pravdu o tom, čím sme a práve tým, že spoznáваме Božiu vôľu a nasledujeme ho, nájdeme naše pravé blaho, povedal Benedikt XVI. dňa 11. septembra v Ancone.¹¹

V Nemecku Benedikt XVI. ukázal, že je prorok. Jeho napomenutia a usmernenia bezprostredne pripomínajú jeho veľkého a svätého predchodcu Gregora VII., skrze ktorého reformy Cirkev dospela k novému rozkvetu a svätosti. Môžeme len dúfať, že revolučný víchor, ktorý sa Benedikt XVI. pokúšal rozvíriť, neudusí banalita všedného dňa.

¹⁰ <http://www.rkctatry.sk/news/spatny-pohlad-na-navstevu-svateho-otca-v-nemecku/>

¹¹ <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110922011>

Pre mnohých by bolo príjemné, keby sa návšteva „nemeckého pápeža“ mohla odškrtnúť ako „odslávená show“ a prejsť k dennému poriadku. Zostáva dúfať, že existuje pôda, do ktorej sa slovo pápeža zasiašlo ako do suchej špongie, takže prinesie novú plodnosť. Zostáva dúfať, že túto pôdu budú pastieri zúrodňovať a že na ňu ani pápež nezabudne. Súčasne bude zrejme pre mnohých ťažšie v pohode ignorovať slová Benedikta XVI. „Malý zvyšok“ je vyzvaný, aby ďalej kráčal, „cum et sub Petro“ a realizoval náuku pápeža v nemeckej cirkvi.

Testament a dedičstvo Benedikta XVI. je možnosť prepracovať sa s ním na pevný základ viery a urobiť ho východiskom pravej obnovy. Všetko ostatné by bolo banálnymi rečami cirkvi, ktorá sa vzdala hlásania „škandálu kríža“ a podľahla ilúzii, že je atraktívna tým, že sa vydáva napospas svetu a zapredáva pravdu. Mohli by sme povedať: „the game is over“ (hra sa skončila): alebo bude nemecká cirkev nasledovať slová pápeža, alebo upevní už existujúcu de facto schizmu. Testament pápeža je absolútnou výzvou, ktorou sa rozhodne o budúcnosti.

Na záverečnej omši sa z celého pápežovho programu vo vlasti zúčastnilo najviac, až 90.000 ľudí. Cirkev má v Nemecku množstvo charitatívnych a sociálnych zariadení, prostredníctvom ktorých odovzdáva lásku k blížnemu spôsobom, akým sa spoločenský ošoh dostáva i na tie najodľahlejšie miesta..., vyhlásil pápež. Najvyšší predstaviteľ katolíckej cirkvi však nepriamo pripomenul klesajúci počet ľudí v kostoloch a ubúdanie veriacich, ktorí v ostatných mesiacoch opúšťajú cirkev i pre odhalenia, že duchovní zneužívali stovky detí a mladých ľudí v Nemecku.

S Kristom. Cirkev v Nemecku prekoná veľké úskalia, súčasné i budúce, a zostane životodarnou súčasťou spoločnosti, prihovoril sa Benedikt XVI. veriacim. Pápež zdôraznil, že škody nemôžu cirkvi napáchať neprajníci, ale len „nezapálení kresťania“. Návštevu pápeža v Nemecku okrem všadeprítomného škandálu so zneužívaním mládeže duchovnými poznačili aj protesty odporcov proti názorom Vatikánu na homosexualitu, antikoncepciu a ďalšie otázky spoločenského života.

Nemecký Bild – nielen najčítanejší, ale aj najvplyvnejší nemecký denník, venoval veľký priestor vigílii s mládežou vo Freiburgu a stretnutiu Svätého Otca s bývalým kancelárom Kohlom. V súvislosti s mládežou poukazuje na veľkú radosť zo stretnutia. Zdalo by sa, že idú na koncert Robina Williamsa, no oni chceli pápeža! Stretnutie Svätého Otca s Helmutom Kohlom na vozíčku denník definoval ako „mimoriadne dojemné“. Toto stretnutie inicioval sám pápež, ako

poďakovanie tomuto nemeckému štátnikovi za jeho úlohu pri zjednotení Nemecka a Európy.¹²

Der Spiegel pápeža opísal ako „84-ročného mladíka uprostred mladých“. Zamyslel sa aj nad výrazom „pastoračná návšteva“, ktorý – ako píše denník – častokrát znie pokrytecky, avšak v tomto prípade presne charakterizoval celú udalosť: pápež sa stretol so svojimi ovečkami. Asi 30.000 mladých ľudí plných entuziazmu sa počas vigílie zhromaždilo okolo svojho pastiera. Všetci skandovali jeho meno ako na futbalovom zápase. Boli tu skauti, mládežnícke organizácie, miništranti, bratstvá, mladí rodičia s deťmi, ale aj kňazi a rehoľné sestry v teniskách.“

Denník však spomenul aj občianske združenie „Freiburg bez pápeža“, ktoré odovzdalo radnici petíciu s 5.000 podpismi občanov, protestujúcich proti tomu, aby sa pápež podpísal do „Zlatej knihy mesta Freiburg“. Odôvodňovali to pápežovým postojom k homosexuálnym vzťahom a k postaveniu žien v Cirkvi.

Aj Suddeutsche Zeitung sa zamerali na modlitbovú vigíliu s mladými. V novinách boli uverejnené viaceré rozhovory s mladými ľuďmi na problematické témy. Z odpovedí mladých vyplynulo, že nevidia rozdiely medzi katolíkmi a luteránmi, ďalej že nezdierajú rovnaký názor ako Katolícka cirkev v otázkach ako homosexuálne vzťahy a úloha a postavenie žien v cirkevnej hierarchii. Denník uzavrel článok citovaním pápeža, že kríza Cirkvi na Západe je v skutočnosti krízou viery.

Denník Frankfurter Allgemeine Zeitung sa zamerail na ukončenie pápežovej návštevy a predovšetkým na jeho výzvu, nech sa Cirkev zriekne moci a privilégií! Denník uverejnil názory viacerých politických a náboženských predstaviteľov. Väčšina z nich tvrdí, že pápežova návšteva bola veľkým úspechom. Premiér spolkovej krajiny Bádensko-Wurtembersko, Winfried Kretschmann, s ohľadom na protesty proti pápežovej návšteve pre denník povedal: „Kto chce toleranciu pre seba, musí byť v prvom rade tolerantný voči ostatným.“

---

¹² <http://www.pluska.sk/zahranicie/papez-ukoncil-navstevu-nemecka-omsou-90-000-veriacich.html>

2.1.1 Prvá neoficiálna cesta do Nemecka

V auguste v roku 2005 sa uskutočnila prvá zahraničná apoštolská cesta Benedikta XVI. Mala výnimočný náboj. Bola nielenže prvá, ale rovno v pápežovej rodnej zemi a k tomu zahrňujúca udalosť svetových dní mládeže (SDM). Po udalostiach zvyknú nasledovať analýzy. Možno sa teda pýtať: bola návšteva Kolína úspechom alebo nie? Pri odpovedi sa asi všetci zhodnú v tom, že úspechom nesporne bola. Kritici, hlavne pri pohľade na časť zahŕňajúcu pápežovu účasť na SDM, však dodajú: ale nie až takým ako počas výjazdov Jána Pavla II..

Dôvod tohto kritického dodatku je v podstate prozaický: najmä tí, ktorí sa na Katolícku cirkev dívajú povrchno a vidia len organizáciu, ktorá by mala vedieť čo najlepšie predat' svoje produkty, si nevedia zvyknúť na to, že Benedikt XVI. nie je až taký dobrý predavač ako jeho charizmatičký predchodca. Pri výstupe z lietadla nepobozká zem, nie je mu veľmi blízke nechať sa ospevovať davmi a keď aj zareaguje na intenzívny potlesk či skandovanie svojho mena, nie je to príliš spontánne a uvoľnené... Vonkajšie prejavy však nemôžu byť meradlom pre určovanie úspešnosti alebo neúspešnosti pôsobenia. Aj keď sú dôležité, sú len jedným (menej významným) faktorom. Dôležitejšie sú slová a gestá, ktoré pápež vysielal. Tie, ktoré vyslal v Kolíne boli priame a silné. V homílii počas záverečnej omše, ktorú niektorí považovali skôr za prednášku ako za kázeň, keďže bola vedená analytickým štýlom a bez rečníckeho pátosu, presne určil problémy súčasnej viery: zanedbávanie nedele, ktorej slávenie bolo vždy prejavom slobody kresťana, náboženstvo ako konzumný produkt, z ktorého si každý vyberá len to, čo mu vyhovuje, zanedbávanie praktickej lásky k blížnemu. Najmä Nemci vedeli, o čom „ich“ pápež hovorí. Benedikt XVI. však nepoukazoval len na problémy, ale načrtnol aj riešenia: *Eucharistia sa musí stať centrom nášho života. Budujte spoločenstvá založené na viere.* Okrem hlbokých úvah vedel pápež ponúknuť aj jednoduché výzvy a la Ján Pavol II., ktoré mladí potrebujú. „*Otvorte doširoka svoje srdcia Bohu! Nechajte sa očariť Kristom! Nechajte mu „právo slobodne prehovoriť“ počas týchto dní! Otvorte dvere vašej slobody, jeho milosrdnej lásky!*“ povedal Benedikt XVI. mladým hneď v prvý deň svojho pobytu počas plavby po Rýne. A svoju nedeľnú homíliu zakončil zvolaním: *Podme vpred s Kristom a žime náš život ako tí, ktorí sa naozaj klaňajú Bohu.*

Neboli to však len mladí, ktorým pápež adresoval svoje slová. Stretnutia s predstaviteľmi protestantov, židovskej komunity, moslimov a iných náboženstiev a im adresované príhovory vyslali jasný signál o tom, že pápežova aktivita smerom k ekumenickému a medzi náboženskému dialógu nie je len povinným cvičením.

2.1.2 Druhá neoficiálna cesta do Nemecka

Druhou neoficiálnou návštevou pápeža, bola návšteva svojho rodného Bavorska. Táto cesta sa uskutočnila v dňoch 10.-15 septembra 2006. Joseph Ratzinger sa narodil 16. apríla 1927 v bavorskom mestečku Marktl am Inn. Po štúdiu filozofie a teológie vo Freisingu a Mníchove prijal 29. júna 1951 vo Freisingu kňazskú vysviacku. Potom pracoval ako výpomocný kňaz vo Farnosti sv. Martina v München-Moosach a ako kaplán v München-Bogenhausen vo farnosti Najsvätejšej Kristovej krvi. A aj to vysvetľuje, prečo sa rozhodol navštíviť práve Bavorsko.

9. septembra privítali v sobotu v Mníchove pápeža Benedikta XVI., ktorý začal šesťdňovú návštevu rodného Bavorska. Sedemdesiatdeväťročného pápeža na mníchovskom letisku privítal prezident Horst Köhler a kancelárka Angela Merkelová ako aj davu ľudí mávajúce žltobielymi vlajkami Vatikánu. Pápež sa potom presunul na námestie Marienplatz, kde sa pomodlil pri soche Panny Márie zo 17. storočia, patrónky Bavorska.

Ešte počas letu do rodnej krajiny pápež povedal, že Nemecko chce v budúcnosti navštevovať častejšie. Poznamenal, že je starý človek a neviem, koľko času mu ešte Boh nadeľ, povedal a dodal, že aspoň ešte aspoň raz by sa chcel vrátiť domov. "Moje srdce bije bavorsky," dodal.¹³

Všade, kam v tamtých dňoch Sedemdesiatdeväťročný pápež prišiel, ho vítali nadšení obyvatelia Bavorska i cezpoľní návštevníci. Katolícki veriaci síce prevažovali, ale našla sa aj početná skupina tých, ktorí praktizovali akési "pápežskej očumováni", teda ľudia, pre ktorých činnosť sa v nemeckých médiách vžil výraz "papst viewing."

Priani koordinátora Česko-nemeckého fóra mládeže Sebastiana Kraft, aby si ľudia pokiaľ možno odpustili skandovanie pokrik "Benedetto, Benedetto", zostalo nevyslyšeno. Až to niekedy pôsobilo dojmom, že ide o akúsi šou, ktorej hlavnou protagonistu prechádza davu pútnikov v papamobile.

Medzi veriacimi na Benediktových zastávkach síce prevládali staršie ročníky, ale počet detí a mladých ľudí vôbec bol až prekvapujúci. Bavorského teenagera Lukasa sa opýtal nemecký redaktor, či je pre neho Joseph Ratzinger niečo na spôsob idolu. Povedal, že nie v tom zmysle, že by išiel kvôli nemu študovať teológiu, alebo vstúpil do radov cirkvi. Povedal, už v nej som, aby ste rozumel ... Ale čo sa týka istého spôsobu konania a ľudskosti, tak je nový pápež, myslím, celkom dobrý vzor ... Lukas by na pápežovi Benediktovi rozhodne našiel nejaké tie "muchy", ale napríklad spôsob rozhodovania v katolíckej cirkvi v duchu "one man show", mu nevaďí. Ak sa z toho nestane diktatúra a úprimne si myslím, že niečo také nehrozí, je to v poriadku. Nevidím problém v tom, že

---

¹³ <http://www.postoy.sk/node/116>

moc drží v rukách jeden člověk, který je na rozdíl od iných celkom rozumný. Takže toto je OK

Obyvatelia Bavarska sa tvárili veľmi spokojne, že sa ich slávny krajan prišiel ešte raz pozrieť na miesta, ktoré v jeho živote zohrala významnú úlohu. A že ich zdravil neodmysliteľným bavorským "Gruss Gott," je často až dojímal. Neznamená to ale, že by pápeža vnímali všetci nekriticky. "Benedikt je síce spätý s Bavarskom, ale pre svet by bol oveľa potrebnšie nejaký liberálny pápež. Potrebujeme hlavu katolíckej cirkvi z tretieho sveta. Povedala žena, som dokonca presvedčená, že potrebujeme černošského pápeža. Každopádne by nemal pochádzať z Európy. Či je potrebné z Kolumbie alebo inej krajiny, ale rozhodne nie z Nemecka.¹⁴

Názor tejto Mnichovanky naozaj nie je osamotený. Veľa ľudí si myslí, že bol Joseph Ratzinger zvolený pápežom na prechodné obdobie, a že sa od neho žiadne cirkevné reformy nedajú očakávať. Bolo počuť, že nemyslím si, že je zrovna Joseph Ratzinger schopný a ochotný dôležité zmeny presadiť. Možno na to ešte taky nenazrála doba. Ale dúfam, že sa ešte za svojho života dočkám treba toho, že sa aj ženy dostanú v katolíckej cirkvi do vedúcich pozícií, povedal bavorský veriaci, ktorý na mnichovskej omši pôsobil ako jeden zo stoviek dobrovoľníkov. Nájdu sa ale aj takí, ktorí pobyt Benedikta XVI v Bavarsku považujú priamo za mrhanie peniazmi. Bolo počuť, že by cirkev mohla peniaze investovať zmysluplnejšie, než je napchať do návštevy pápeža.

2.1.3 Hodnotenie Vatikánu po oficiálnej návšteve pápeža

Prvok zjednotenia a integrity sa viackrát objavil v hodnotení návštevy pápeža Benedikta XVI. v Nemecku. Nemecký prezident Christian Wulff v záverečnom príhovore poďakoval Svätému Otcovi za vynaloženú námahu a poprial mu, aby „naďalej spájal rozdelených a prispieval k približovaniu Cirkvi človeku. Hovorca Svätej stolice P. Federico Lombardi SJ vo svojej bilancii 21. apoštolskej cesty hovorí o viacerých „navzájom prepletených cestách“, týkajúcich sa politiky, perspektív ekumenizmu či poslania laikov v spoločnosti:

Povieme, že bola to cesta veľmi celistvá, čo sa týka poňatia, prejavov a sústredenosti pápeža na motto – Kde je Boh, tam je budúcnosť – pretože zmienka o Bohu bola vo všetkých príhovoroch veľmi jasná a veľmi hlboká. A to je to, čo umožňuje vnímať túto cestu v jednoliatej forme, aj keď viedla mnohými smermi. V prvý deň predovšetkým v prejave, ktorým sa pápež obrátil k nemeckej spoločnosti ako celku, k jej politickým predstaviteľom a najvyšším autoritám, potom to bol dialogický, ekumenický a medzináboženský rozmer s

---

¹⁴ <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20051212016>

osobitným dôrazom na vzťah z Evanjelickou cirkvou Nemecka v súvislosti s Martinom Lutherom. Pápež kládol veľký dôraz na Lutherovu otázku o Bohu, ako na otázku hlboko a vrúcne prežívanú, ktorá je preto tak trochu 'východiskovým bodom' spoločnej cesty, na ktorej sa môžeme zísť'.¹⁵

Páter Lombardi ďalej hodnotí stretnutie s nemeckou Katolíckou cirkvou a zmienil sa aj o dvoch neverejných stretnutiach, pri ktorých pápež nepredniesol oficiálne prejavy – o obede s nemeckými biskupmi a prijatí sudcov Nemeckého ústavného súdu. Zdôraznil, že Svätý Otec sa obrátil k nemeckým biskupom veľmi láskavými a chápanými slovami, dokazujúcimi jeho veľkú starosť o problémy nemeckej Cirkvi, ktoré sú závažné a týkajú sa otázok pastoračného charakteru i vzťahu k spoločnosti.

Stretnutie s ústavnými sudcami považuje P. Lombardi za veľmi významné. Nadväzuje na zreteľné odkazy k nemeckej ústave, ktoré sa vyskytli v pápežových prejavoch. K spísaniu nemeckej ústavy vo svojom čase prispeli významnou mierou kresťania a v jej úvode okrem iného stojí 'v našej zodpovednosti pred Bohom a pred ľuďmi'. Stretnutie so sudcami znamená stretnutie s ľuďmi, ktorí v danej krajine dohliadajú na zachovávanie vernosti tejto ústave". Toľko hovorca Svätej stolice P. Lombardi k hodnoteniu návštevy Benedikta XVI. v Nemecku.¹⁶

---

¹⁵ <http://osobnost.aktuality.sk/papez-benedikt-xvi/2/>

<http://www.24hod.sk/Papez-pricestoval-na-navstevu-rodneho-Bavorska-cl19168.html>

¹⁶ http://www.rozhlas.cz/svet/portal/_zprava/276418

3. Benedikt XVI. ako učiteľ jednoty medzi vierovyznaniami

Rozbité kresťanstvo nie je dôveryhodné pre svet ani pre samotných veriacich. Ľudstvo dnes túži po jednote a solidarite. Na túto túžbu odpovedá Cirkev. Jej úlohou je zjednotiť všetkých a všetko v Kristovi. Usiluje sa viesť dialóg s celým svetom, s celou ľudskou rodinou. Žije vo svete a je doň poslaná Ježišom Kristom. Obnoviť jednotu medzi všetkými kresťanmi bolo jedným z hlavných cieľov Druhého vatikánskeho snemu. Kristus totiž založil jednu Cirkev, a predsa mnohé kresťanské spoločenstvá sa ľudom predstavujú ako pravé dedičstvo Ježiša Krista. Všetky sa síce hlásia za Pánových učeníkov, ale rovnako zmýšľajú a ich cesty sa rozchádzajú, akoby bol sám Ježiš Kristus rozdelený. Protiví sa to vôli Pána a hlásaniu evanjelia všetkému stvoreniu. Pápež Ján XXIII. pozval na koncil nekatolíkov a pozorovateľov z iných cirkví. V týchto ekumenických snahách aj pápež Pavol VI. sa snažil robiť nejaký pokrok tým, že zrušil exkomunikáciu z roku 1054 medzi Východom a Západom. Krédom ekumenického dialógu Jána Pavla II., dnes už blahoslaveného, bola veta: „Ekumenizmus je Kristovou túžbou, „*ut unum sint*“, aby všetci boli jedno. Je túžbou Druhého vatikánskeho koncilu a je aj mojím programom bez ohľadu na ťažkosti, nedorozumenia a neraz aj útoky.“¹⁷ Pápež zdôraznil aktívnu prítomnosť Svätého Ducha v náboženskom živote členov iných náboženských tradícií. Svätý Duch je princípom jednoty a iba on môže odstrániť a prekonať rozdiely medzi kresťanmi. Jednota kresťanov nemôže byť iba ovocím ľudského snaženia, ale je vždy dielom Ducha Svätého. Nemôžeme ju ako ľudia vytvárať alebo organizovať. Môžeme ju iba dostať ako dar Ducha, keď sme sami pripravení prijať ju.¹⁸

3.1 Ako môžeme charakterizovať ekumenizmus u súčasného pápeža Benedikta XVI.?

Ekumenizmus súčasného pápeža Benedikta XVI. je pokračovaním úsilia Jána Pavla II. o zjednotenie kresťanov ako naplnenie jednoty, ktorú si Kristus prial pri Poslednej večeri. Jednými z prvých slov Svätého Otca, keď ho v konkláve zvolili kardináli za pápeža, boli slová, ktorými pozdravil zbor kardinálov, bezprostredne po voľbe: „Napriek všetkému v mojom srdci prevažuje toto najhlbšie poďakovanie sa za dar Božej milosti. Túto skutočnosť považujem za osobitnú milosť, ktorú mi vyprosil môj ctihodný predchodca, Ján Pavol II. Zdá sa mi, akoby jeho silná ruka tisla moju, zdá sa mi, že vidím jeho usmievajúce sa oči a že načúvam jeho slovám, ktorými sa v tejto chvíli obracia osobitne na mňa: »„NEBOJ SA!“«¹⁹ A s týmto vyhlásením chce pokračovať ďalej svoju cestu a tým pádom chce kráčať po stopách nielen

¹⁷ Porov.: <http://www.kbs.sk/?cid=1117283791>

¹⁸ Porov.: SLOVO, časopis gréckokatolíckej cirkvi, 41. ročník, číslo 2, 18.01.2009

¹⁹ <http://www.christ-net.sk/node/131>

svätých, ale aj na stopách Ježiša Krista, kto zahrňuje v sebe všetko, ... „**aby všetci boli jedno**“ (Jn 17,21). Ďalej pokračuje: „Nebudem šetriť sily a zápal a budem pokračovať v sľubnom dialógu s rozličnými civilizáciami, aby zo vzájomného porozumenia vzišli podmienky lepšej budúcnosti pre všetkých.“²⁰ A ako kardinál hovoril, že na kresťanstve je úžasné to, že má stále šancu začínať znova avšak to spôsobí vnútorné prehĺbenie a zjednodušenie.

Teda ako môžeme sledovať ekumenizmus u Svätého otca? A ako učí o viere?

Praktický ekumenizmus nedávno excelentným spôsobom predviedol v Istanbule pápež Benedikt XVI.. Jeho podstatou je úprimná snaha o vzájomné prijatie, úcta a láska. Symbolické gestá, ktoré v kresťanskom svete znamenajú mnoho. Duchovný ekumenizmus je možno menej viditeľný, ale v skutočnosti najdôležitejší. Bez skutočnej túžby po jednote a bez vytrvalej modlitby, by k nej nikdy nedošlo.²¹ Benedikt XVI. v kázni zdôrazňuje aj modlitbu. Preto zdôrazňuje, lebo ide o veľmi cennú duchovnú iniciatívu, ktorá sa medzi kresťanmi čoraz viac šíri, a možno povedať, že je vhodnou odpoveďou na prosbu, s ktorou sa Ježiš vo večeradle pred svojim umučením obrátil na svojho Otca: „**Aby všetci boli jedno..., aby svet uveril, že si ma ty poslal**“ (Jn 17, 21).

3.1 .Druhý vatikánsky koncil

predovšetkým vzal na seba a vyriešil veľkú úlohu, keď novým spôsobom definoval poslanie Cirkvi a jej vzťah k súčasnému svetu, ako aj vzťah viery k tomuto času a k jeho hodnotám. Avšak pretlmočiť do života to, čo tu bolo povedané, a zachovať pritom hlbokú kontinuitu viery je oveľa náročnejší proces ako samotný koncil. Najmä preto, že svet prijal koncil v interpretácii, ktorú mu predostreli média, a nie na základe jeho textov, ktoré takmer nikto nečítal. Myslím si, že teraz, keď sú už vyjasnené niektoré základné otázky, je našou veľkou úlohou predovšetkým znovu poukázať na prioritu Boha. Dnes je dôležité, aby sme znovu videli, že Boh je tu, že sa o nás zaujíma a že nám odpovedá. A na druhej strane, že ak na neho zabudneme, všetko môže byť síce akokoľvek rozumné, no človek stráca svoju dôstojnosť a vlastnú ľudskosť, čím prichádza o to najhlavnejšie. Preto dnes musíme klásť dôraz na to, aby sa opäť stala prioritou otázka o Bohu.²²

Ďalej sám pápež vyjadroval, že v koncile nevidí predpoklady, aby Cirkev upevňovala sa preto, lebo existujú synody na ktorom sa zúčastnia sami horliví biskupi, aby pochopili situáciu o dnešnom svete.²³ Pre pápeža je dôležité to, aby veriacich príkladne žili podľa viery, hlásať ju a súčasne upevňovať vnútorné

²⁰ <http://www.christ-net.sk/node/131>

²¹ Porov.: <http://ziolkovsky.blog.sme.sk/c/78392/Katolici-a-ekumenizmus.html>

²² Porov.: BENEDIKT XVI.: SVETLO SVETA, LIBERA EDITRICE VATICANA, Città del Vaticano 2010; vydavateľstvo: DON BOSCO 2011; preklad: MARIÁN GAVENDA, str.: 76; ISBN 978-80-8074-138-9.

²³ Porov.: BENEDIKT XVI.: SVETLO SVETA, LIBERA EDITRICE VATICANA, Città del Vaticano 2010; vydavateľstvo: DON BOSCO 2011; preklad: MARIÁN GAVENDA, str.: 76; ISBN 978-80-8074-138-9.

spojenie s Kristom, a tak so samým Bohom. Preto viera nie je výroba nejakého produktu alebo úspech v obchodovaní, lebo sme Cirkvou a to znamená, že sme spoločenstvom veriacich, ktoré stojí na viere.²⁴

3.1.2 Ako profesor

v Bone a Regensburgu mal medzi žiakmi aj pravoslávnych žiakov a takto mohol ako profesor nadviazať veľa priateľstiev z pravoslávneho prostredia – vyjadril sám pápež vo svojej knihe Svetlo sveta a aj vo svojich príhovoroch k predstaviteľom Pravoslávnej cirkvi.²⁵ Hovorí, že katolíci a pravoslávni majú tú istú starobylú základnú cirkevnú štruktúru. Preto jemu je prirodzené, aby mohol ešte s nimi vytvoriť väčšiu diskusiu a tým pádom sa otvára pred nimi aj nový horizont, v ktorom obidvaja predstavitelia cirkvi mohli kráčať spolu k spásu a aby mohli robiť ešte väčšie kroky ku zjednoteniu. A vďaka otvorenosti voči pravoslávnyim je možné vytvorenie opravdivé priateľstvá.²⁶ A takto môžeme hovoriť o tom, ako aj sám svätý apoštol Pavol píše vo svojom liste Efezanom: „**Jedno je telo a jeden Duch, ako ste aj povolani v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst**“ (Ef 4,4-5).

3.1.3 Rozvoj novodobého myslenia

o pokroku a vede vytvoril určitú mentalitu, v ktorej si človek myslí, že už nemôže považovať za zbytočnú „hypotézu Boha“. Dnešný človek si myslí, že dokáže všetko, čo kedysi očakával od Boha. Podľa takéhoto modelu myslenia, ktoré sa považuje za vedecké, sa javia otázky viery ako archaické, mýtické, akoby patrili k predchádzajúcej civilizácii.²⁷ Iba presvedčení o spoločnej viere môže Cirkvi aj žiť ako spoločenstvo. Viera vytvorená nami samými je bez akejkoľvek hodnoty. Viera nie je niečo, čo my vymyslíme, alebo na čom sa dohodneme. Je to základ, na ktorom žijeme.²⁸ Boh je život, a preto každé stvorenie prahne po živote. Jedinečným a zvláštnym spôsobom to prežíva ľudská bytosť, stvorená na Boží obraz, ktorá túži po láske, radosti a pokoji. Chápeme teda, že je absurdné chcieť odstrániť Boha, aby mohol žiť človek! Boh je zdrojom života; odstrániť ho znamená oddeliť sa od tohto zdroja a nevyhnutne sa zbaviť plnosti a radosti²⁹: „Ved’ stvorenie bez Stvoriteľa zaniká“ (GS 36). Kresťanská viera neznamená len veriť, že niektoré veci sú pravdivé, ale ide v nej predovšetkým o osobný vzťah k Ježišovi Kristovi. Toto stretnutie s Božím Synom dáva celému životu novú dynamiku. Základom viery

²⁴ Porov.: BENEDIKT XVI.: SVETLO SVETA, LIBERA EDITRICE VATICANA, Città del Vaticano 2010; vydavateľstvo: DON BOSCO 2011; preklad: MARIÁN GAVENDA, str.: 84; ISBN 978-80-8074-138-9.

²⁵ Porov.: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/spravodajstvo/i218/>

²⁶ Porov. : BENEDIKT XVI.: SVETLO SVETA, LIBERA EDITRICE VATICANA, Città del Vaticano 2010; vydavateľstvo: DON BOSCO 2011; preklad: MARIÁN GAVENDA, str.: 99; ISBN 978-80-8074-138-9.

²⁷ Porov. : BENEDIKT XVI.: SVETLO SVETA, LIBERA EDITRICE VATICANA, Città del Vaticano 2010; vydavateľstvo: DON BOSCO 2011; preklad: MARIÁN GAVENDA, str.: 143; ISBN 978-80-8074-138-9.

²⁸ Porov.: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110923040>

²⁹ <http://madrid2011.hu/uzenet>

je ukrižovaný a vzkriesený Kristus. Veríme, že Ježiš Kristus sa obetoval na kríži, aby nám dal svoju lásku; vo svojom umučení niesol naše trápenie vzal na seba naše hriechy, získal nám odpustenie a zmieril nás s Bohom Otcom, otvoriac nám tak cestu k večnému životu. Takto sme oslobodení od otroctva hriechu. V evanjeliu je opísaná skúsenosť apoštola Tomáša, keď prijal vo viere tajomstvo Kristovho kríža a vzkriesenia. On bol priamym svedkom jeho uzdravení, jeho zázrakov. Keď Ježiš zjavil apoštolom, ale Tomáš nebol s nimi, a keď mu povedali, že Ježiš je živý a ukázal sa im, vyhlásil: „**Ak neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do jeho boku, neuverím**“ (Jn20,25).

3.1.4 Práve viera,

ktorú vyznáva Cirkev, dáva istotu našej osobnej viere. Vyznanie viery, ktoré prednášame nás chráni pred nebezpečenstvom neveriť v Boha, ako nám ho zjavil Ježiš: „Každý veriaci je akoby ohnivom vo veľkej reťazi veriacich. Nemohol by som veriť, keby ma nepodopierala viera iných. Ja zasa svojou vierou pomáham udržiavať vieru iných.“³⁰³¹ Celkovo môžeme sledovať postoja Benedikta XVI. ako profesor a pápež vo svojich rečiach aj na stretnutiach, že ako učí o katolíckej viere. Je jasné, že keď chce vysvetľovať katolícku vieru tak, aby pochopili aj iní, musí dať veľký pozor na to, aby to iní nechápali mylne.

Ale aký postoj má medzi jednotlivým cirkvám a ako prispôsobuje k nim? Pre návštevu Benedikt XVI. sa viackrát hovorilo o ekumenickom dare hosťa, ktorý bol očakávaný od tejto návštevy. Nie je potrebné špecifikovať, aké dary boli spomenuté, ale chcem k tomu pripomenúť, že ide o politické nepochopenie viery a ekumenizmu. Keď hlava štátu navštívi priateľskú krajinu, všeobecne tomu predchádzajú kontakty medzi rôznymi orgánmi, ktoré pripravujú potvrdenie jednej alebo viacerých zmlúv medzi dvoma štátmi: pri hodnotení výhod a nevýhod sa dospeje ku kompromisu, ktorý sa nakoniec zdá výhodný pre obe strany, a tak môže byť zmluva podpísaná. No viera kresťanov sa nezakladá na hodnotení našich výhod a nevýhod. Viera vytvorená nami samými je bez akejkoľvek hodnoty. Viera nie je niečo, čo my vymyslíme, alebo na čom sa dohodneme. Je to základ, na ktorom žijeme. Jednota nerastie skrze hodnotenie výhod a nevýhod, ale iba pomocou vždy hlbšieho ponorenia sa do viery skrze zmýšľanie a konanie. Týmto spôsobom za posledných 50 rokov a obzvlášť počnúc návštevou pápeža Jána Pavla II. pred 30 rokmi veľmi vzrástlo naše spoločenstvo, za čo môžeme byť iba vďační. Rád by som pripomenul stretnutie s komisiou vedenou luteránskym biskupom Lohsem, počas ktorého sme sa snažili o toto hlbšie preniknutie do viery skrze zmýšľanie a konanie – vyjadroval Svätý otec.³²

³⁰ Katechizmus Katolíckej cirkvi, 166

³¹ Porov.: <http://madrid2011.hu/uzenet>

³² Porov.: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20110923040>

Katolícka Cirkev venuje teraz zvýšenú pozornosť pravoslávnej Cirkvi, s ktorou nás rozdeľuje hlavne otázka primátu Petrových nástupcov. Úradný dialóg s pravoslávnyimi priviedol roku 2007 v Ravenne k spoločnému dokumentu, v ktorom sa uznáva potreba predstaveného – po grécky „Protos“ – v každom cirkevnom spoločenstve, či je to farnosť, diecéza, patriarchát alebo všeobecná Cirkev, čiže primát, rímskemu biskupovi ako nástupcovi svätého Petra. Ostala otázka, o aký primát išlo, či len o cestný alebo aj výkonný.

Stretnutie vo Viedni v októbri 2010 schladilo nádeje tých, čo cítia potrebu nejakej služby pre jednotu v Cirkvi. Medzitým však sa zlepšili vzájomné vzťahy k pravoslávnyim cirkvám.³³

3.2 Dialóg s protestantmi a evanjelikmi

dosiahol veľký úspech roku 1999 „Spoločným vyhlásením o učení o ospravedlnení“. Odvtedy zaznačuje slabší pokrok. Anglikánska cirkev prežíva veľkú krízu, lebo v niektorých krajinách pripúšťa svätenie žien a homosexuálne osoby na kňazstvo ba dokonca na biskupov. Pápež Benedikt XVI. otvoril novú cestu anglikánom, ktorí prijímajú katolícku vieru a zriadil pre nich osobitné biskupstvá.³⁴

Pápež Benedikt XVI. navštívil Nemecka a počas návštevy 19. augusta 2005 prihovoril k židovskej komunite nasledovne: „Chcem aj pri tejto príležitosti potvrdiť, že budem s veľkou zodpovednosťou pokračovať v ceste zlepšovania vzťahov a budovania priateľstva so židovským ľudom....“³⁵ Dejiny vzťahov medzi židovskou a kresťanskou komunitou sú komplexné a často bolestné. Boli v nich požehnané časy dobrého spolužitia, ale bolo tu aj vyhnanie Židov z Kolína roku 1424. V najtemnejšom období nemeckých a európskych dejín v dvadsiatom storočí prišla rasistická ideológia, založená na základoch novo pohanstva, ktorá dala podnet na pokus, naplánovaný a systematicky uskutočňovaný režimom, vyničiť európske židovstvo.³⁶

3.2.1 *Nostra aetate*

– deklarácia Druhého vatikánskeho koncilu – otvorila nové perspektívy vzťahov medzi kresťanmi a Židmi.³⁷ Tak Židia, ako aj kresťania uznávajú v Abrahámovi svojho otca vo viere (*porov. Gal 3,7; Rim 4,11 a n.*) a odvolávajú sa na náuku Mojžiša a prorokov. Duchovný život Židov i kresťanov sa živí žalmami. S apoštolom Pavlom sú kresťania presvedčení, že „**Božie dary**

³³ Porov.: <http://dailysplice.com/directory/Vatikansky-Rozhlas-Clips-SLO-podcast/episode-751476>

³⁴ Porov.: <http://dailysplice.com/directory/Vatikansky-Rozhlas-Clips-SLO-podcast/episode-751476>

³⁵ BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 76

³⁶ BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 77

³⁷ Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 78

a povolenie sú neodvolateľné“ (Rim 11,29; porov. 9,6. 11; 11,1 a n.).³⁸ Nostra ætate „odsudzuje nenávisť, prenasledovanie a všetky prejavy antisemitizmu zamerané proti Židom všetkých čias a zo strany kohokoľvek.“³⁹ Svätý otec Benedikt XVI. hovorí o veľkej úcte aj k moslimom a k príslušníkom iných náboženstiev. Na základe ľudskej dôstojnosti, ktorú máme všetci spoločnú, Katolícka cirkev „považuje akúkoľvek diskrimináciu medzi ľuďmi alebo prenasledovanie na základe rasy, farby, pleti, spoločenského postavenia alebo náboženstva za protirečenie Kristovej vôli.“⁴⁰ Katolícka cirkev sa usiluje o toleranciu, úctu, priateľstvo a mier medzi všetkými národmi, kultúrami a náboženstvami.⁴¹ Sám pápež povzbudzuje do odvážneho a dôvery plného dialógu medzi Židmi a kresťanmi.

20. augusta 2005 Svätý otec prihovoril aj k predstaviteľom niektorých moslimských komunít. „Mladý môžu vybudovať lepšiu budúcnosť, ak postavia na prvé miesto vieru v Boha a potom sa budú usilovať budovať nový svet podľa Božích plánov, s múdrosťou a s dôverou“⁴² – povedal mladým moslimom zhromaždeným na štadióne teraz už blahoslavený Ján Pavol II. v marockej Casablance.⁴³ Na stretnutí som povedal: „Uistujem vás, že Katolícka cirkev chce pokračovať v budovaní mostov priateľstva s vyznávačmi všetkých náboženstiev s cieľom hľadať pravé dobro každej osoby i spoločnosti ako celku.“⁴⁴ Je vždy vhodné odvolať sa na to, čo Druhého vatikánskeho koncilu povedali o vzťahoch s moslimami: „Cirkev s úctou pozerá aj na moslimov, ktorí sa klaňajú jedinému Bohu, živému a pravému, milosrdnému a všemohúcemu, Stvoriteľovi neba i zeme, ktorý prehovoril k ľuďom. Celým srdcom sa snažia podriadiť sa Božím rozhodnutiam, a to aj skrytým, ako sa podriadil Abrahám, na ktorého sa islamská viera rada odvoláva... Ak v priebehu stáročí povstalo medzi kresťanmi a moslimami nemálo nedorozumení a nepriateľstiev, tento posvätný snem vyzýva všetkých, aby zabudli na minulosť, úprimne rozvíjali vzájomné porozumenie a spoločne obraňovali a napomáhali sociálnu spravodlivosť, morálne hodnoty, mier a slobodu pre všetkých.“⁴⁵ My kresťania a moslimovia musíme spoločne čeliť mnohým význam našich čias. Medzináboženský a interkulturálny dialóg medzi kresťanmi a moslimami sa nemôže zúžiť na nejaké krátkodobé

---

³⁸ BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 78

³⁹ Č 4

⁴⁰ Č 5

⁴¹ BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 79

⁴² Insegnamenti, VIII/2, 1985, s. 500

⁴³ Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 82

⁴⁴ L'Osservatore Romano, 25. apríla 2005, s. 4

⁴⁵ Deklarácia Nostra ætate, č. 3

rozhodnutia. Je totiž životnou nutnosťou, od ktorej vo veľkej miere závisí naša budúcnosť.⁴⁶

Spoločne vyznávame Ježiša Krista ako Boha a Pána hovoril Svätý otec v jeho príhovore k predstaviteľom iných cirkvi a cirkevných spoločností 19. augusta 2005. Keď hovoríme o ekleziológii a ministériu, mali by sme hovoriť predovšetkým o tomto vzájomnom prepojení Božieho slova, svedectva a pravidla viery a považovať ho za ekleziologický problém, a teda spojený s otázkou Božieho slova a jeho nadradenosti i pokory, pretože Pán zveruje svoje slovo svedkom a umožňuje im interpretovať ho, čo však sa musí neustále porovnávať s regulou fidei a s vážnosťou Božieho slova.⁴⁷ Čo znamená obnoviť jednotu všetkých kresťanov? Všetci vieme, že jestvujú mnohé modely jednoty, a vieme aj to, že Katolícka cirkev sa usiluje o dosiahnutie plnej a viditeľnej jednoty učeníkov Ježiša Krista podľa definície, ktorú jej dal Druhý vatikánsky koncil vo svojich viacerých dokumentoch. Takáto jednota podľa nášho presvedčenia pretrváva v Katolíckej cirkvi bez toho, žeby ju bolo možné vypustiť; Cirkev sa totiž nevytratila úplne zo sveta. Na druhej strane jednota neznamena to, čo by sa mohlo nazvať ekumenizmom návratu, teda popretia a odmietnutia vlastných dejín viery, ani uniformu vo všetkých teologických vyjadreniach atď.⁴⁸ Pápež zdôraznil v jeho homílii, že plná jednota a pravá katolíckosť v pôvodnom zmysle slova navzájom súvisia. Nevyhnutnou podmienkou na uskutočnenie tejto koexistencie je, aby sa úsilie o jednotu neustále očisťovalo a obnovovalo, aby rástlo a vyzrievalo. K tomuto cieľu môže prispieť aj dialóg.⁴⁹ Znamená viac než len výmenu názorov, akademickú diskusiu: je výmenou darov, v ktorej cirkvi a cirkevné spoločnosti môžu dať k dispozícii svoje poklady.⁵⁰ Nemôžeme tvoriť jednotu len vlastnými silami. Môžeme ju iba prijať ako dar Ducha Svätého.⁵¹ Preto duchovný ekumenizmus je ťažiskom vzájomných stretnutí a celého ekumenického hnutia.⁵²

---

⁴⁶ BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 86

⁴⁷ Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 91

⁴⁸ Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 93

⁴⁹ Porov.: MAGA, T.: *Seminárka z ekumenizmu*. Spišská Kapitula, 2011

⁵⁰ Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 93

⁵¹ Porov. ;

⁵² Porov.: BENEDIKT XVI.: BOŽIA REVOLÚCIA, Spolok Svätého Vojtecha, Trnava, 2005, ISBN 80-7162-582-5; str. 94

4 Benedikt XVI. o ťažkostiach v dnešnom svete a ekumenizme

Dnes hladujú milióny ľudí, klíma sa mení, ropa končí a tým končí motorizované poľnohospodárstvo. Konflikty vo svete nekončia, a ... túžby po deťoch – sú celkom absurdné.

4.1 Spoločnosť v XXI. storočí

Často sa nám môže zdať, že dnešná mládež je tvrdšia, svojrázna, voľnejšia v prístupe k sexu a iným vzťahom a hodnotám. Iste v tom hrá úlohu zanedbanie výchovy rodičmi a prenechanie tejto úlohy médiám. Doba v ktorej na začiatku 21. storočia žijeme je nová, neprehľadná, často nezrozumiteľná, plná závažných ekonomických a technických, sociálnych a kultúrnych zmien.

4.2 Sekularizovaná postmoderná spoločnosť

V zmysle civilizačných vln ju môžeme nazývať spoločnosťou informačnou, spoločnosťou znalostnou alebo vedomostnou. Charakteristiku našej doby viackrát vyslovil aj Benedikt XVI. keď povedal, že ... typickým výsledkom takzvanej súčasnej „*blahobytnej spoločnosti*“, ktorá preto, aby utišila vnútorné prázdno a nudu, ktoré ju sprevádzajú, je **zakúšanie stále nových skúseností, stále viac emocionálnych a „extrémnych**. Pri inej príležitosti konštatoval: „... *prítomní sú noví bohovia: materiálne dobrá, majetnícka láska a moc*“. Moc sa prejavuje aj zásahmi do sexuálneho života, nanucuje programy sexuálnej výchovy a tzv. reprodukčného zdravia, hlása právo ženy na umelé ukončenie tehotenstva a bezprávie pre počaté, nenarodené deti, štátna moc rozhoduje o počte detí v rodine (Čína). Je to jedna časť charakteristík dnešnej doby. Patrí k nej aj urážanie a zosmiešňovanie náboženskej viery.⁵³ Veľkú účasť na takomto pohľade má aj roztrieštenosť a nejednota medzi kresťanmi. Preto sám pápež začal veľké úsilie na poli ekumenizmu. Vidí problém ekumenizmu v probléme dnešného sveta. Preto je zrejme, že keď sa pred ľudstvom objavila možnosť sebazničenia a zničenia vlastnej planéty, tak náboženstvá sú povolané k spoločnej zodpovednosti za odvrátenie tohto pokušenia.⁵⁴ Preto v prvom rade pápež vyzdvihuje v ekumenizme vzájomný rešpekt: „Neverím, že by sme mohli rýchlo dôjsť k veľkému zjednoteniu vierovyznaní. Omnoho dôležitejšie je, aby sme sa ako kresťania vzájomne prijímali s veľkým vnútorným rešpektom, ba s láskou, aby sme vydávali pred svetom spoločné svedectvo na prospech správneho usporiadania sveta, ako aj pri hľadaní odpovedí na veľké otázky o Bohu, o pôvode a cieľoch človeka.“⁵⁵ Tu sú naznačené oblasti v ktorých je zjednotenie

⁵³ URL: www.postoy.sk/node/1578 (14.10.2011)

⁵⁴ Porov. FABIAN, A.: *Benedikt XVI. – jeho vízia ekumenizmu a medzináboženského dialógu*. In: Fórum pastorálnych teológov VI., Velehrad 2007, str. 157

⁵⁵ RATZINGER, J.: *Sol' zeme. Kresťanstvo a katolícka Cirkev na prelomí tisícročí*. SSV, Trnava 1997, str. 206

reálne.⁵⁶ Cirkev ktorá sa pokúša definovať najzákladnejšie morálne úlohy, stojace pred ľudstvom dnešnej doby. Ekumenizmus sa nedá a nemôže prikázať. Jednota sa nemôže prikázať žiadnym politickým pučom, ale ani mečom. Ako hovorí pápež: „V ekumenizme sa iba napreduje. Ale nieje to tak, že by sme chceli dosiahnuť konkrétne pripojenie jedných k druhým. Iba dúfame, že Pán vzbudí takú vieru, ktorý vŕsti ako do jednej rieky a bude jedná cirkev. Ako katolíci sme presvedčení, že tá jedná cirkev vo svojej základnej podobe jestvuje v Katolíckej cirkvi, ale, že aj ona v budúcnosti pokročí ďalej a dá sa Pánovi vychovávať a viesť. Preto teda nenavrhujeme žiadne pripájacie modely, ale jednoducho iba pokračovanie na ceste viery pod vedením Pána- ktorý pozná cestu.“⁵⁷ Vďaka tomuto pápežovi a jeho postojom, môžeme hovoriť o veľkej práci v ekumenizme. Sám počas prvého posolstva zo Sixtínskej kaplnky, deň po svojom zvolení, v „programovom posolstve“ oznámil celému svetu, že prvoradým záväzkom Petrovho nástupcu je „pracovať a nešetriť silami na obnovení plnej a viditeľnej jednoty všetkých nasledovníkov Krista.“ Cestou k napĺňaniu tohto záväzku musia byť podľa slov nového pápeža „konkrétne skutky, ktoré vstúpia do duší, pohnú svedomiami a povzbudia každého k takému vnútornému obráteniu, ktoré je predpokladom každého pokroku na ceste k ekumenizmu.“^{58 59}

Malými, ale dôležitými krokmi sú vzájomné poznávanie sa, trpezlivý dialóg, očisťovanie pamäte a vytváranie duchovného spoločenstva. Toto putovanie je sprevádzané očisťovaním, spoznávaním ľudských obmedzení a predovšetkým vždy novými rozhodnutiami pokračovať v ceste. „Práve vďaka tomuto úsiliu putovanie môže postupovať krok za krokom až po dosiahnutie plnej jednoty, kým nedospejeme všetci k plnej jednote viery a poznania Božieho syna,“ zdôraznil pápež Benedikt XVI.⁶⁰ Jeho prácu v tomto vidieť aj aktívnej spolupráci medzi Katolíckou cirkvou a Svetovou radou cirkví, ktorá združuje 347 protestantských a pravoslávnych cirkví. Pápež Benedikt XVI.⁶¹ pri stretnutí s generálnym sekretárom SRC⁶² Samuelom Kobiom prehlásil, že „angažovanosť Katolíckej cirkvi na ceste k plnej jednote kresťanov je nezvratná“ a uistil o

⁵⁶ Porov.: Okrem toho vyzdvihuje pápež aj tri aspekty, v ktorých by mali byť všetky Cirkvi zjednotené a to sú: *mier, spravodlivosť a ochrana života.*

⁵⁷ RATZINGER, J.: *Boh a svet. Rozhovor s Petrom Seewaldom.* SSV, Trnava 2002, str. 366

⁵⁸ *Príhovor k delegátom iných cirkví, cirkevných spoločenstiev a náboženských tradícií*, 25. apríl 2005

⁵⁹ Súčasný pápež upriamuje Cirkev k jednote v obrátení pozornosti na Krista. Túto orientáciu zdôraznil v Kolíne nad Rýnom: „*Spolu vyznávame Ježiša Krista ako Boha a Pána. Spolu ho uznávame ako jediného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi, zdôrazňujúc našu spoločnú príslušnosť k nemu... Najlepšia forma ekumenizmu je v živote podľa evanjelia*“

⁶⁰ Porov.: <http://www.postoy.sk/ekumenizmus2005> (15.11.2011)

⁶¹ Počas Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov sa v dňoch 20. – 27. januára 2008 v Ríme stretla Spoločná pracovná skupina Svetovej rady cirkví a Rímsko-katolíckej cirkvi. V piatok doobeda skupinu na čele s reverendom Samuelom Kobiom, generálnym tajomníkom Svetovej rady cirkví, prijal na osobnej audiencii pápež Benedikt XVI. Samuel Kobia sa pri príležitosti svojej návštevy v Ríme stretol takisto s predstaviteľmi členských cirkví Svetovej rady a zástupcami Federácie Protestantských cirkví v Taliansku.

⁶² Porov.: Svetová rada cirkví

pokračovaní spolupráce s ňou.⁶³ Z dialógu s cirkevnými spoločenstvami Západu môžeme pripomenúť, že sa v septembri 2005 uskutočnilo stretnutie Medzinárodnej luteránsko-rímskokatolíckej komisie, čím sa finišuje štvrtá fáza teologického dialógu, ktoré boli zverejnené v dokumente Apoštolské poslanie Cirkvi.

4.3 historické faktá

Veľkú úlohu pápeža vidieť v ekumenizme s pravoslávnyimi. 8. decembra 2005 sa pripomenulo ešte jedno výročie, ktoré bolo začiatkom nového dialógu, vzájomnej úcty a zmierenia medzi Katolíckou a Pravoslávnu cirkvou. Pred 46. rokmi sa pápež Pavol VI. a patriarcha Athenagoras rozhodli vymazať z pamäte Cirkvi exkomunikácie z roku 1054, čím verejne potvrdili nový „dialóg lásky“. Súčasný ekumenický patriarcha z Konštantinopolu Bartolomej I. vyhlásil, že pravoslávni a katolíci si neboli nikdy takí blízki. Povzbudzoval, aby sme spoločne išli ďalej k vzťahom srdečnejším, bratskejším a hlavne ľudskejším. Na otázky ohľadom negatívneho postoja k ekumenizmu na mnohých miestach pravoslávneho sveta, vrátane mnohých duchovných pastierov, sa vyjadril, že ide „len o dojmy, ale nie o oficiálny postoj cirkví“.

Jozef Ratzinger ako kardinál napísal v roku 1981 v predhovore knihy známeho pravoslávneho liturgika Sergia Heitza Tajomstvo adorácie: „Dlhodobé kontakty medzi pravoslávím a Katolíckou cirkvou môžu byť plodné iba vtedy, keď sa nezabúda zameriavať iba na rozhovory medzi teológmi, ale aj na stretnutia veriacich najmä tam, kde sa Cirkev prejavuje najhlbšie – v jej liturgii a v jej modlitbách.“ Významným krokom v rámci teologického dialógu bolo obnovenie činnosti Medzinárodnej zmiešanej komisie pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnu cirkvou v decembri 2005 (zahájený v roku 1980, ale prerušenej v roku 2000). Zvláštny dôraz sa kládol v uplynulom roku na spolupráce v sociálnej náuke, kde sa katolíci a pravoslávni zhodnú.^{64 65 66}

---

⁶³ Porov.: Reverend Kobia vo svojom príspevku pripomenul „potrebu obnoviť a znovu potvrdiť ekumenickú víziu v jazyku, ktorý bude vierohodný a presvedčivý pre cirkvi a kresťanov v 21. storočí.“ Kardinál Kasper uviedol, že „na začiatku 21. storočia potrebuje ekumenické hnutie oživiť nielen ekumenickú víziu, ale aj obnoviť ducha a nový záväzok všetkých partnerov. Pritom môžeme dúfať, že s pomocou Ducha Svätého, ktorý je vždy pripravený k prekvapeniam, budeme môcť nájsť cestu smerom k lepšej budúcnosti.“

⁶⁴ Porov.: Na konferencii v Sankt-Petersburgu predstaviteľ Moskovského patriarchátu protojerej Vsievolod Čaplin povedal, že obe cirkvi hovoria „jedným hlasom v oblastiach ako je šírenie pokoja, sociálna morálka, bioetika, sexuálna morálka alebo sociálna spravodlivosť. Blízkosť pohľadov potvrdzujú také dokumenty ako *Základ sociálnej koncepcie ruskej pravoslávnej cirkvi a Kompendium sociálnej náuky cirkvi*“. Kardinál Walter Kasper, predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, sa po návšteve Moskvy vyjadril, že už teraz môžeme spolupracovať v sociálnej a kultúrnej oblasti a takisto pri vydávaní svedectva v dobe šíriaceho sa sekularizmu.

⁶⁵ Porov.: Pokračuje dialóg aj so starobylými východnými cirkvami. V teologickej oblasti Medzinárodná zmiešaná komisia pre dialóg medzi Katolíckou cirkvou a starobylými cirkvami kresťanského Východu študovala otázku „Cirkvi ako ekleziologického spoločenstva“. Významným teologickým krokom bol aj spoločný dokument o sviatostiach, ktorý vypracovala Komisia pre dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Asýrskou východnou cirkvou, ktorá je oddelená od Efezského koncilu v roku 431.

Dňa 24. septembra 2011 na apoštolskej ceste pápeža Benedikta XVI. v Nemecku bolo aj tretie zo štyroch medzináboženských stretnutí. Svätý Otec bol prijatý predsedom Evanjelickej cirkvi Nemecka (Evangelische Kirche in Deutschland, EKD), pastorm Nikolausom Schneiderom v bývalom kláštore augustiniánov v Erfurte, ktorý je známy tým, že v ňom v rokoch 1505 – 1511 žil ako augustiniánsky mních Martin Luther, pôvodca protestantskej reformy.⁶⁷ Svätý Otec v spomínanom videoposolstve, ktoré krátko pred cestou odvysielala nemecká televízia ARD, zdôraznil ekumenický význam návštevy, keď povedal: „Vrcholným bodom cesty bude Erfurt: V augustiniánskom kláštore, v kostole sv. Augustína, kde Luther začal svoju cestu, sa budem môcť stretnúť so zástupcami Evanjelickej cirkvi v Nemecku. Budeme sa tam spolu modliť, spoločne načúvať Božiemu slovu, spoločne uvažovať a hovoriť. Neočakávame žiadne senzácie. To naozaj veľké je na tom práve to, že budeme spoločne na tomto mieste uvažovať, počúvať Božie slovo a modliť sa, a tak sa zjednotíme a to bude ozajstný ekumenizmus.“⁶⁸ Veľké úsilie ale aj požehnané ovocie priniesli dialógy medzi Katolíckou a Anglikánskou cirkvou. 9. novembra 2009 bola zverejnená očakávaná apoštolská konštitúcia *Anglicanorum coetibus* o ustanovení personálnych ordinariátov pre anglikánov, ktorí vstúpia do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou. Podľa informácií, ktoré Svätá stolica avizovala ešte 20. Októbra 2009, bol zverejnený dokument zjednodušujúci podmienky prestupu biskupov, kňazov a laikov z Anglikánskej do Katolíckej cirkvi. „Duch Svätý podnietil v poslednej dobe skupiny anglikánov, ktorí niekoľkokrát - aj spoločne - naliehavo žiadali o prijatie do plného katolíckeho spoločenstva, a tento Apoštolský stolec ich žiadosť láskavo prijal,“ znie prvá veta konštitúcie, ktorú Benedikt XVI. podpísal 4. Novembra 2009.^{69 70 71}

---

⁶⁶ Porov.: <http://www.postoy.sk/ekumenizmus2005> (14.10.2011)

⁶⁷ Porov.: Evanjelická cirkev v Nemecku pozostáva z 22 reformovaných regionálnych cirkví, s počtom veriacich 24 miliónov, teda 30 percent populácie. Riadená je tromi demokraticky volenými orgánmi: Synodou, Cirkevnou konferenciou a Radou EKD.

⁶⁸ <http://www.radiovaticana.org/slo/articolo.asp?c=522517> (15.11.2011)

⁶⁹ Obsah dokumentu predstavil na tlačovej konferencii prefekt Kongregácie pre náuku viery, kardinál William Joseph Levada a sekretár Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, arcibiskup Joseph Augustine Di Noia. Spolu s konštitúciou boli zverejnené aj tzv. Doplňujúce normy upresňujúce aplikáciu jej nariadení. „*Táto apoštolská konštitúcia otvára novú cestu pre podporu jednoty kresťanov, uznávajúc legitímnu odlišnosť vo vyjadrení spoločnej viery. Nejde o iniciatívu, ktorá vyšla zo strany Svätej stolice, ale je veľkomyselnou odpoveďou zo strany Svätého Otca na legitímnu snahu anglikánskych skupín.*“

⁷⁰ Personálne ordinariáty sa z hľadiska kánonického práva podobajú diecézám, nie sú však ohraničené geografickými hranicami, ale prechádzajú naprieč nimi. Jednotlivé personálne ordinariáty budú tvorené anglikánmi, ktorí vstúpili do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou. Na ich čele bude stáť biskup alebo kňaz menovaný pápežom, ktorý bude riadnym členom miestnej biskupskej konferencie. Keďže Anglikánska cirkev nemá apoštolskú postupnosť, biskupi a kňazi, ktorí prestúpia do Katolíckej cirkvi, t.j. vykonávajú vyznanie viery a uznávajú primát rímskeho biskupa, budú nanovo vysvätení. Biskupmi personálnych ordinariátov sa budú môcť stať len kňazi žijúci v celibáte. Ženatí anglikánski biskupi budú môcť byť vysvätení len za katolíckych kňazov. Ďalším dôležitým bodom, ktorému sa konštitúcia *Anglicanorum coetibus* venuje, je liturgia. V personálnych ordinariátoch sa okrem riadnej a mimoriadnej (tzv. tridentskej) formy liturgie bude môcť sláviť liturgia a ďalšie obrady aj podľa anglikánskych liturgických kníh, ktoré však budú musieť byť schválené Svätou stolicou.

⁷¹ <http://www.svetkrestanstva.sk/2009/11/anglicanorum-coetibus-dvere-pre.html> (15.11.2011)

4.3.1 Ťažkosti

Aj keď sa tešíme a ďakujeme Pánu Bohu za úspechy v ekumenizme, treba pripustiť, že ekumenizmus sa nachádzajú aj mnohé prekážky. Aj keď za posledné roky sa pohol ekumenizmus do značnej miery – urobil sa ekumenický preklad písma, ukázal sa ekumenizmus pri pastorácii nemocníc či vojakov a väzňov – dá sa povedať, že aj tak prešľapuje na mieste.⁷² Čo sa tým myslí?

Chýba nám predovšetkým spoločná ekumenická vízia. V tomto bode panuje nejasnosť nielen v medzicirkevných rozhovoroch, ale aj vnútri samotných cirkvách.⁷³ Ďalšou veľkou prekážkou je veľmi veľké tradičné rozvrstvenie a členitosť konfesii najmä v krajinách Severnej Ameriky, čo robí veľký problém pri zjednotení.

Ďalšia prekážka je takzvaná „*Obojstranná konverzia*“, ktorá prechádza z jednej cirkvi do druhej.⁷⁴ Ďalší problém sa ukazuje v Katolíckej Cirkvi s tými, čo sú druhý krát zosobášený.⁷⁵ Často krát sa potom stane, že druhé manželstvo kvôli svojím prekážkam uzatvárajú v evanjelickej cirkvi. Všetky tieto prípady sa dajú vnímať ako veľká prekážka ale na druhej strane tam badať miesto pre nádeje ekumenizmu.⁷⁶ Inou otázkou je problematika konvertitov. Často krát sa vnímajú ako prelietavci medzi rôznymi cirkvami, ale prax ukázala, že sú veľkým prínosom do Cirkvi.⁷⁷ Títo ľudia nám ukazujú, že otázky ekumenizmu sú vážne. Sú ľudia, ktorí túžia po zjednotení s Kristom v inej cirkvi, ale nechcú opustiť tu svoju. Ako som už spomenul, že buď sú to manželia zo zmiešaného manželstva alebo je to samotné hľadanie svojho partnera.⁷⁸

Najväčším problémom v ekumenizme sa bezpochyby ukazuje nevedomosť ľudí. Každý chce žiť vo svojom vákuu a nezaujímá ho ten druhý.⁷⁹ Značným problémom v celku je uzatváranie manželstva.⁸⁰ Najväčším problémom je ordinácia vo všetkých cirkvách.⁸¹ Sami sme svedkami toho, že pastoračný stav potrebuje nový impulz k rozhybaniu.⁸²

---

⁷² Porov. ZIKMUND, M., T.: *Prekážky a nádeje v ekumenických vzťahoch*. In: Fórum pastorálnych teológov VI., Velehrad 2007, str. 57-58

⁷³ Porov.: Ponúkajú sa dva, tri modely ekumenizmu. Komplementárny – prevažuje v evanjelickej cirkvi – je to zblížovanie a dopĺňanie Cirkvi bez toho, aby ich inštitucionálne spájali. Druhý model je model katolíckej Cirkvi – to je, aby sa stratení bratia opäť vrátili do lona Katolíckej Cirkvi. A tretí model je podobný ako druhý, len on si vyžaduje, aby každá cirkev sa dopĺňala o zložky zbožnosti, ktoré môže partnerská cirkev priniesť.

⁷⁴ Porov.: Ide najmä o evanjelickej cirkvi, ktorá túži po tom, aby mohla prijímať sviatosti v Katolíckej Cirkvi. Či sú to dôvody rodinné (miešané manželstvá) alebo osobné (nechcú vystupovať zo svojej cirkvi). Pritom by chceli žiť hodnotnejší sviatostný život ako im ponúkajú ich zbory.

⁷⁵ Podľa CIC nemôžu prijímať eucharistiu a ich druhé manželstvo nemôže byť uzatvorené sviatostne.

⁷⁶ Porov.: ZIKMUND, M., T.: *Prekážky a nádeje v ekumenických vzťahoch*. In: Fórum pastorálnych teológov VI., Velehrad 2007, str. 59

⁷⁷ Porov.: Napr. Kardinál Newman, Kardinál Dulles a iní.

⁷⁸ Porov.: Je to ďalší dôvod hľadania ekumenického dialógu a pokroku.

⁷⁹ Z toho vznikajú rôzne omyly, v ktorých ľudia žijú a budujú si osobné zábrany k tým druhým.

⁸⁰ Ide tu o problematiku prijímania a neprijímania sviatosti v Katolíckej Cirkvi.

⁸¹ Porov.: Táto problematika má riešenie veľmi ďaleko, len aj my katolíci tu musíme pochopiť, že ekumenizmus nieje o ustupovaní.

⁸² Porov.: STANČEK, L.: *Výzva k ekumenickej pastoračnej činnosti*. In: Fórum pastorálnych teológov VI., Velehrad 2007, str. 166

Kde teda chceme vidieť riešenia a impulzy týchto prekážok? Treba dbať na rozvíjanie individuálnych vzťahov.⁸³ Je zrejmé, že nie každý ma schopnosti budovať ekumenizmus, ale tí čo túto schopnosť majú, nech obetujú všetku svoju silu do neho. Veľká pomoc by bola odstránenie nevedomosti ľudí a to napr. pastoračnými aktivitami, vyučovaním, rozhovormi a dialógom ale aj vedou. Dôležitým faktorom je už spomínaná ordinácia. Kým sa neodstráni táto prekážka, tak nikdy nebude možné zjednotenie. Najlepšiu cestu zjednotenia nám ukazuje Nový zákon. Tam neexistuje rozdelenie.⁸⁴ To sa ukazuje ako štvrtý a najlepší model. Všetky cirkvi sa musia snažiť, aby hlásanie evanjelia ľuďom bolo zrozumiteľné. Ľudia sú viazaný morálnym zákonom hľadať pravdu, zvlášť toho, čo sa týka náboženstva.⁸⁵ Musíme budovať spoločné vzťahy medzi sebou a následne spolu budovať vzťah k Pánu Bohu. Veľmi dôležitý význam majú v ekumenizme aj osobné vzťahy.⁸⁶ Všetky modlitby Pána, Otče náš, nás neuveriteľne zjednocuje. Práve takto môžeme tieto vzťahy požehnať aj širšom merítku vecí. Veľkú pomoc v ekumenizme by urobilo rozlomenie bariéry s Mariánskou úctou. Ved' práve tá, ktorá bola pri Kristovi, tiež nie vždy rozumela tomu, čo počula a videla a ona bola tá, ktorá došla až tam kde iný nie a to pod Kristov kríž.⁸⁷ Ona tam nestal sama ale spolu s Jánom. Tak aj my vidíme v tom obraz ekumenického spoločenstva. Oni nám ukázali, že miesto kde stojí cirkev, kde sú jeho učeníci je miesto tam, pod krížom. V kríži je naša nádej. Tu nájdeme to miesto kde majú byť kresťania spolu. Tu prirodzene vzťahy dostávajú nadprirodzený charakter. Len vtedy bude mať ekumenické hnutie svoju dynamiku a plody keď sa bude spoločne smerovať na svoj cieľ – na cieľ kríža. A to ide na konkrétnych miestach a v konkrétnych okolnostiach⁸⁸ – ako píše pápež Benedikt XVI.: „... a len s milosťou Boha.!

4.4 Ridešenie

Na záver chcem ponúknuť slová Benedikta XVI. v Erfurte: „**Neprosím len za nich, ale aj za tých, čo skrze ich slovo uveria vo mňa**” (Jn 17,20): toto povedal Ježiš podľa Jánovho evanjelia vo Večeradle Otcovi. Prihovára sa za budúce generácie veriacich. Díva sa za Večeradlo, smerom do budúcnosti. Prosil aj za nás. A stále prosí za našu jednotu. Táto Ježišova modlitba nie je jednoducho záležitosťou minulosti. On stále stojí pred Otcom, prihovárajúc sa za nás, a stojí v tejto chvíli aj uprostred nás a chce nás vziať do svojej modlitby. V Ježišovej modlitbe nachádzame najhlbšiu podstatu našej jednoty.

⁸³ Nie v zmysle individuálnych vzťahov s osobami, ale s miestami.

⁸⁴ Nachádzala sa tam rozdielna zbožnosť (Korint, Efez, ...), ale kresťania sa tam vždy stretávali spoločne.

⁸⁵ Porov.: STANČEK, L.: *Výzva k ekumenickej pastoračnej činnosti*. In: Fórum pastorálnych teológů VI., Velehrad 2007, str. 167

⁸⁶ Je dôležité keď priateľstvo katolíkov a evanjelikov je obohatený aj o duchovnú dimenziu.

⁸⁷ Práve modlitby k Matke Božej nás môžu potlačiť ďalej, lebo ona je Matka, ktorá neopustí svoje deti a chce im vždy pomôcť.

⁸⁸ Porov. ZIKMUND, M., T.: *Prekážky a nadeje v ekumenických vzťahoch*. In: Fórum pastorálnych teológů VI., Velehrad 2007, str. 57-62

Staneme sa jedným, ak sa necháme vtiahnuť dovnútra tejto modlitby. Zakaždým, keď sa ako kresťania zjednotíme v modlitbe, Ježišova starosť o nás a jeho modlitba za nás k Otcovi, by sa nás mala dotknúť hlboko v srdci. Čím viac sa necháme vtiahnuť do tejto udalosti, tým viac porastieme v jednote.(...)

Dôležitosť viery v Boha sa musí zjavovať v prežívaní jeho slova. Nech sa zjavuje v tomto čase veľmi konkrétnym spôsobom v úsilí o to stvorenie, ktoré on chcel mať na svoj obraz – človeka. Žijeme v čase, v ktorom sa kritériá ľudského bytia stali neistými. Etika býva nahradzovaná výpočtom dôsledkov. Tvárou v tvár tomu musíme my ako kresťania brániť nedotknuteľnosť ľudskej dôstojnosti, od počatia až po smrť – v otázkach predimplantačnej diagnostiky až po eutanáziu. „Iba ten, kto pozná Boha, pozná i človeka“, povedal kedysi Romano Guardini. Bez poznania Boha sa človek stáva manipulovateľný. Viera v Boha sa musí konkretizovať v našom spoločnom úsilí pre človeka. Súčasťou tohto úsilia nie sú len základné kritériá ľudskosti, no predovšetkým a veľmi konkrétne práve láska, ktorú nás učí Ježiš v opise posledného súdu (*Mt 25*):

Boh Sudca nás bude súdiť podľa toho, ako sme sa správali voči našim blíznym, voči tým najmenším spomedzi jeho bratov. Disponovanosť pomáhať v dnešných potrebách, nezávisle od vlastnej životnej situácie, je základnou úlohou kresťana. (...) Spolu môžeme všetci ďakovať Pánovi za cestu jednoty, ku ktorej nás vedie, a pripojiť sa s pokornou dôverou k jeho modlitbe: urob, aby sme všetci boli jedno, ako ty si jedno s Otcom, aby svet uveril, že On Ťa poslal (*porov. Jn 17,21*).⁸⁹

---

⁸⁹ <http://www.farnostokolicne.sk/clanok/homilia-benedikta-xvi-pocas-ekumenickej-bohosluzby-v-erfurte> (15.11.2011)

5 Benedikt XVI., jeho encykliky a iné dokumenty

Svätý otec Benedikt XVI. napísal tri encykliky zo začiatku svojho pontifikátu ale ani v jednej s nich sa priamo nevenuje ekumenizmu. Je v nich možno badať viaceré podnety, ktoré by sa dali využiť v rámci ekumenického dialógu. Iste, nevyrovňajú sa encyklike pápeža bl. Jána Pavla II. Ut unum sint. Z pohľadu ekumény sú skôr významné menšie dokumenty Benedikta XVI., ktoré vydal počas svojho pontifikátu.⁹⁰

5.1 *Memento k súčasnosti*

Za zmienku určite stojí motu proprio *Summorum pontificum*, ktorým zjednodušil používanie predkoncilovej liturgie. Tento krok bol jednoznačným ekumenickým gestom voči schizmatickému Bratstvu sv. Pia X, ktoré je ochotné používať výlučne liturgiu uzákonenú sv. Piom V.

Ešte väčší význam mala apoštolská konštitúcia *Anglicanorum coetibus*, ktorou otvoril cestu pre návrat anglikánov do katolíckej cirkvi. Ide o jeden z najvýznamnejších krokov na poli ekumenizmu od čias zrušenia vzájomnej exkomunikácie medzi pápežom Pavlom V. a konštantínopolským patriarchom Athenagorasom. Táto apoštolská konštitúcia otvára aj novú cestu pre podporu jednoty kresťanov, kde berie do ohľadu rozdielnosť vo vyjadrení spoločnej viery. Táto iniciatíva nevychádza zo strany svätej stolice, ale zo strany Svätého Otca ako odpoveď na snahu zo strany anglikánskych skupín. Tí ktorí vyznajú vieru a uznávajú primát rímskeho biskupa budú nanovo vysvätení. Konštitúcia umožňuje aj vysvätenie ženatých exanglikánskych seminaristov. Naopak, katolícki kňazi, ktorí prestúpili do Anglikánskej cirkvi, oženili sa a teraz sa chcú vrátiť späť, nebudú môcť zastávať kňazský úrad. Ďalej sa táto konštitúcia zaoberá aj otázkou liturgie. Okrem riadnej a mimoriadnej (tzv. tridentskej) formy liturgie bude sa môcť sláviť liturgia a ďalšie obrady aj podľa anglikánskych liturgických kníh, ktoré však budú musieť byť schválené Svätou stolicou. V práci zameriame sa viac-menej iba na encykliky Benedikta XVI., a pokúsime sa z nich vyabstrahovať to, čo môže byť v dnešnej dobe prínosom pre ekumenické hnutie.

5.2 *Deus caritas est*

Prvá encyklika s názvom *Deus caritas est*, o kresťanskej láske, bola podpísaná 25. Decembra 2005 na slávnosť narodenia Pána. Svätý Otec túto encykliku začína slovami z Prvého Jánovho listu: „**Boh je láska, a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom**“ (1 Jn 4,16). Tieto slová ako sa píše v úvode tejto encykliky mimoriadne jasne vyjadrujú jadro kresťanskej viery. V encyklike nájdeme odpovede na mnohé otázky, medzi ktorými nájdeme odpoveď aj na otázku: Je možné, aby sme milovali nášho blížneho, ktorý je nám

⁹⁰ Porov.: KRÍŽACKÝ, M. Práca z ekumenizmu. Spišská Kapitula., 2011.

cudzí, ba dokonca nesympatický? Práve tu vidím prepojenie s otázkou ekumenizmu. Človek, ktorý je cudzí nielen možno povahou, ale aj náboženstvom. Treba brať ohľad na to že aj ľudia, ktorí sú nám odlišní náboženstvom, sú takisto stvorení Bohom, sú Bohom milovaní a Bohom vykúpení. Veď nie každý sa narodil v kresťanskej viere. Nik z nás nemôže za to do akej rodiny sa narodí. Veď pri narodení sa nás nik nepýta akého vierovyznania si prajem byť. Naozaj viera je Božím darom.

V prvej časti je analyzovaný pojem lásky vo svetle náboženstiev, potom vo svetle filozofie a nakoniec vo svetle Biblie. Hovorí, že láska k Bohu a láska k bližnému je jedna a tá istá skutočnosť, pričom prvá predstavuje prameň, bez ktorého sa láska k bližnému vyčerpá.⁹¹ Predstavuje nám lásku v jej rozličných dimenziách, treba ju vidieť v celku. „Láska k bližnému zakotvená v láske k Bohu je úlohou predovšetkým každého jednotlivého veriaceho, ale aj celého cirkevného spoločenstva a to na všetkých úrovniach: od miestneho spoločenstva cez partikulárnu cirkev až po univerzálnu Cirkev v jej globalite.“⁹² Svätý Otec nás povzbudzuje, že ako cirkev musíme uskutočňovať lásku. „Cirkev nemôže zanedbávať službu lásky, podobne ako nemôže zanechať sviatosti a Božie slovo.“⁹³ Máme sa navzájom milovať, ako Boh miloval nás.

Dnešný svet je svetom, v ktorom chýba opravdivá láska. Žijeme vo svete, v ktorom stále viac prevláda medzi ľuďmi nevraživosť, je tu čoraz viac nenávisť. Toto si uvedomuje aj Svätý Otec, ktorý nás neustále povzbudzuje, aby sme budovali svoj vzťah s Bohom, ktorý je Láska. Potrebujeme ho. Potrebujeme sa osobne s ním stretnúť. Potrebujeme aby sa stal naším priateľom. Iba cez dokonalejšiu lásku k Bohu môžeme dosiahnuť dokonalejšiu lásku k bližnému. „Láska je základné slovo človeka. Je úlohou Cirkvi očistiť jeho význam a vrátiť mu pôvodný lesk a krásu, aby láska opätovne osvecovala náš život a bola majákom na našej ceste. Dodat' láske pôvodný lesk znamená vrátiť sa k jej koreňom, k Bohu.“⁹⁴ „Nejestvuje nič, čomu by na povrchu ľudského života patrilo viac priestoru ako láske a nejestvuje nič, čo by bolo tak málo známe a tajomné, ako je láska. Odlišnosť medzi tým, čo sa nachádza na povrchu a tým, čo je tajomstvo lásky, to je prameň drámy. Toto je jedna z najväčších drám ľudského bytia“. (Často to tak vnímal bl. Ján Pavol II.) Nemôžeme budovať nejaký vzťah bez lásky. Takisto aj medzi náboženské vzťahy nemožno budovať bez lsky. Potom by to bolo iba chabé pokúšanie sa o niečo.

---

⁹¹ Porov. <http://web.295.ca/~gondolkodo/talalkozo/irasok/SocufkaSK06.html>

⁹² Porov. Encyklika Deus caritas est 20

⁹³ Tamže

⁹⁴ Porov. [tamže](#)

5.2.3 *Spe salvi*

Ďalšou v poradí druhou encyklikou je encyklika *Spe salvi*, o kresťanskej nádeji, ktorá bola podpísaná 30. Novembra 2007 na sviatok svätého Ondreja. V nádeji sme spasení (*porov. Rim 8,24*). Práve týmito slovami svätého apoštola Pavla začína tato encyklika. Máme mať nádej že v Kristovi sme všetci spasení. Poskytuje nám úvahy o vzťahoch kresťanskej nádeje a kresťanskej viery. Ako uviedol vo svojom komentári hovorca Svätej stolice páter Federico Lombardi, Svätý Otec sa v dokumente dotkol jedného z najnaliehavejších a najdramatickejších problémov súčasnej doby. Neobmedzuje sa však na ľahký opis beznádeje, ktorá je rozšírená vo svete, ale s pokorou a odvahou reaguje na množstvo zásadných otázok, ktoré vyplývajú z tejto situácie. Ako páter Lombardi zdôraznil, „aby sme mohli verne kráčať k cieľu, čeliac únave a nejasnostiam súčasnosti, potrebujeme vierohodnú a hutnú nádej, to znamená nádej, ktorá nevychádza iba z prázdnych slov alebo výlučne subjektívnych postojov, ale nádej, ktorá skutočne zmení náš život. Nádej, ktorej konečným cieľom je ponoriť sa do nekonečnej lásky Boha, objasniť ho a byť ním objatí, nie ako jednotlivci, ale spolu. V stretnutí, ktoré prinesie spravodlivosť, život a spásu, na rozdiel od všetkých nespravodlivostí a absurdít dejín tohto sveta.“⁹⁵ Kardinál Georges Marie Martin Cottier predstavil encykliku „*Spe salvi*“ z filozofického pohľadu:

„Rozsiahla úvaha o nádeji ako esenciálnom rozmere kresťanského bytia, s jeho krásou a oslobodzujúcou silou obsahuje aj pozvanie k hlbokému premýšľaniu o duchovnej situácii dnešných čias, odvolávajúc sa na mnohé svedectvá veľkých osobností súčasnosti.“⁹⁶ Treba zdôrazniť, že okrem nádeje encyklika hovorí aj o viere. V podstate List Hebrejom, ktorým sa úvaha inšpiruje, predstavuje 'istý druh definície viery, ktorá úzko spája túto cnosť s nádejou. Svätý Otec pripomína že: „Ježiš Kristus priniesol svetu niečo celkom iné: stretnutie s Pánom všetkých pánov, stretnutie so živým Bohom, a teda stretnutie s nádejou, ktorá bola silnejšia ako utrpenia otroctva.“⁹⁷ Svätý Pavol vo svojom liste Efezanom píše, že je pravdou, že kto nepozná Boha, aj keď môže mať rozmanité nádeje, je v zásade bez nádeje, bez tej veľkej nádeje, ktorá podopiera celý život (*por. Ef 2,12*). Pravou, veľkou nádejou človeka, ktorá odolá všetkým sklamaniam, môže byť jedine Boh. Boh, ktorý nás miloval a stále miluje až do konca, až do skonania (*por. Jn 13,1 a 19,30*).

Ďalej si v tejto encyklike Svätý Otec kladie aj otázku: „Je kresťanská nádej individualistická? Proti takémuto druhu nádeje vznikla v moderných časoch čoraz ostrejšia kritika. Vraj v nej ide o čistý individualizmus, ktorý ponechal svet v jeho biede a utiahol sa do výlučne privátnej večnej spásy. Henri de Lubac zhromaždil niektoré typické výroky tohto druhu: „Našiel som radosť? Nie... Našiel som moju radosť. A to je hrozne odlišná vec... Ježišova radosť

⁹⁵ http://storico.radiovaticana.org/slo/storico/2007-12/171536_ocami_viery_vedy_a_kultury_encyklika_papeza_benedikta_xvi_spe_salvi.html

⁹⁶ Tamže

⁹⁷ Porov. Encyklika *Spe salvi* 4

môže byť individuálna. Môže patriť jedinej osobe a tá je spasená. Je v pokoji... teraz a naveky, ale len ona sama. Táto osamelosť v radosť ju neznepokojuje. Naopak: práve ona je vyvolená! Vo svojej blaženosti prechádza bojmi s ružou v ruke.⁹⁸ Z toho vyplýva, že spása bola vždy považovaná za kolektívnu skutočnosť. Práve hriech je to čo je príčinou rozkolu a rozdelenosti. A tak vykúpenie sa javí ako opätovné nastolenie jednoty.⁹⁹ Toto môžeme preniesť aj do roviny ekumenizmu - môžeme mať nádej v Bohu, že práve On je ten zjednocujúci prvok, nie iba ľudia. V ňom môžeme mať nádej, že raz nás zjednotí v nebeskej sláve.

Nádeji sa učíme hovoriť Svätý Otec v modlitbe. Keď si myslíme že už nás nik nepočúva, nik o nás nestojí, nemáme sa s kým porozprávať..., Boh je tu pre mňa stále. Boh je ten o ktorého sa môžem oprieť.¹⁰⁰ Práve 20. storočie je dôkazom toho že Boh je ten v ktorom máme vždy nádej. Je Bohom, ktorý dával takúto nádej mnohým mučeníkom tejto doby. Boh bol jedinou oporou. Oporou, ktorú nachádzali práve v modlitbe. „Modliť sa neznamena vystúpiť z diania a utiahnuť sa do súkromného kútika vlastného šťastia. Správny spôsob modlitby, to je proces vnútorného očisťovania, ktorý nás činí otvorenými pre Boha a tým aj otvorenými pre druhých ľudí.“¹⁰¹ Práve modlitba a osobné stretnutie z Bohom im dávalo silu prekonať ťažkosti vtedajšieho režimu. Človek sa môže modlitbou stať otvorenejším nielen pre prijatie ťažkostí, ale môže sa stať otvorenejším aj pre ľudí iného vierovyznania, či dokonca aj k ľuďom ktorí sú neveriaci. Môže sa za nich modliť, aby aj oni sa raz stretli s Kristom. Aj k tomuto nás povzbudzuje Svätý Otec.

5.2.4 *Caritas in veritate*

Poslednou encyklikou, ktorú napísal Svätý Otec Benedikt XVI. je encyklika *Caritas in veritate*, o integrálnom ľudskom rozvoji v láske a v pravde, ktorá bola podpísaná 29. júna 2009 na slávnosť svätých apoštolov Petra a Pavla. „Prináša nepochybne aktuálne zamyslenie nad trhom, ekonomikou a zmyslom financií, no treba ju chápať v kontexte ostatných sociálnych encyklík, ktoré počnúc prvou encyklikou *Rerum novarum* Leva XIII. (1891) ponúkajú predovšetkým kresťanský pohľad na človeka a spoločnosť a pripomínajú nemenné morálne zásady, menovite princípy solidarity, subsidiarity a spoločného dobra.“¹⁰² „*Caritas in veritate* sa vo svojej základnej vízii inšpiruje biblickou víziou vzťahu medzi pravdou a láskou: „**žime podľa pravdy a v láske všestranne vrastajme do toho, ktorý je hlavou, do Krista**“ (*Ef 4, 15*); „**láska ... sa raduje z pravdy**“ (*1 Kor 13,6*); „nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou“ (*1 Jn 3, 18*).“¹⁰³

⁹⁸ Tamže 13

⁹⁹ Porov.: Tamže 14

¹⁰⁰ Porov.: Tamže 32

¹⁰¹ Tamže 33

¹⁰² Porov.: <http://www.bbdieceza.sk/files/pdf/dokumenty/zakladneliniecaritasinveritate.pdf>

¹⁰³ Tamže

Hneď v úvode tejto encykliky si môžeme všimnúť, že Svätý Otec chce poukázať na také dve orientačné kritéria a to sú spravodlivosť a spoločné dobro.¹⁰⁴ Kto nám povie, čo je spravodlivosť? Čo slúži spravodlivosti v konkrétnej situácii? Ako možno vytvoriť mier? Pápež vo svojom diele Ježiš Nazaretský poukazuje na možné riziko, ktoré môže vzniknúť pri budovaní pokoja v rámci medzi náboženského dialógu a ekumenizmu. Hovorí, že cirkev pred Druhým vatikánskym koncilom sa predstavovala ako stredobod kresťanstva (tzv. ekleziocentrizmus). Potom sa prešlo k učeniu, že stredobodom všetkého je Kristus (tzv. kristocentrizmus), ale aj toto vraj bolo rozdeľujúcim prvkom, lebo Kristus patrí iba kresťanom. Postupne sa prešlo ku teocentrizmu, kde stredobodom je Boh, ale aj ten by mohol byť rozdeľujúcim momentom medzi ľuďmi a náboženstvami. Preto sa prešlo k regnocentrizmu teda k centrálnosti „kráľovstva“. Kráľovstvo v ktorom vládne mier, spravodlivosť a ochrana stvorenia. Skutočná úloha náboženstiev je vraj spolupracovať na príchode kráľovstva – sveta, v ktorom bude rozhodujúcim mier, spravodlivosť a úcta k stvoreniu, pričom si môžu zanechať svoje tradície. Znie to dobre, ale ukazuje sa to, že Boh zmizol a koná už len človek. Rešpekt k náboženským tradíciám je len zdanlivý. Náboženstvá sú v skutočnosti iba kopou obyčají. Viera a náboženstvá sú použité len na politické ciele. Náboženstvo je potrebné iba do tej miery, v akej môže dopomôcť k tomuto cieľu.¹⁰⁵

V encyklike *Caritas in veritate* hovorí, že láska prevyšuje spravodlivosť. Milovať znamená dať niekomu to čo je moje niekomu inému, no nie však bez spravodlivosti. Najskôr musím dať druhému to čo mu patrí a potom mu môžem dať niečo zo svojho. Spravodlivosť je neoddeliteľná od lásky a prevyšuje spravodlivosť.¹⁰⁶ Toto nemusí platiť len v politike, ale aj v medzi náboženských vzťahoch. Pripomína zásady, ktoré sú nevyhnutné na budovanie opravdivého a integrálneho rozvoja človeka i spoločnosti. „Človek sa nerozvíja len svojimi vlastnými silami a ani rozvoj mu nemôže byť jednoducho daný zvonku. Integrálny ľudský rozvoj, to je predovšetkým povolanie, a teda zahŕňa aj slobodné a solidárne prevzatie zodpovednosti zo strany všetkých. Okrem toho si takýto rozvoj vyžaduje transcendentnú víziu človeka, potrebuje Boha: bez neho sa rozvoj buď popiera, alebo sa vkladá výlučne do rúk človeka, ktorý upadá do ilúzie samospasiteľa a končí podporovaním odľudšteného rozvoja“¹⁰⁷ Vo štvrtej kapitole sa encyklika zaoberá témou rozvoja národov, práv a povinností a témou prostredia. “Ekonomika – vyzýva Svätý Otec – potrebuje etiku, aby mohla správne fungovať: nie akúkoľvek, ale etiku priateľstva s človekom.”¹⁰⁸ Myslím si, že táto etika priateľstva je potrebná nielen pri budovaní ekonomiky či iných prostriedkoch rozvoja národov, ale aj pri budovaní vzťahov s ľuďmi iného náboženstva, či vierovyznania. Ďalej hovorí, že kresťanské náboženstvo a iné

¹⁰⁴ Porov. Encyklika *Caritas in veritate* 6

¹⁰⁵ Porov. BENEDIKT XVI., *Ježiš Nazaretský*, s. 69-71

¹⁰⁶ Tamže

¹⁰⁷ Tamže 11

¹⁰⁸ Encyklika *Caritas in veritate* 45

náboženstvá môžu poskytnúť vlastný prínos k rozvoju, len vtedy ak Boh nájde svoje miesto aj vo verejnom živote, najme v kultúre,..., ale aj v politike. Vylučovanie náboženstva z verejného života bráni ľuďom stretať sa a pracovať na budovaní rozvoja ľudstva a takisto vzťahov medzi ľuďmi a medzi samotnými náboženstvami.¹⁰⁹ Spolupráca je preto veľmi dôležitá. Nielen na poli ekonomiky alebo politiky, ale aj na poli náboženskom. Musí sa stať veľkou príležitosťou na stretnutie. Ak náboženstvá neberú do úvahy svoju náboženskú identitu, ale aj identitu iných náboženstiev, nedôjde nikdy k hlbokému a plodnému dialógu medzi nimi. Myslím si že pozornosť si zaslúži aj fenomén migrácie. Zdôrazňuje, že “každý migrujúci – prisťahovalec je ľudskou bytosťou so svojimi právami, ktoré majú rešpektovať všetci a to v každej situácii.”¹¹⁰ Toto môžeme preniesť aj do roviny náboženstva. Každý človek bez ohľadu na to akého je vierovyznania si zaslúži úctu a rešpekt.

Svätý Otec sa v tejto encyklike dotýka aj témy pôrodnosti, ktoré rozvíja v posledných troch kapitolách tejto encykliky. „Tieto témy sú mnohými považované za agendu náboženských fanatikov, a preto sú úplne ignorované. No sú to témy, ktoré sa dotýkajú nielen obrovských financií, tečúcich do týchto oblastí, ale dotýkajú sa egoizmu človeka skrytého v najintímnejšom jadre jeho osoby. Ak tento egoizmus nie je premožený a nahradený darom, ktorým sa má stať samotná ľudská osoba pre druhého, jeho nevyhnutným dôsledkom je kríza, ktorá sa prejaví nielen na úrovni osobných a rodinných vzťahov, ale aj na globálnej, celosvetovej úrovni – tak v rovine materiálnej (ekonomickej, ekologickej...), spoločenskej (politickej) i duchovnej (morálnej).“¹¹¹

Záver

Z tohto by sme mohli vyvodzovať záver aj v otázkach ekumenizmu. Základný problém ekumenizmu nespočíva v názorových rozdieloch, rôznych liturgických tradíciách, ba ani vo veľkých vieroučných kontroverziách. Najväčším problémom ekumény je práve „egoizmus človeka skrytého v najintímnejšom jadre jeho osoby.“ Ak teda nebude premožený tento egoizmus, ktorý nás ženie pozeráť vždy na problémy svojimi pohľadmi a nie aj z pozície toho druhého, a ak sa pri vzájomnom dialógu nestaneme aj darom jeden pre druhého, tak výsledkom bude nevyhnutne aj kríza v otázkach ekumenizmu.

Sme chceli poukázať na to, že aj keď sa Benedikt XVI. vo svojich encyklikách (zatiaľ) nikde explicitne nezaobrá problemom ekumenizmu, dáva veľa nepriamych podnetov, ktoré môžu byť veľmi efektívne využité pri ďalších ekumenických rozhovoroch s členmi iných cirkví a cirkevných spoločenstiev.¹¹²

¹⁰⁹ Porov. Encyklika Caritas in veritate 56

¹¹⁰ Porov. Encyklika Caritas in veritate 62

¹¹¹ <http://www.bbdioceseza.sk/files/pdf/dokumenty/zakladneliniecaritasinveritate.pdf>

¹¹² Benedikt XVI.: Spe salvi (2007)

Benedikt XVI.: Caritas in veritate (2009)

6 Benedikt XVI. a ekuména

Dovolím si začať citáciou z diela *Die Vielfalt der Religionen und der Eine Bund* (Mnohorakosť náboženstiev a jedna zmluva), ktoré v roku 1998 vydal vtedy kardinál a prefekt Kongregácie pre náuku viery Joseph Ratzinger: „Problém ekumény medzi náboženstvami dnes vnímame na pozadí sveta, ktorý sa na jednej strane čoraz užšie zomkýna, čoraz viac sa stáva jediným spoločným priestorom ľudských dejín, a na strane druhej je otriesaný vojnami, rozdelený vzrastajúcim napätím medzi chudobnými a bohatými a napokon vo svojich základoch ohrozený zneužitím technických prostriedkov proti zemi.¹¹³ [...] Tak je zrejmé, že v tejto hodine, keď sa pred ľudstvom objavila možnosť sebazničenia a zničenia vlastnej planéty, náboženstvá sú povolané k spoločnej zodpovednosti za odvrátenie tohto pokušenia. [...] Ako hovorca mnohých uviedol Hans Küng do sveta motto: «Niet svetového mieru bez mieru medzi náboženstvami,» a tým vyhlásil náboženský mier, ekuménu náboženstiev za povinnosť a úlohu pre všetky náboženské spoločnosti.»¹¹⁴

6.1 Chápanie ekumeny

Tieto slová svedčia o tom, že pápež Benedikt XVI. prijal myšlienku ekumenizmu už dávno predtým, než sa stal pontifikom. Už vtedy si plne uvedomoval, aký je ekumenizmus v tejto dobe nepokojov dôležitý. No tieto slová neostali len slovami, stali sa potvrdené skutkami, ktoré pápež od začiatku svojho pontifikátu (a iste aj predtým) robil. Určite máme ešte v celkom živej pamäti 24. apríl 2005. V tento deň slávil nový Svätý Otec na Námestí svätého Petra v Ríme pred 500-tisícovým zástupom pútnikov svätú omšu pri príležitosti nástupenia do pápežského úradu. Vtedy mohli mnohí spozorovať, že má na sebe pálium podľa ortodoxného rítu, čím vyjadril sympatie a odkaz na časy pred schizmou v roku 1054, keď cirkvi Východu a Západu boli ešte zjednotené okolo nástupcu svätého Petra.¹¹⁵ Tento krok by sme mohli označiť za prvý symbol akéhosi ekumenického ducha, ktorý je v súčasnom pápežovi celkom iste zakorenený.

Už počas prvého roka svojho pontifikátu mal pápež záujem stretávať sa aj s predstaviteľmi iných náboženstiev. V júni 2005 sa stretol s predstaviteľmi Židovského medzinárodného komitétu pre medzináboženské konzultácie. V tom istom mesiaci absolvoval stretnutie s generálnym sekretárom Ekumenickej rady cirkví Rev. Dr. Samuelom Kobiom a v neposlednom rade musíme spomenúť aj jeho stretnutie s delegáciou ekumenického patriarchu Bartolomeja I..

BENEDIKT XVI., Ježiš Nazaretský, Dobrá kniha Trnava 2007

¹¹³ Porov.: KUNDLA, M.: *Seminárna práca*. Spišská Kapitula, 2011.

¹¹⁴ BENEDIKT XVI.: *Zasiahnutí neviditeľným*, Trnava : Dobrá kniha, 2006, str. 138

¹¹⁵ Porov. BENEDIKT XVI.: *Svetlo sveta*, Bratislava : Don Bosco, 2011, str. 207

V novembri toho istého roku ho navštívil aj predseda Svetovej luteránskej konferencie biskup Mark Hans.

Veľkým ekumenickým gestom vo vzťahu k pravosláviu zaiste bolo, keď v roku 2006 v pápežskej ročenke *Annuario Pontificio* po prvýkrát chýbal medzi pápežskými titulmi čestný titul „patriarcha Západu“. ¹¹⁶ V máji sa pápež vo Vatikáne stretol s ruským pravoslávnyim metropolitom Kyrillom. Vtedy sa tento vedúci úradu pre styky s verejnosťou ruskej pravoslávnej cirkvi vyjadril: „Hovorili sme o našej vôli usilovať sa o zachovanie morálnych, kresťanských hodnôt v Európe.“ Na adresu pápeža vyslovil tieto slová: „Jedna z vecí, ktoré na mňa najviac zapôsobila na pápežovi Benediktovi XVI. je jeho disciplína myslenia a slova. Je to skutočne absolútne autonómny a veľmi silný teológ.“ ¹¹⁷

Od svojho nástupu na pápežský stolec pápež Benedikt XVI. absolvoval už viac zahraničných ciest. Presne 22. Navštívil rôzne krajiny sveta, medzi nimi napr. Nemecko, Poľsko, Španielsko, Francúzsko, Českú republiku, Spojené štáty americké, ale aj Turecko, Kamerun, Angolu či naposledy Benin. ¹¹⁸ Vždy, ak je to možné, hlava Katolíckej cirkvi nevynechá pri týchto svojich apoštolských cestách stretnutie s predstaviteľmi iných kresťanských cirkví či cirkevných spoločenstiev, alebo aj nekresťanských denominácií.

Zaiste medzi prvé možnosti stretu s inoveriacimi môžeme zaradiť pápežovu cestu na 20. svetové dni mládeže v Nemecku v auguste roku 2005. Počas svojho krátkeho 4-dňového pobytu vo svojej rodnej krajine sa Benedikt XVI. stretol v rámci medzináboženského dialógu aj so židovskou komunitou či s predstaviteľmi moslimských komunit a v rámci ekumenického dialógu s predstaviteľmi rôznych kresťanských cirkví a cirkevných spoločenstiev. Toto ekumenické stretnutie zhodnotil v predhovore ku knihe *Božia revolúcia* emeritný generálny vikár pre Rímsku diecézu kardinál Camillo Ruini nasledovne : „Ekumenické stretnutie ponúklo pápežovi predovšetkým príležitosť poukázať – v línii Druhého vatikánskeho koncilu, Pavla VI. a Jána Pavla II. – že obnovenie plnej a viditeľnej jednoty kresťanov patrí medzi priority jeho pontifikátu. Nevyhnutný je predovšetkým ekumenický dialóg. [...] Ako ovocie tohto dialógu Benedikt XVI. spomenul najmä Spoločné vyhlásenie k náuke o ospravedlnení z roku 1999 ¹¹⁹ a dodal, že aj on, ako mnohí kresťania v Nemecku, očakáva «ďalšie konkrétne kroky zblíženia». [...] Na margo základnej otázky o ciele ekumenizmu, «čo znamená obnoviť jednotu všetkých kresťanov», pápež jasne poukázal na to, že podľa katolíkov plná a viditeľná

---

¹¹⁶ BENEDIKT XVI.: *Svetlo sveta*, Bratislava : Don Bosco, 2011, s. 208

¹¹⁷ TK KBS: *Cirkev a svet: Rím otvára náruč Rusku - katolíckemu i pravoslávnyemu*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20060522028> (18.11.2011)

¹¹⁸ Porov. http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/travels/index_outside-italy_en.htm (18.11.2011)

¹¹⁹ Toto vyhlásenie bolo podpísané v Augsburgu medzi Katolíckou cirkvou a Svetovým luteránskym zväzom. Pri vzniku hral vážnu rolu práve vtedajší prefekt Kongregácie pre náuku viery kardinál Ratzinger.

jednota učeníkov Ježiša Krista spočíva v Katolíckej cirkvi bez možnosti, že by sa mohla stratiť. Táto jednota však neznamená ekumenizmus návratu do lona Katolíckej cirkvi, nevyžaduje od iných, aby sa zriekli vlastných dejín a viery ani nezahŕňa uniformitu vo všetkých teologických vyjadreniach, v spiritualite, v liturgických normách ani v disciplíne. Pretože takúto jednotu nemôžeme dosiahnuť našimi silami a môže byť len darom Ducha Svätého, stáva sa duchovný ekumenizmus, teda modlitba, obrátenie a posväcovanie života, ťažiskom ekumenických stretnutí a celého ekumenického hnutia.“¹²⁰ Toľko zhrnutie pápežovho príhovoru od kardinála Ruiniho.

Svoju rodnú krajinu pápež poctil návštevou opäť o rok.¹²¹ Práve počas tejto cesty sa uskutočnila aj známa vedecká prednáška Benedikta XVI. na regensburgskej univerzite. Chce v nej poukázať na vzťah medzi vierou a rozumom a pri tom cituje text byzantského cisára Manuela II.: „Ukáž mi, čo nové priniesol Mohamed, a nájdeš iba zlé a neľudské, ako napríklad to, že ti predpísal, aby si vieru, ktorú si hlásal, šíril mečom.“ Tento citát ostal v islamskom svete, žiaľ, nepochopený a bol prijatý ako vyjadrenie pápežových osobných názorov, čím vyvolal pobúrenie. Nastali celosvetové protesty moslimov, boli ničené chrámy a o život prišla jedna rehoľná sestra.¹²² Médiá si samozrejme na tom zgustli a vykresľovali pápeža ako rozvracateľa ekumenických snáh.

6.2 ekumena v praxi

V roku 2006 pápež vykonal ešte jednu, zaiste pre šírenie ekumenizmu veľmi dôležitú cestu. Na prelome novembra a decembra navštívil Turecko. Tento termín nebol náhodný, lebo práve 30. novembra si katolíci a aj pravoslávni pripomínajú sviatok svätého apoštola Ondreja, ktorý je podľa tradície založil pravoslávnu cirkev. Pápež sa tak stretol s ekumenickým patriarchom Bartolomejom I., ktorý je čestnou hlavou celého pravoslavia, a spolu s ním slávil v Kostole sv. Juraja v Istanbule slávnosť svätého Ondreja. Svätý otec okrem iného povedal: „Dnes môžeme znova zakúsiť spoločenstvo a povolanie dvoch bratov, Šimona Petra a Ondreja, na stretnutí nástupcov Petra a jeho brata v biskupskej službe.“ Ďalej pripomenul zrušenie tragických vzájomných exkomunikácií, ktoré viac ako 900 rokov ťažili svedomie oboch cirkví. Pápež Pavol VI. a patriarcha Athenagoras I. roku 1965 tak vyjadrili rozhodnutie oboch cirkví vykročiť na novú cestu k opätovnému vzájomnému zblíženiu. „V tom istom duchu, svojou prítomnosťou dnes na tomto mieste, chcem obnoviť spoločnú snahu pokračovať s Božou pomocou na ceste obnovenia plného spoločenstva medzi rímskou a konštantínopolskou cirkvou.

¹²⁰ BENEDIKT XVI.: *Božia revolúcia*, Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2005, s. 19 - 21

¹²¹ Táto apoštolská cesta sa uskutočnila od 9. do 14. septembra 2006 a pápež navštívil mestá Mníchov, Altötting, Marktl am Inn (jeho rodisko), Regensburg a Freising.

¹²² Porov. BENEDIKT XVI.: *Svetlo sveta*, s. 197 a 209

Môžem vás uistiť, že Katolícka cirkev je pripravená urobiť všetko, čo je možné, aby sme prekonalí prekážky a objavili, spolu s našimi pravoslávnyimi bratmi a sestrami, čoraz účinnejšie prostriedky pastoračnej spolupráce, ktoré sú na to potrebné.“ Nakoniec pápež zdôraznil, že základom dialógu medzi oboma cirkvami je naša spoločná viera vo vykupiteľskú smrť Ježiša Krista na kríži a nádej vo vzkriesenie, ktorú náš Pán ponúka celej ľudskej rodine.¹²³ Počas tejto apoštolskej cesty v Turecku bolo podpísané aj spoločné vyhlásenie o zblížení katolíkov a pravoslávnych, pápež sa taktiež stretol s arménskym patriarchom Mesrobom II. Mutafyanom a navštívil aj moslimskú mešitu sultána Ahmeda v Istanbule. Bola to historicky druhá pápežská návšteva mešity v celých dejinách.¹²⁴ (Po prvý krát vstúpil do mešity blahoslavený pápež Ján Pavol II. v roku 2001 počas návštevy Sýrie.¹²⁵)

Aj v roku 2007 sa na vatikánskej pôde odohralo niekoľko ekumenických stretnutí. V máji sa pápež stretol s predsedom nemeckej evanjelickej cirkvi biskupom Wolfgangom Huberom.¹²⁶ Veľmi významným bolo aj stretnutie s asýrskym patriarchom Mar Dinkhom IV. dňa 21. júna. Vtedy Benedikt XVI. vyzdvihol význam Asýrskej cirkvi, ktorej korene siahajú na starobylé územia spojené s Božím spasiteľským plánom, a dodal: „Dnes, tragicky, kresťania na tomto území trpia materiálne aj duchovne. Zvlášť v Iraku, rodnej krajine mnohých asýrskych veriacich, kresťanské rodiny a komunity cítia nárast tlaku vinou neistoty, násilia a pocitu opustenosti... Chceme vyjadriť svoju solidaritu s pastiermi a veriacimi kresťanských komunít, ktorí tam zostali, často za cenu hrdinských obetí. Na týchto nepokojných územiach sú veriaci, tak katolícki ako asýrski, povolani na spoluprácu.“¹²⁷

V októbri sa pápež pri príležitosti pastoračnej návštevy Neapola zúčastnil na 21. medzinárodnom medzináboženskom stretnutí za svetový mier. Stretol sa tu s vyše 300 náboženskými predstaviteľmi z viac ako 70 krajín.¹²⁸ Medzi inými tu boli prítomní aj ekumenický patriarcha Carihradu Bartolomej I., anglikánsky arcibiskup z Canterbury Rowan Williams, či hlavný izraelský rabín Yona Metzger.

Rok 2008 bol pre pápeža iste dosť náročný. Absolvoval 3 významné zahraničné apoštolské cesty. Najprv, od 15. do 21. apríla cestoval do Spojených štátov amerických. Tu v čase, keď židia slávil paschu, pápež navštívil synagógu v Park East na Manhattane. Pri tejto príležitosti židovskej komunite adresoval aj

¹²³ TK KBS: *Benedikt XVI. ekumenickému patriarchovi: Služba Petrovho nástupcu je milosrdná*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20061130028> (21.11.2011)

¹²⁴ Porov. BENEDIKT XVI.: *Svetlo sveta*, s. 210

¹²⁵ SME: *Pápež prvý raz vstúpil do mešity*. In : <http://www.sme.sk/c/45826/papez-prvy-raz-vstupil-do-mesity.html> (21.11.2011)

¹²⁶ BENEDIKT XVI.: *Svetlo sveta*, s. 211

¹²⁷ TK KBS: *Benedikt XVI. pozdravil patriarchu Asýrskej cirkvi Východu Mar Dinkhu IV*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20070622013> (22.11.2011)

¹²⁸ TK KBS: *Medzináboženské stretnutie v Neapole za prítomnosti pápeža Benedikta XVI*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20071020002> (22.11.2011)

tieto slová: „Povzbudzujem vás všetkých, aby ste pokračovali v budovaní mostov priateľstva so všetkými, mnohými a rozličnými etnickými a náboženskými skupinami, ktoré žijú vo vašej blízkosti. Ubezpečujem Vás o mojej osobitnej blízkosti v tomto období, počas ktorého sa pripravujete sláviť veľké znamenia Všemohúceho a spievať mu chvály za veľké zázraky pre svoj ľud. Prosím vás, aby ste pozdravili a odovzdali moje blahoželania všetkým členom židovskej komunity. Nech je pochválené meno Pánovo!“¹²⁹ VUSA sa tiež odohralo ekumenické stretnutie v Kostole sv. Jozefa v New Yorku. Bolo tu prítomných asi 250 predstaviteľov desiatich kresťanských vierovyznaní. Vo svojom príhovore Benedikt XVI. povedal, že „jednota Cirkvi pramení v perfektnej jednote Svätej Trojice“. Na záver príhovoru pápež prítomných povzbudil: „Nech sa toto stretnutie modlitby stane príkladom jadra modlitby v ekumenickom hnutí, pretože bez modlitby, by štruktúry, inštitúcie a ekumenické programy boli bez srdca a bez duše. Ďakujeme Bohu za pokrok, ktorý sa udial účinkami Duchu Svätého a s vďakou prijímajme duchovné obete, ktoré dosiahli mnohí z vás, tu prítomných, aj tých, ktorí nás predišli. Kráčajme v ich šľapajach a našu vieru vkladajme len do Boha, verím, že – povedané slovami otca Paula Wattsona – dosiahneme jednotu „nádeje, viery a lásky“, ktorá jediná môže presvedčiť svet, že Ježiš Kristus je poslaný Otcom, aby spasil všetkých.“¹³⁰

Druhou zahraničnou cestou v roku 2008 bola cesta do Sydney v Austrálii pri príležitosti 23. svetových dní mládeže v dňoch od 12. do 21. júla. Aj tu sa zúčastnil ekumenického a medzináboženského stretnutia. Vo svojom príhovore nástupca svätého Petra povedal, že harmonický vzťah medzi náboženstvom a verejným životom je veľmi dôležitý predovšetkým v čase, keď niektorí ľudia začali pokladať náboženstvo za príčinu rozdelenia namiesto toho, aby ho považovali za silu zjednocovania. Vo svete, ohrozovanom násilím, jednotný hlas veriacich ľudí povzbudzuje krajiny a spoločenstvá, aby riešili konflikty pokojným spôsobom a s plným ohľadom na ľudskú dôstojnosť.¹³¹

A do tretice, pápež v septembri navštívil Francúzsko, aby tu slávil spolu s pútnikmi v Lurdoch svätú omšu pri príležitosti 150. jubilea zjavení Panny Márie. Počas tejto návštevy sa nijaké verejné stretnutie s inoveriacimi neuskutočnilo.

Prišiel rok 2009 a s ním aj očakávaná cesta hlavy Katolíckej cirkvi do Svätej zeme. Už dlho pred pápežovým príchodom sa hovorilo o ceste v znamení zmierenia s judaizmom, o pútnikovi pokoja vo Svätej zemi, či o radosti nielen kresťanov, ale aj moslimov z jeho príchodu. Je teda pochopiteľné, že pápež tu absolvoval viacero ekumenických a medzináboženských stretnutí. V Jordánsku

¹²⁹ TK KBS: *Príhovor Benedikta XVI. k židovskej komunite v New Yorku*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20080419005> (24.11.2011)

¹³⁰ TK KBS: *Príhovor Benedikta XVI. počas ekumenického stretnutia v Kostole sv. Jozefa v New Yorku*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20080419006> (24.11.2011)

¹³¹ Porov.: TK KBS: *Svätý Otec na stretnutí s predstaviteľmi iných náboženstiev*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20080718029> (24.11.2011)

sa 9. mája stretol s predstaviteľmi moslimov. Vtedy povedal: „Moslimovia a kresťania práve z hľadiska závažnosti našich spoločných dejín, tak často poznačených nepochopením, sa dnes musia snažiť o to, aby boli odlišení a uznaní ako milovníci Boha, oddaní modlitbe, žejajúci si správať sa a žiť podľa nariadení Všemohúceho, byť milosrdnými a súcitnými, jednotnými pri ich svedectve o tom, čo je správne a dobré, majúci pri tom vždy na pamäti spoločný pôvod a dôstojnosť každej ľudskej osoby, ktorá zostáva na vrchole Božieho stvoriteľského plánu pre svet a pre dejiny.“¹³²

Benedikt XVI. navštívil v Jeruzaleme, spolu s izraelským prezidentom Šimonom Peresom, pamätník holokaustu Yad Vashem. Pri tejto príležitosti najvyšší pontifik povedal: „Katolícka cirkev, angažujúca sa v Ježišovom učení a zameraná na nasledovanie lásky ku každému človeku, cíti hlboký smútok nad všetkými obeťami, na ktoré tu dnes spomínáme. Stojí tiež pri tých, ktorí aj dnes podstupujú prenasledovanie pre rasu, farbu pleti, podmienky života alebo náboženstva – ich utrpenia sú jej utrpeniami a jej je aj ich nádej na spravodlivosť. Ako biskup Ríma a nasledovník apoštola Petra, vyzývam, rovnako ako moji predchodcovia na úsilie Cirkvi - modliť sa a pracovať bezúnavne na zabezpečení, aby nenávisť nikdy viac nekraľovala v srdci človeka. Boh Abrama, Izáka a Jakuba, je Bohom pokoja.“¹³³ Okrem návštevy Yad Vashem sa pápež modlil aj pri Múre nárekov a ako prvý pápež v dejinách vstúpil do moslimskej mešity Dom skaly na Chrámovej hore, kde sa stretol s veľkým muftim Jeruzalema Muammadom Husseinom.

V posledný deň návštevy Svätej zeme pápež absolvoval ešte jedno ekumenické stretnutie v sídle grécko-pravoslávneho patriarchátu. Aj tu mal príhovor, v ktorom okrem iného povedal tieto slová: „Stojac na tomto posvätnom mieste, vedľa baziliky Božieho Hrobu, ktoré označuje miesto, kde náš ukrižovaný Pán z mŕtvych vstal pre celé ľudstvo, a blízko večeradla, kde v deň Turíc «boli všetci vedno na tom istom mieste» (Sk, 2,1), kto by mohol necítiť pobádanie k prinášaniu plnej Božej vôle, zdravou učenosťou a duchovnou túžbou našim ekumenickým snahám? Modlím sa, aby naše dnešné zhromaždenie dalo nový podnet k práci teologického dialógu medzi Katolíckou cirkvou a Ortodoxnou cirkvou, pridávaním k súčasnému výsledku študijných dokumentov a ďalších spoločných iniciatív.“¹³⁴

Taktiež historickou udalosťou roku 2009 bolo aj zverejnenie apoštolskej konštitúcie *Anglicanorum coetibus* zo dňa 9. novembra, ktorá hovorí o zriadení osobných ordinariátov pre anglikánov, ktorí vstupujú do plného spoločenstva

---

¹³² TK KBS: *Príhovor Svätého Otca na stretnutí s moslimskými náboženskými predstaviteľmi, diplomatickým zborom a rektormi jordánskych univerzít.* In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20090509005> (24.11.2011)

¹³³ TK KBS: *Príhovor Svätého Otca pri pamätníku holokaustu Yad Vashem.* In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20090511043> (24.11.2011)

¹³⁴ TK KBS: *Príhovor Svätého Otca počas ekumenického stretnutia v Izraeli.* In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20090515029> (24.11.2011)

s Katolíckou cirkvou. Táto apoštolská konštitúcia otvára novú cestu pre podporu jednoty kresťanov, uznávajúc legítimnú odlišnosť vo vyjadrení spoločnej viery. Nejde o iniciatívu, ktorá vyšla zo strany Svätej stolice, ale je veľkomyselnou odpoveďou zo strany Svätého Otca na legítimnú snahu anglikánskych skupín. Ustanovenie tejto novej štruktúry je v plnej harmónii s úsilím o ekumenický dialóg, ktorý je naďalej prioritou pre Katolícku cirkev.¹³⁵ Postupne sa niekoľko anglikánskych biskupov a duchovných, a taktiež stovky, ba až tisícky veriacich rozhodlo, že vstúpi do plného spoločenstva s katolíckmi a 15. januára 2011 bol zriadený aj Personálny ordinariát Našej Panej z Walsinghamu.¹³⁶

Rok 2010 bol poznačený sexuálnymi škandálmi kňazov, no i napriek tomu sa v ekumenickom úsilí a medzináboženskom dialógu nezaháľalo. V januári pápež navštívil rímsku synagógu. V máji ako znak zblíženia ruskej pravoslávnej cirkvi a Katolíckej cirkvi sa na podnet moskovského patriarchu Kyrilla I. (a ako dar pre pápeža) uskutočnil vo Vatikáne koncert pri príležitosti piateho výročia pontifikátu. Vystúpil na ňom Ruský národný orchester a Synodálny chór z Moskvy. V júni počas apoštolskej cesty na Cyprus sa pápež stretol s hlavou Pravoslávnej cirkvi Chrysostomom II..

V septembri Benedikt XVI. absolvoval apoštolskú cestu do Anglicka, pri ktorej vyhlásil za blahoslaveného kardinála Johna Henryho Newmana, anglikánskeho konvertitu.¹³⁷ Keď sa pápež počas tejto svojej cesty stretol s anglikánskym arcibiskupom z Canterbury, Rowanom Williamsom, vo svojom príhovore poukázal práve na život a svedectvo nového blahoslaveného: „V postave Johna Henryho Newmana, oslavujeme muža Cirkvi, ktorého cirkevná vízia bola živená jeho anglikánskym zázemím a dozrela počas jeho dlhých rokov služby v Anglikánskej cirkvi. On nás môže učiť cnostiam, ktoré vyžaduje ekumenizmus: na jednej strane nasledoval vlastné svedomie, aj keď osobne zaplatil veľkú cenu. Na druhej strane teplo pokračujúceho priateľstva so svojimi predchádzajúcimi kolegami ho priviedlo k spoločnému hľadaniu otázok, v

¹³⁵ Porov.: TK KBS: *Svätá stolica zverejnila apoštolskú konštitúciu Anglicanorum coetibus*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20091109023> (24.11.2011)

¹³⁶ Porov.: Personálny ordinariát je kanonickou štruktúrou, ktorá umožňuje bývalým anglikánom vstúpiť do Katolíckej cirkvi a popritom si ponechať svoje charakteristické anglikánske dedičstvo. Zachovávajú sa tak – vo vnútri Katolíckej cirkvi – ctihodné liturgické, duchovné a pastoračné anglikánske tradície a zároveň nové komunity veriacich, aj so svojimi pastiermi, budú plne integrované do Katolíckej cirkvi.

¹³⁷ Porov.: bl. John Henry Newman (* 21. február 1801, Londýn – † 11. august 1890, Edgbaston) bol ešte ako anglikánsky duchovný predstaviteľom reformného hnutia v anglikánskej cirkvi, ktoré sa označuje ako oxfordské hnutie, a ktoré sa snažilo o návrat ku katolíckym koreňom cirkvi; jeho snahy bývajú označované aj ako anglokatolicizmus. Newman sa preslávil svojimi hlbokými štúdiami dejín kresťanstva a katolicity cirkvi. Vo svojom slávnom traktáte č. 90 kritizuje 39 článkov anglikánskej viery, ktorú založil kráľ Henrich VIII. Neskôr konvertoval ku katolíctvu. Svoje pohnútky k tomuto kroku a skúsenosti s prijatím zo strany katolíkov opísal vo svojej knihe *Obrana svojho života*. Veľmi ovplyvnil tiež spisovateľa Chestertona, ktorý pod jeho vplyvom takisto konvertoval ku katolíctvu.

ktorých sa nezhodovali. Dôvodom bolo hlboké hľadanie jednoty vo viere. Vaša Milosť, v rovnakom duchu priateľstva obnovme naše rozhodnutie nasledovať konečný cieľ jednoty vo viere, v nádeji a v láske, podľa vôle nášho jediného Pána a Spasiteľa, Ježiša Krista.“¹³⁸

Počas návštevy vo Veľkej Británii sa nástupca svätého Petra zúčastnil aj na ekumenickej bohoslužbe vo Westminsterском opátstve. Na záver tejto bohoslužby sa prítomným adresoval aj tieto slová: „Naše zaangažovanie sa za jednotu kresťanov nemá iný základ než vieru v Krista, v toho Krista, ktorý vstal z mŕtvych, sedí po pravici Otca a ktorý príde súdiť živých a mŕtvych. Toto je realita osoby Krista, jeho dielo spásy a predovšetkým historický fakt jeho zmŕtvychvstania, ktoré je obsahom apoštolskej kerygmy a tej formuly viery, ktorá vychádzajúc z Nového zákona zaručila integritu jeho podania. Jednota Cirkvi, jedným slovom, nemôže byť nič iné, než jednota apoštolskej viery, viery odovzdanej v obrade krstu každému novému členovi Kristovho tela. Toto je viera, ktorá nás zjednocuje v Pánovi, ktorá nám dáva účasť na jeho Svätom Duchu a teda, aj teraz, dáva účasť na živote Najsvätejšej Trojice, vzore koinonie Cirkvi tu na zemi.“¹³⁹ Ekumenické odhodlanie a úsilie pápeža počas tejto jeho apoštolskej cesty, najmä s anglikánmi, bolo pozitívne hodnotené aj svetovými médiami.¹⁴⁰

Z udalostí roku 2011 by som chcel spomenúť najmä v poradí tretiu pápežovu apoštolskú cestu do Nemecka. Táto vyvolala hádam najviac diskusií v celom svete. Aj počas nej pápež absolvoval niekoľko medzináboženských a ekumenických stretnutí. Pri stretnutí s nasledovníkmi islamského náboženstva v Berlíne pápež vyjadril, že sa mu zdá, „že je možná plodná spolupráca medzi kresťanmi a moslimami“. A ďalej hlava Katolíckej cirkvi pokračuje: „Ako ľudia viery môžeme vychádzajúc zo svojich doterajších presvedčení dať dôležité svedectvo v mnohých rozhodujúcich oblastiach spoločenského života. Myslím tu napr. na ochranu rodiny na základe manželského spolužitia, na úctu k životu v každom období jeho prirodzeného vývoja alebo na podporu väčšej sociálnej spravodlivosti.“¹⁴¹

Pápež sa v Nemecku zúčastnil aj na ekumenickej bohoslužbe v Erfurte. Tu predniesol aj homíliu. Počas nej povedal: „Pred návštevou pápeža sa viackrát hovorilo o ekumenickom dare hosťa, ktorý bol očakávaný od tejto návštevy. Nie je potrebné špecifikovať, aké dary boli spomínané. Chcel by som k tomu povedať, že ide o politické nepochopenie viery a ekumenizmu. Keď hlava štátu

¹³⁸ TK KBS: *Benedikt XVI. na stretnutí s arcibiskupom Canterbury*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20100918005> (24.11.2011)

¹³⁹ TK KBS: *Príhovor Benedikta XVI. na konci ekumenickej bohoslužby vo Westminsterском opátstve*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20100918007> (24.11.2011)

¹⁴⁰ porov. TK KBS: *Zahraničná tlač o 17. apoštolskej ceste Benedikta XVI.*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20100921002> (24.11.2011)

¹⁴¹ TK KBS: *Príhovor pápeža Benedikta XVI. pri stretnutí s moslimskou komunitou*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110923036> (24.11.2011)

navštívi priateľskú krajinu, všeobecne tomu predchádzajú kontakty medzi rôznymi orgánmi, ktoré pripravujú potvrdenie jednej alebo viacerých zmlúv medzi dvoma štátmi: pri hodnotení výhod a nevýhod sa dospeje ku kompromisu, ktorý sa nakoniec zdá výhodný pre obe strany, a tak môže byť zmluva podpísaná. No viera kresťanov sa nezakladá na hodnotení našich výhod a nevýhod. Viera vytvorená nami samými je bez akejkoľvek hodnoty. Viera nie je niečo, čo my vymyslíme, alebo na čom sa dohodneme. Je to základ, na ktorom žijeme. Jednota nerastie skrze hodnotenie výhod a nevýhod, ale iba pomocou vždy hlbšieho ponorenia sa do viery skrze zmýšľanie a konanie. Týmto spôsobom za posledných 50 rokov a obzvlášť počnúc návštevou pápeža Jána Pavla II. pred 30 rokmi veľmi vzrástlo naše spoločenstvo, za čo môžeme byť iba vďační. Rád by som pripomenul stretnutie s komisiou vedenou luteránskym biskupom Lohsem, počas ktorého sme sa snažili o toto hlbšie preniknutie do viery skrze zmýšľanie a konanie. Všetkým tým, ktorí na tomto spolupracovali – za katolícku stranu to bol predovšetkým kardinál Lehmann – by som chcel vyjadriť hlbokú vďačnosť. Nebudem spomínať všetky mená – Pán ich všetky pozná. Spolu môžeme všetci ďakovať Pánovi za cestu jednoty, ku ktorej nás vedie, a pripojiť sa s pokornou dôverou k jeho modlitbe: urob, aby sme všetci boli jedno, ako ty si jedno s Otcom, aby svet uveril, že On Ťa poslal (porov. Jn 17,21).¹⁴²

Záver

Z vyššie povedaného vidíme, že pápež Benedikt XVI. je naozajstným šíriteľom zdravého ekumenizmu a pokoja medzi náboženstvami. Pre Svätého otca nie je základom ekumenizmu filantropia alebo dobré vzájomné vzťahy, ale kristologické vyznanie viery, ako o tom svedčia taktiež oba diely jeho knihy *Ježiš Nazaretský*. Pápež je presvedčený že ekumenizmus, aby mohol rásť, musí byť zakorenený v hlbkej viere. Kardinál Kurt Koch, predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, o prístupe terajšej hlavy Katolíckej cirkvi k ekumenizmu povedal, že aj „Martin Luther by vítal pápežov kristologický ekumenizmus“.¹⁴³ Tak teda môžeme spokojne povedať, že pod vedením Benedikta XVI. sa Katolícka cirkev spolu s inými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami navzájom neustále zblížujú a môžeme dúfať, že sa raz naplní prosba z kolekty slávnosti Krista Kráľa – aby sa všetko tvorstvo, vyslobodené z otroctva hriechu, podrobilo božskej moci Všemohúceho a bez prestania ho oslavovalo.¹⁴⁴

---

¹⁴² TK KBS: *Homília pápeža Benedikta XVI. počas ekumenickej bohoslužby v Erfurte*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110923040> (24.11.2011)

¹⁴³ TK KBS: *Prístup Benedikta XVI. k ekumenizmu by sa páčil aj Lutherovi*. In : <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110920011> (24.11.2011)

¹⁴⁴ porov. PAVOL VI.: *Rímsky misál*, Rím : Typis polyglottis Vaticanis , 1981, s. 336

7 Benedikt XVI. a ekumenizmus

Benedikt XVI. žiari v dnešných časoch osobitným spôsobom ako ten, ktorý príkladným spôsobom buduje a usiluje sa o zodpovedný ekumenizmus a dialóg s rôznymi náboženstvami. Práve ekumenizmus a spomínaný dialóg tvoria neoddeliteľnú súčasť jeho pontifikátu ako prvky vždy prítomné v jeho príhovoroch, kázniach, homíliách, rôznych vyhláseniach a rečiach.¹⁴⁵

Samotný pápež sa už v úvode svojho pontifikátu vyjadril: „S plným vedomím preto na začiatku svojej služby Cirkvi Ríma, ktorú sv. Peter vykúpil vo svojej krvi, Petrov súčasný nástupca si berie za svoju prvoradú úlohu povinnosť neúnavne znovu budovať plnú a viditeľnú jednotu všetkých Kristových nasledovníkov.“¹⁴⁶

7.1 Smerovanie pontifikátu

Z týchto slov jasne plynie razantné nasadenie a predovšetkým nasmerovanie pontifikátu na výzvy, ktoré ponúka ekumenizmus v súčasnej dobe. Pri analýze pontifikátu a môžeme jasne určiť niektoré silné tendencie, ktoré ekumenizmus budovaný Benediktom XVI. nabral vo svojich konkrétnych prejavoch.

Ide hlavne o nasmerovanie ekumenizmu smerom na pravoslávie, čo mnohí hodnotia kladne a ako veľmi strategický krok zo strany Benedikta XVI. Totižto z pohľadu doktrinálneho medzi katolíckou cirkvou a pravoslávnu „panuje najväčšia zhoda postojov“¹⁴⁷. Treba ale dodať, že Benedikt XVI. nie je prvým pápežom, ktorý vyvinul veľké úsilie v snahe o rozvoj ekumenického dialógu s pravoslávím. Podobné kroky môžeme sledovať aj u jeho predchodcov a to najmä u Pavla VI. a bl. Jána Pavla II. V čom však spočíva výhoda tohto nemeckého pápeža je jeho vlastný pôvod a úzke priateľské vzťahy s mnohými ortodoxnými pravoslávnyimi teológmi (niektorí z nich boli dokonca aj jeho žiakmi v Bone či v Regensburgu) a taktiež patriarchami, medzi ktorých patria práve dvaja najdôležitejší patriarchovia a to konštantínopolský ekumenický patriarcha Bartolomej a moskovský patriarcha Kyrill.

V smere k pravoslávnej cirkvi môžeme vidieť v pontifikáte Benedikta XVI. viaceré konkrétne kroky, ktoré v mnohom prospeli a boli veľmi nápomocné k ďalšiemu budovaniu vzájomného dialógu. Za jedno z takýchto „ekumenických gest“ môžeme označiť nezaradenie titulu „patriarcha

¹⁴⁵ Porov.: DRAGOŠ, B.: Práca z ekumenizmu. Spišská Kapitula, 2011.

¹⁴⁶ Uvedené slová sú vybraté s posolstva, ktoré odznelo 20. apríla 2005 (deň po zvolení za Rímskeho biskupa) na záver Eucharistického slávenia v Sixtínskej kaplnke, ktorému predsedal sv. Otec.

¹⁴⁷ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava: Don Bosco, 2011, s. 98.

Západu“ medzi pápežské tituly v pápežskej ročenke *Annuario Pontificio* zverejnenej 18. februára v roku 2006.¹⁴⁸

Hľadiac komplexne a celistvo na vzťah k pravoslávniu môžeme badať, že Benedikt XVI. v tomto vzťahu považuje za veľmi dôležité práve zblíženie vo vnútornej príbuznosti. Túto vnútornú príbuznosť možno medzi latinskou a pravoslávnu cirkvou jasne cítiť či skôr ešte vo väčšej miere vnímať a poznávať najmä v duchovnej oblasti a doktrinálnej náuke.

7.2 Dôležitosť dialógu

Pápež sa o dôležitosti ekumenického dialógu s pravoslávnu cirkvou vyjadruje veľmi rozhl'adene, umiernené a najmä „s nohami na zemi“: „Dôležité je, že nám na sebe záleží, že sme vo vnútornej jednote, jeden k druhému sa približujeme a spolupracujeme, nakoľko sa to len dá, a v ostatnom sa usilujeme pracovať spoločne na riešení otázok, ktoré zostávajú otvorené.“¹⁴⁹

Podobné držanie sa „pri zemi“ môžeme sledovať aj v odpovedi Svätého Otca na otázku novinára a publicistu Petra Seewalda o možnosti stretnutia sa pápeža s moskovským patriarchom, kedy dostatočne vyčerpávajúco a najmä zahŕňajúc všetky rozmery otázky spomenul pápež okrem iného aj tieto slová: „Treba trpezlivo čakať, nič nemožno robiť na silu.“¹⁵⁰

Práve pokora, rozhl'ad a učenosť robia tohto pápeža výnimočnou postavou v súčasnom ekumenizme, postavou uvedomujúcou si potrebu, ale na druhej strane aj úskalia a problémy spojené a vynárajúce sa v konkrétnych vzťahoch či dialógoch s cirkvami alebo náboženstvami.

Za ďalšiu veľmi veľkú a významnú oblasť, v ktorej dlhodobý ekumenický vzťah priniesol v pontifikáte Benedikta XVI. dokonca aj konkrétne ovocie, môžeme označiť dialóg s anglikánskou cirkvou.

Vyššie spomínané konkrétne ovocie je nám všetkým veľmi dobre známe. Ide o zblíženie sa a následný návrat späť do lona Katolíckej Cirkvi určitej časti anglikánskych biskupov, kňazov a veriacich. O jednotlivých krokoch a usmerneniach tohto návratu hovorí práve apoštolská konštitúcia *Anglicanorum Coetibus* vydaná Sv. Ocom práve v tejto novej situácii konkrétne 4. novembra 2009.

Ekumenizmus orientovaný smerom na západ nezahŕňa dialóg a snahy budované len výlučne s Anglikánskou cirkvou. Počas pontifikátu pápeža Benedikt XVI. môžeme sledovať viaceré ďalšie iniciatívy vyvinuté a nasmerované na rôzne protestantské spoločenstva. Poznajúc práve rôznorodosť mnohých týchto „cirkevných spoločenstiev“¹⁵¹ si Benedikt XVI. uvedomuje

¹⁴⁸ Porov. SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. s. 208.

¹⁴⁹ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. s. 101 - 102.

¹⁵⁰ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. s. 103.

¹⁵¹ Termín „cirkevné spoločenstvo“ je podľa náuky Druhého Vatikánskeho Koncilu termín zavedený na používanie pre rôzne náboženské spoločenstvá, ktoré sa principiálne odlišujú od toho, čo obsahovo

závažnosť a následne aj enormné množstvo problémov, ktoré práve z tejto plurality vyplývajú a ktoré bude treba spoločne prekonať a vyriešiť.

Vo svete poznáme mnohé protestantské denominácie, ktorých počet sa v dnešných časoch vyratúva a stanovuje v približných číslach na vyše 30 000 rozličných cirkví a zborov.¹⁵² Síce v doktrínálnej náuke je množstvo týchto rozličných denominácií podobných, sú však mnohé otázky, v ktorých sa zásadne odlišujú vzájomne medzi sebou. Už len tento samotný fakt nám predstavuje náročnosť ekumenického dialógu s protestantskými denomináciami.

Aj napriek tomu, že je tu prítomné poznanie určitej náročnosti (čo môže do určitej miery vyvolávať a mať za následok aj strach či skôr obavy pri budovaní ekumenizmu) sa Benedikt XVI. nevzdáva a v jeho častých a mnohých príhovoroch na apoštolských cestách či priamo na konkrétnych stretnutiach s protestantskými cirkevnými spoločenstvami môžeme čítať v jeho reči jasné a zreteľné úsilie o hľadanie spoločnej cesty s protestantským svetom, tak rôznorodým a najmä tak špecifickým.

Ak chceme zhodnotiť ekumenizmus Benedikta XVI. v celej jeho komplexnosti nemôžeme obísť a nespomenúť aj viaceré iniciatívy vyvinuté v kontexte medzináboženských dialógov s inými svetovými náboženstvami akým je islam či judaizmus. V dialógu s oboma týmito jednotlivými náboženstvami vidíme dve veľmi obohacujúce, ale zároveň aj rozdielne línie, ktoré je hodnotné si charakterizovať a aspoň v základných črtách si vykresliť obraz o nich a o ich vzájomnej rozdielnosti.

Oba dialógy, i dialóg s islamom a takisto aj dialóg s judaizmom, musíme zaradiť do konkrétneho časového „teraz“, ktoré do značnej miery vplýva a ovplyvňuje vývoj a nasmerovanie týchto vzájomných rozhovorov a najmä vzťahov, ktoré sa snaží Benedikt XVI. budovať. To nejednoznačné „teraz“ nám označuje dnešný svet teda dobu, v ktorej žijeme. Pokiaľ chceme menovať určité charakteristiky dnešnej doby môžeme ako prioritné určiť – absolutizáciu slobody, relativizáciu hodnôt a následne odstránenie objektívnych hodnôt so spoločnosti, globalizáciu, pretláčanie hyperkonzumného zmýšľania a v neposlednom rade rastúci vplyv médií, ktorý ma za následky šírenie enormného množstva informácií, ale aj dezinformácií vo veľmi krátkom čase.

Práve média, ktoré sú dennodenne v kontakte s masami ľudí a ktoré sa snažia o mienkotvorný vplyv, majú značný dosah na formovanie dialógu s islamom a judaizmom a to aj v negatívnom smere. Takýto konkrétny negatívny dosah môžeme sledovať v pontifikáte Benedikta XVI. a to v jeho akademickej reči prednesenej 12. septembra 2006 v Regensburgu, ktorá bola nesprávne interpretovaná a najmä spolitizovaná médiami a ktorá vyvolala v niektorých islamských kruhoch a krajinách vlnu nespokojnosti či až násilia.¹⁵³

---

pokrýva pojem „*Cirkev*“, v ktorom Učiteľský úrad ako hlavné a dôležité vníma apoštolskú nástupnosť biskupského zboru a prvoradé miesto Eucharistie.

¹⁵² Zdroj: <http://www.philvaz.com/apologetics/a106.htm> (26. 11. 2011).

¹⁵³ Porov. SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. s. 108 – 109.

Takouto formou média ovplyvnili na určitý čas medzináboženský dialóg s islamom a pápež Benedikt XVI. musel razantne vysvetliť a zdôrazniť, že obsah jeho akademického príhovoru nebol namierený proti islamu a že išlo o zlú interpretáciu zo strany médií. Benediktovi XVI. sa podarilo obhájiť a čoskoro na to sa v islamskom svete objavili aj pozitívne reakcie a ohlasy na jeho osobu a pôsobenie.

Benedikt XVI. má vo veľmi hlbokoj úcte islam, ale vníma ho komplexne a v otázke voči samotnej doktríne tohto náboženstva sa opäť prejavuje ako človek rozhl'adený a reálne hľadiaci na skutočnosť, keď žiada a tvrdí, že islam „musí vo verejnej diskusii vyjasniť dve témy, a to otázku svojho vzťahu k násiliu a svoj vzťah k rozumu“¹⁵⁴.

Apel z Benediktovej strany práve na tieto dve sféry, ktoré sú verejnosti neznáme a ktoré sú do značnej miery najmä v oblasti vzťahu alebo postoja islamu k násiliu aj všeobecne desinterpretované či poznačené mnohými predsudkami, sa hodnotí ako prioritný a taktiež aj ako potenciálne plodný a dôležitý v ďalšej komunikácii a v ďalšom budovaní vzťahu s islamom, samozrejme pokiaľ ostane vypočutý a pokiaľ bude k nemu konštruktívne pristúpené.

Dôležitosť a naliehavosť budovania vzťahov s islamským náboženstvom môžeme čítať medzi riadkami či priamo vyslovené v mnohých príhovoroch tohto pápeža. Ako zreteľný príklad môžeme uviesť citáciu z „Príhovoru k predstaviteľom niektorých moslimských komunít“ zo dňa 20. augusta 2005:

„My kresťania a moslimovia musíme spoločne čeliť mnohým výzvam našich čias.“¹⁵⁵

Okrem vyššie spomenutého môžeme v danom výroku zazrieť aj badateľnú následnosť na Druhý Vatikánsky Koncil a jeho ustanovenia, ktoré má Benedikt XVI. neustále na zreteli a ktoré sa snaží aplikovať nielen v konkrétnom ekumenickom hnutí:

„...v priebehu vekov vznikli medzi kresťanmi a moslimami mnohé rozbroje a nepriateľstvá, tento posvätný cirkevný snem vyzýva všetkých, aby zabudli na minulosť, pestovali úprimné vzájomné porozumenie a aby spoločne chránili a zveľaďovali sociálnu spravodlivosť, mravné hodnoty, mier a slobodu všetkých ľudí.“ (NA 3)

Cesta medzináboženského dialógu je náročná, veľmi namáhavá a často krát trvá dlhý čas, kým možno vidieť alebo len spozorovať nejaké prichádzajúce ovocie spoločného úsilia, v medziach týchto myšlienok môžeme teda zhodnotiť Benediktov vzťah a otvorenosť voči islamskému náboženstvu ako kladné a dostatočne vyčerpávajúce všetky prostriedky a možnosti dnešných čias.

Podobným spôsobom môžeme aj analyzovať postoje Benedikta XVI. voči náboženstvu našich „starších bratov vo viere“. Pápežove iniciatívy pri budovaní a hľadaní dialógu s judaizmom boli podobne ako v prípade iniciatív s islamským

¹⁵⁴ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. s. 109.

¹⁵⁵ BENEDIKT XVI.: *Božia revolúcia*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2005, s. 86.

náboženstvom silne poznačené tlakom médií, z ktorých mnohé opäť nesprávne interpretovali niektoré zo slov a počinov Benedikta XVI., a tak rozdúchavali hnev a rozhorčenie v očiach tohto sveta a medzi niektorými židovskými komunitami.

Snahy o budovanie a úsilie o napredovanie v dialógu so židovstvom sa zreteľne objavujú v mnohých pápežových vyhláseniach a príhovoroch, kde sa na adresu židovského náboženstva, spoločných koreňov s kresťanstvom a utrpenia prežitého v minulosti vyjadruje s úctou, rozhľadenosťou a v prípade zločinov spáchaných v minulosti na tomto náboženstve vyzýva k stálej pamiatke a k uchovaniu v pamäti týchto skutkov, aby nedošlo opäť k niečom tak tragickému a hrôzostrašnému.

Za veľmi kladný a konkrétny krok v rámci pokroku vo vzájomných vzťahoch s príslušníkmi židovského národa môžeme označiť oficiálnu apoštolskú návštevu Svätej Zeme vykonanú Svätým Otcom v dňoch 8. až 15. mája 2009, ktorá priniesla aj posun v medzináboženských vzťahov s islamským náboženstvom.

Tento vyššie spomenutý krok je len jeden z radu mnohých gest vykonaných pápežom Benediktom XVI. na jeho zahraničných apoštolských cestách, počas ktorých zo svojho programu nevynechá návštevy známych synagóg či pietnych miest židovského národa slúžiacich najmä ako memento pre súčasný svet, aby nestratil pamäť a nezabudol na hrôzy a na neľudské zverstvá vykonané práve na tomto národe.

7.3 Dialóg a ekumenizmus

V medzináboženskom dialógu i v ekumenizme so všetkými kresťanskými spoločenstvami kladie Svätý Otec na významné miesto samotné Božie slovo – Sväté Písmo, z ktorého čerpá, na ktorom stavia a v ktorom hľadá spoločné korene. Svedčia o tom najmä jeho myšlienky a slová pretavené do rôznych pápežských dokumentov a vyhlásení. Zreteľným príkladom nám môže byť posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini* zverejnená 30. septembra 2010, ktorá vo svojej záverečnej stati nazvanej „Božie slovo a medzináboženský dialóg“ venuje osobitnú pozornosť práve hodnote medzináboženského dialógu a miesta i postavenia Biblie v ňom.

Pri zamýšľaní sa nad samotnou hodnotou medzináboženského dialógu a pri následnom zdôraznení jeho potreby v súčasnom svete pre dobro spoločnosti a ľudstva vychádza táto exhortácia konkrétne z tejto myšlienky:

„Cirkev považuje za podstatnú časť ohlasovania Slova stretnutie, dialóg a spoluprácu so všetkými ľuďmi dobrej vôle a zvlášť s ľuďmi, ktorí patria k rôznym náboženským tradíciám ľudstva.“ (*VD 117*)

Sväté Písmo pomáha vo viacerých smeroch najmä pri budovaní mostov so židovským náboženstvom a pri ekumenickom raste a pokroku v dialógu s ostatnými kresťanskými spoločenstvami. Samozrejme ani jeho pomoc pri

komunikácii a nadväzovaní vzťahov s moslimským svetom nie je zanedbateľná, keďže „v tradícii islamu sa nachádzajú mnohé biblické postavy, symboly a témy“ (VD 118), ale v porovnaní so Starozákonnou líniou, ktorá spája katolícku cirkev so židovstvom a takmer zhodným kánonom prítomným u rôznych protestantských spoločenstiev je Božie slovo podnetnejšie práve v týchto dvoch smeroch – v dialógu s judaizmom a v ekumenizme vzhľadom na kresťanské spoločenstva.

Treba avšak zdôrazniť, že iniciatívy spojené s Božím slovom nasmerované na tieto dva smery narážajú na veľmi zreteľné a konkrétne problémy. Viaceré a najdôležitejšie z týchto problémov boli načrtnuté a zaznamenané v pápežskom dokumente *Interpretácia Biblie v Cirkvi*, ktorý vznikol ešte za pontifikátu blahoslaveného pápeža Jána Pavla II. pod záštitou Pápežskej biblickej komisie, ktorú v tom čase viedol ako prefekt Kongregácie pre náuku viery samotný Jozef Ratzinger, súčasný pápež Benedikt XVI. (táto súvislosť nám jasne vypovedá o tom, že v Biblii a v jej aplikovaní na konkrétne ekumenické úsilie je Svätý Otec rozhladený). Súhrne sa o týchto problémoch vyššie spomínaný dokument vyjadruje takto:

„Väčšina problémov v ekumenickom dialógu má vzťah k interpretácii biblických textov.“¹⁵⁶

Avšak o pár odsekov ďalej prináša tento dokument nadväzujúc na dekrét Druhého vatikánskeho koncilu *Unitatis Redintegratio*, ktorý sa mimochodom venuje práve otázke ekumenizmu, veľmi zaujímavú konklúziu vyjadrujúcu viaceré základy, ktoré si pri budovaní ekumenizmu uvedomuje aj samotný pápež:

„Biblia predstavuje mimochodom spoločnú základňu pravidiel viery. Tým ekumenická požiadavka núti všetkých kresťanov nanovo čítať inšpirované texty, nechať sa nimi pod vedením Ducha Svätého poučiť a v láske, úprimnosti a pokore ich meditovať. V miere, v akej sa žijú, môžu viesť k obráteniu srdca a k svätosti života, ktoré spolu s modlitbou za jednotu kresťanov predstavujú dušu každého ekumenického hnutia.“¹⁵⁷

Tieto základy, od ktorých nemôže upustiť žiaden skutočný ekumenizmus, vidíme jasne prítomné aj v pontifikáte Benedikta XVI., kde sa odrážajú v mnohých stretnutiach majúci najmä modlitbový charakter a nesúcich sa v ovzduší vzájomnej tolerancie a rešpektu. Ako konkrétny príklad nám môže slúžiť ochota pápeža zvolať a zorganizovať podľa príkladu svojho predchodcu ďalšie modlitbové stretnutie v Assisi, ktoré sa uskutočnilo 27. októbra 2011 a na ktorom sa stretli nielen zástupcovia viacerých svetových náboženstiev a náboženských hnutí, ale aj ateistických kruhov.

V následnosti na tieto myšlienky a zároveň aj na myšlienky uvádzané v celej tejto práci musíme zhodnotiť, že prínos Svätého Otca v oblasti ekumenizmu je nezmazateľne viditeľný, prejavujúci sa v konkrétnych gestách

¹⁵⁶ PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA.: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*, Levoča : POLYPRESS, 1995, s. 132.

¹⁵⁷ PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA.: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. s. 133. a porov. UR 8

a počinoch a taktiež je aj napriek silným mediálnym tendenciám kladne hodnotený. Ekumenizmus má v pontifikáte tohto veľkého muža Cirkvi nezastupiteľné miesto. On sám je jeho propagátorom, tvorcom a zároveň aj iniciátorom. Jeho úsilie je prijímané s patričnou úctou a obdivom.¹⁵⁸

A na záver by bolo vhodné ešte dodať posledný výrok Benedikta XVI., ktorý nám môže pomôcť zreteľne zosumarizovať myšlienky rozvinuté v tejto práci a predovšetkým dokresliť v niektorých črtách chápanie ekumenizmu už spomínaným pápežom: „...duchovný ekumenizmus, teda modlitba, obrátenie a posväcovanie života, je ťažiskom vzájomných stretnutí a celého ekumenického hnutia“¹⁵⁹.

---

¹⁵⁸ Porov.: DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: *Nostra Aetate*, 1965. In: Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu. Trnava : SSV, 2008. BENEDIKT XVI.: *Božia revolúcia*. Trnava : SSV, 2005. BENEDIKT XVI.: *Verbum Domini*. Trnava : SSV, 2011. PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA.: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*, Levoča : POLYPRESS, 1995. SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava : Don Bosco, 2011.

<http://www.redemptoristi.sk/archiv/modules.php?name=News&file=article&sid=360> (19. 11. 2011)

<http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bratz.html> (19. 11. 2011)

<http://www.kbs.sk/?cid=1260949604> (19. 11. 2011)

<http://www.philvaz.com/apologetics/a106.htm> (26. 11. 2011)

¹⁵⁹ BENEDIKT XVI.: *Božia revolúcia*. s. 94.

8. Benedikt XVI. učiteľ jednej viery

Jozef Ratzinger – teológ, profesor, dogmatik, poradca na II. vatikánskom koncile, prefekt Kongregácie pre náuku viery, najbližší poradca Jána Pavla II., strážca pravej náuky, teraz pápež. Všetky tieto termíny nám prirodzene prichádzajú na myseľ keď si predstavíme osobu Svätého Otca Benedikta XVI. Už menej spontánne si s ním spájame pojem ekumenizmus. Je to do istej miery aj výsledkom práce médií, ktoré sa vždy snažili vykresliť Jozefa Ratzingera ako „Panzerkardinala“ alebo veľkého inkvizítora. Tento pohľad je však vytvorený umelo, pretože Benedikt XVI. sa zaslúžil o ekumenizmus tak ako málokto. Nerobil a nerobí to však formou veľkolepých vyjadrení a senzačných posolstiev, ale cestou tichého dialógu a vzájomného hľadania porozumenia. Netreba pritom zabúdať, že dlhé obdobie stál na čele najdôležitejšieho vatikánskeho dikastéria, ktorým bola Kongregácia pre náuku viery, bývalé Sväté oficium. Z tohto dôvodu musel vždy pozerieť na ekumenický dialóg z perspektívy katolíckej vierouky a teda neraz musel aj rázne a jasne sformulovať postoj Katolíckej cirkvi, k niektorým otázkam vzájomného dialógu medzi jednotlivými konfesiami. Preto bol neraz mnohými označovaný za toho, ktorý brzdí pokrok v ekumenických rozhovoroch a snaží sa vyzdvihovať exkluzivitu Rímskokatolíckej cirkvi. Média, ale aj predstavitelia iných cirkevných a náboženských spoločenstiev preto oveľa radšej vyzdvihovali jeho krajana, predsedu Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov kardinála Waltera Kaspera, ktorý zo svojej pozície „hlavného ekumenika“ Rímskokatolíckej cirkvi im prišiel ako oveľa viac otvorenejší. Aj on sa však vždy opieral o stanoviská Jozefa Ratzingera. Ratzinger to mal ťažšie len v tom, že tieto stanoviská musel formulovať a preto musel zniesť aj istú dávku nepopularity, ktorú niektoré skupiny roznečujú dodnes.

Výsledky pápeža Benedikta XVI. na poli ekumenizmu však hovoria za všetko. Je to práve preto, že jeho ekumenizmus je postavený na pevných základoch, ktorými sú dôkladná znalosť katolíckeho učenia a veľká otvorenosť. Otvorenosť hľadať nie len to čo nás spája, ale aj smelosť pomenovať to čo nás rozdeľuje.

Kardinál Kurt Koch, terajší predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, zdôrazňuje, že „pre Benedikta XVI. nie je základom ekumenizmu filantropia alebo dobré vzájomné vzťahy, ale kristologické vyznanie viery, ako o tom svedčia taktiež oba diely jeho knihy Ježiš Nazaretský. Pápež je presvedčený – píše švajčiarsky kardinál – že ekumenizmus, aby mohol rásť, musí byť zakorenený v hlbokej viere. Inak sa nedokáže ubrániť dvom najzávažnejším prekážkam na ceste k jednote, ktoré si Svätý Otec plne uvedomuje. Sú to na jednej strane tzv. religiozita rozdielov, ktorá sa kľčovite

drží toho, čo jednotlivé vyznania rozdeľuje, a na strane druhej ľahostajnosť k veciam viery, ktorá vidí prekážku na ceste k jednote v hľadaní pravdy.“¹⁶⁰

V tejto práci sa preto pokúsime pozrieť na niektoré základné princípy učenia, na ktorých stojí ekumenické úsilie Benedikta XVI, tak ako ich prezentoval či už ako teológ, kardinál, alebo teraz ako pápež.

8.1 Začiatok teologickej dráhy

Tak ako každý teológ, aj Jozef Ratzinger prechádzal vývojom. Hneď od začiatku nebol najznámejším obhajcom katolíckej viery. Skôr naopak. Jeho začiatky teologickej dráhy sa zhodujú so začiatkami II. vatikánskeho koncilu. A práve na ňom sa Jozef Ratzinger zaraďoval skôr k progresívnejšiemu prúdu, ktorý vyčítal niektorým cirkevným úradom prílišnú centralizáciu a policajné praktiky. V čase konania II. vatikánskeho koncilu bol teológ Jozef Ratzinger teda považovaný za „reformátora“.¹⁶¹ Takto si aj v súvislosti s ekumenickým dianím spomína na Ratzingera dnes kontroverzný teológ Hans Küng.¹⁶² V rozhovore ktorý poskytol denníku *La Repubblica* spomína na svoju spoluprácu s vtedy ešte mladým, neznámym, no nadpriemerne fundovaným a otvoreným teológom Jozefom Ratzingerom, ktorému pomohol získať miesto na univerzite v Tübingene a s ktorým intenzívne spolupracoval počas II. vatikánskeho koncilu, kde obaja zastávali miesto teologických poradcov. „Potom odišiel do Regensburgu a stával sa stále viac konzervatívnym. Naše cesty v Cirkvi sa úplne rozišli. On a ja reprezentujeme dva spôsoby katolíckeho bytia, jeden v zmysle rímskej kúrie, druhý v zmysle II. vatikánskeho koncilu.“¹⁶³ Je možno trochu otázne nakoľko Hans Küng reprezentuje II. vatikánsky koncil. Benedikt XVI. taktiež spomína na Hansa Künga, ako na toho, kto sa výrazne zasadil za to, aby prišiel na katedru dogmatiky do Tubingenu. „Páčila sa mi jeho sympatická otvorenosť a nekomplikovanosť. Tak vznikol dobrý osobný vzťah, aj keď hneď po recenzii jeho práce povstala medzi nami už o niečo vážnejšia kontroverzia, dotýkajúca sa teológie Koncilu. V ďalšom stupni tologického a cirkevného vývoja som cítil, že naše cesty sa v budúcnosti asi ešte viac

---

¹⁶⁰ Porov.: TK KBS.: *Prístup Benedikta XVI. k ekumenizmu by sa páčil aj Luterovi*. In: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/spravodajstvo/i224/> (15.11.2011)

¹⁶¹ porov. RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005, s. 122.

¹⁶² Vo vedeckej komunite je známy ako autor dizertácie o ospravedlnení, v ktorej sa z pozície katolíckeho teológa zamýšľa nad učením protestanta Karla Bartha či ako spoluzakladateľ medzinárodného teologického časopisu *Concilium*. Predstavitelia iných kresťanských cirkví a svetových náboženstiev ho poznajú ako horlivého zástancu ekumenického a medzináboženského dialógu a ako autora trilógie *Judaizmus, Kresťanstvo a Islam*. Vo verejnosti jeho meno rezonuje pre kritiku rímskej kúrie, pápeža Jána Pavla II. a nedostatočných zmien v Cirkvi po II. vatikánskom koncile.

¹⁶³GAZDA, I.: *Hans Küng: ďalšia polemika*. In: <http://www.postoy.sk/node/1496> (15.11.2011)

rozídu.“¹⁶⁴ Hans Küng tvrdí, že aj v ekumenických otázkach očakával od Ratzingera v budúcnosti oveľa liberálnejší postoj: „Boli momenty, v ktorých Ratzinger myslel na to, že so mnou a s Karlom Rahnerom vytvorí ‚avantgardný klub‘ teologickej reformy v zmysle ekumenizmu a otvorenosti voči myšlienke spásy v rámci iných (kresťanských) vier.“¹⁶⁵

Napokon sa však cesty Jozefa Ratzingera a progresívnych teológov definitívne rozišli, čo iba potvrdilo jeho menovanie do čela kongregácie pre náuku viery.¹⁶⁶ Rozdiel medzi nimi bol hlavne v tom, že kým jedni pozerali na Koncil ako na zásadný zlomový bod v histórii Cirkvi, ktorý predstavuje nový začiatok jej života, akoby mala prísť nejaká nová cirkev, ktorá s tou starou nebude mať veľa spoločného, Ratzinger namiesto premýšľania o Cirkvi budúcnosti vedie k premýšľaniu o budúcnosti Cirkvi.¹⁶⁷

8.2 Strážca viery

Po krátkom pôsobení Jozefa Ratzingera ako Mníchovského arcibiskupa, bol Jánom Pavlom II. menovaný do čela Kongregácie pre náuku viery. Apoštolská konštitúcia o rímskej kúrii *Pastor bonus* definuje činnosť tejto kongregácie takto: „Vlastnou úlohou Kongregácie pre náuku viery je napomáhať a chrániť náuku viery a mravov v celom katolíckom svete; preto jej podlieha to, čo sa akokoľvek týka tejto matérie.“ (*PB čl. 48*)¹⁶⁸

Z toho samého prirodzene vychádza, že Jozef Ratzinger ako hlava tejto kongregácie bol prvý, kto sa musel postaviť na obranu viery a to v rôznych situáciách. Pre neho samého to iste bola zvláštna situácia, keď sa z úlohy teológa kontrolovaného rímskou kongregáciou dostal do úlohy kontrolóra teológov. On sám to však bral inak: „Nikdy by som neprial túto službu Cirkvi, keby mojou úlohou bola predovšetkým kontrola. Prirodzene, sme povolaný ako predtým aj bdieť, opraviť omyly a priviesť blúdiacich na správnu cestu, ale táto obrana viery sa má zameriavať na jej podporovanie.“¹⁶⁹

Ako teológ sa Jozef Ratzinger nemusel vyjadrovať ku všetkým citlivým sporným otázkam. Ale ako prefekt Kongregácie pre vieroučné otázky túto možnosť nemal.¹⁷⁰ Takže aj v otázkach ekumenizmu musel zastávať vždy jasné

¹⁶⁴ RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005, s. 92-93.

¹⁶⁵ GAZDA, I.: Hans Küng: ďalšia polemika. In: <http://www.postoy.sk/node/1496> (15.11.2011)

¹⁶⁶ Porov.: V roku 1979, keď sa Ratzinger stal novým prefektom Kongregácie pre náuku viery, bol švajčiarskemu teológovi Hansovi Küngovi odobratý súhlas vyučovať na katolíckych fakultách a univerzitách.

¹⁶⁷ Porov. STROMČEK, L.: *Rozvoj ekzeziológie v pokoncilovom období podľa Josepha Ratzingera*. In: *Nové horizonty*. Roč. 4 (2010), č. 3, s. 134.

¹⁶⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Pastor bonus*, 48.

¹⁶⁹ RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005, s. 123.

¹⁷⁰ Porov.: RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005, s. 124.

stanovisko, bez ohľadu na to, či to vzájomný dialóg posunie dopredu alebo spomalí. Vernosť pravde patrila vždy k základným hodnotám a postojom kardinála Ratzingera.¹⁷¹

8.3 Pán Ježiš a Jozef Ratzinger

Kardinál Ratzinger sa k otázkam ekumenizmu vyjadroval a vyjadruje nepretržite počas celého svojho pôsobenia. Ak by sme však chceli nájsť dokument, ktorý súhrne podáva jeho základné vieroučné princípy vo vzťahu k vzájomnému dialógu medzi cirkevnými spoločenstvami a náboženstvami, je ním určite vyhlásenie Dominus Iesus (DI). Tento dokument o jedinečnosti a všeobecnom spásonosnom poslaní Ježiša Krista a Cirkvi, podpísal ako prefekt Kongregácie pre náuku viery 6. augusta 2000. Vyhlásenie reagovalo na šíriaci sa náboženský relativizmus, podľa ktorého nijaké náboženstvo nemá plnú pravdu o Bohu, a preto treba všetky rovnako rešpektovať. Jedine tak je možný medzináboženský a ekumenický dialóg.¹⁷² „Cirkev pozerá na náboženstvá sveta s úprimnou úctou, ale súčasne zásadne odmieta indiferentistickú mentalitu poznačenú náboženským relativizmom, ktorý vedie k mienke, že je jedno náboženstvo ako druhé“ (DI 22).

Na tomto mieste stojí za to priblížiť si niektoré princípy, ktoré v tomto vyhlásení spomína Kardinál Ratzinger, a ktoré „má za cieľ predložiť náuku katolíckej viery“ k tematike jedinečnosti a všeobecnom spásonosnom poslaní Ježiša Krista a Cirkvi a „vyvrátiť určité mylné alebo nejasné stanoviská“ (DI 3).

Základnou vecou, na ktorú hneď na začiatku poukazuje dokument, je nebezpečenstvo domnienky, že iné náboženstvá akosi dopĺňajú kresťanské náboženstvo. „**Treba predovšetkým zdôrazniť definitívnosť a úplnosť zjavenia Ježiša Krista. Treba totiž pevne veriť, že v tajomstve Ježiša Krista, vteleného Božieho Syna, ktorý je „cesta, pravda a život“ (Jn 14,6), sa zjavila plnosť božskej pravdy.** Je teda v protiklade s vierou Cirkvi tvrdenie, že zjavenie Ježiša Krista je obmedzené, neúplné a nedokonalé, a že ho dopĺňa to, čo je prítomné v iných náboženstvách.“ (DI 5,6) Podobne varuje pred tým, aby sa viera v iných náboženstvách stotožňovala s kresťanskou vierou. „Preto treba dôsledne rozlišovať medzi teologickou vierou a vnútorným presvedčením v iných náboženstvách. Často sa teologická viera, ktorá je prijímaním pravdy zjavenej jediným a trojosobným Bohom, chybne stotožňuje s vnútorným presvedčením v iných náboženstvách, ktoré je náboženskou skúsenosťou zatiaľ len hľadajúcou absolútnu pravdu, ale sa ešte neotvorilo Bohu, ktorý sa zjavuje. To je jeden z dôvodov, pre ktoré sa vyvíja snaha redukovať, ba dakedy až neuznávať rozdiely medzi kresťanstvom a inými náboženstvami“ (DI 7).

¹⁷¹ „Cooperatores veritatis - Spolupracovníci pravdy“ – pápežské heslo Benedikta XVI.

¹⁷² RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005, s. 127.

V otázke spásy hovorí, že je len jediný prostriedok cez ktorý je ju možné dosiahnuť. „Učiteľský úrad Cirkvi, verný Božiemu zjaveniu, zdôrazňuje, že Ježiš Kristus je všeobecný prostredník a vykupiteľ. Toto spásonosné sprostredkovanie nesie so sebou aj jedinečnosť vykupiteľskej obety Ježiša Krista, najvyššieho a večného Kňaza. V protiklade s kresťanskou a katolíckou vierou však stoja aj tie návrhy riešenia, ktoré hovoria o spásonosnom pôsobení Boha mimo jediného prostredníctva Kristovho.“ (DI 11, 14) Pravdepodobne voči niektorým charizmatickým cirkevným spoločenstvám adresuje nasledovnú výhradu. „Niektorí vyslovujú domnienky na spásonosný poriadok Ducha Svätého, ktorý má podľa nich všeobecnejší charakter ako ekonómia vteleného, ukrižovaného a vzkrieseného Slova. Aj toto tvrdenie protirečí katolíckej viere. Súhrnne teda možno povedať, že pôsobenie Ducha Svätého sa neodohráva mimo alebo vedľa Kristovho pôsobenia.“ (DI 12)

Kardinál Ratzinger zavrhuje aj to, aby sme sa v rámci nejakej ekumenickej a medzináboženskej korektnosti vyhýbali termínom, ktoré by mohli znieť pre druhú stranu dialógu nepríjemne. „Nezriedka sa navrhuje, aby sa teológia vyhýbala výrazom ako „jedinečnosť“, „všeobecnosť“ a „absolútnosť“. Ich používanie robí vraj dojem, že sa význam a cena spásonosného diela Ježiša Krista príliš zdôrazňuje oproti iným náboženstvám. Lenže tieto slová jednoducho vyjadrujú iba vernosť skutočnosti zjavenia, pretože vychádzajú zo samotných prameňov viery.“ (DI 15)

Dominus Iesus veľmi jasne vylučuje aj diskusiu o tom, kto sa môže pokladať za pravú Cirkev. „Pán Ježiš je v Cirkvi a Cirkev je v ňom (Porov. Jn 15, 1n; Gal 3, 28; Ef 4, 15 – 16; Sk 9, 5); preto plnosť Kristovho spásonosného tajomstva patrí aj Cirkvi, nerozlučne spojenej so svojim Pánom. Ježiš Kristus totiž pokračuje vo svojej prítomnosti a vo svojom diele spásy v Cirkvi a prostredníctvom Cirkvi (Porov. Kol 1, 24 – 27). Treba pevne veriť ako pravdu katolíckej viery jedinečnosť Cirkvi, ktorú on založil. Tak, ako je len jeden Kristus, tak je len jedno jeho telo: jediná katolícka a apoštolská Cirkev. Veriaci majú vyznávať, že existuje historická spojitosť – zakotvená v apoštolskom nástupníctve – medzi Cirkvou založenou Kristom a Katolíckou cirkvou. Táto Cirkev pretrváva (subsistit in) v Katolíckej cirkvi, ktorú spravuje Petrov nástupca a biskupi v spoločenstve s ním. Kristova Cirkev, napriek rozdeleniam kresťanov, pokračuje plne len v Katolíckej cirkvi. (Porov. DI 16) „Katolícka“ Cirkev podľa starých vysvetlení Kréda stojí oproti tým „cirkvám“, ktoré existujú len v niektorých svojich provinciách a tak odporujú pravej podstate cirkvi.¹⁷³ Napriek tomuto nekompromisnému stanovisku otvára vieroučný dokument aj priestor pre vzájomný ekumenický dialóg. „Viacere prvky posväcovania a pravdy sa nachádzajú aj mimo zväzku Katolíckej cirkvi, čiže v cirkvách a cirkevných spoločenstvách, ktoré nie sú ešte v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Vzhľadom na tieto cirkvi a cirkevné

¹⁷³ RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 240.

spoločenstvá treba povedať, že ich účinnosť sa odvodzuje z plnosti milosti a pravdy zverenej Katolíckej cirkvi“ (DI 16).

K otázke východných pravoslávnych cirkví sa Ratzinger vyjadruje nasledovne. „Existuje teda jediná Kristova Cirkev, ktorá je v Katolíckej cirkvi vedená Petrovým nástupcom a biskupmi, ktorí sú s ním v spoločenstve. Cirkvi, ktoré i keď nie sú v dokonalom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, zostávajú s ňou spojené prostredníctvom veľmi úzkych zväzkov, ako je apoštolská postupnosť a pravá Eucharistia, sú opravdivými miestnymi cirkvami. Preto Kristova Cirkev je prítomná a činná aj v týchto cirkvách, i keď im chýba plné spoločenstvo s Katolíckou cirkvou, keďže neprijímajú katolícku náuku primátu, ktorý objektívne má a z vôle Božej uplatňuje v celej Cirkvi rímsky biskup“ (DI 17). Rímsky primát resp. uznanie Ríma ako merítka pre pravú apoštolskú vieru, je podľa Ratzingera staršie než kánon Nového zákona.¹⁷⁴

Pri protestantských spoločenstvách však musí magistérium prehlásiť, že im nemožno priznať titul „cirkev“, ale iba „cirkevné spoločenstvo“, pretože „si neuchovali platný episkopát a pravú, plnú podstatu eucharistického tajomstva, nie sú cirkvami v pravom zmysle slova. Jednako však pokrstení v týchto spoločenstvách sú krstom začlenení do Krista, a preto sú v určitom, i keď nedokonalom spoločenstve s Cirkvou“ (DI 17).

Za zmienku tiež stojí potvrdenie zásady „Nulla salus extra ecclesiam“, ktorú však dáva do trochu inej roviny. „Treba pevne veriť, že putujúca Cirkev je nevyhnutne potrebná na spásu. Lebo len Kristus, ktorý sa nám stáva prítomným vo svojom tele, ktorým je Cirkev, je prostredníctvom a cestou k spásu. Táto náuka nesmie protirečiť všeobecnej spásonosnej Božej vôli (porov. 1 Tim 2, 4); preto je potrebné, aby sa tieto dve pravdy spoločne uznávali“ (Porov. DI 20). Okrem toho zakazuje pokladať Cirkev len za jednu z ciest, ktorá vedie ku spásu. „Protirečilo by katolíckej viere pokladať Cirkev za jednu z ciest spásy popri tých, ktorými sú iné náboženstvá a ktoré by dopĺňali Cirkev alebo jej boli v podstate rovnocenné. Niektoré modlitby a obrady iných náboženstiev môžu byť prípravou na prijatie evanjelia. Nemožno im však pripisovať božský pôvod a spásonosnú účinnosť ex opere operato, ktorú majú kresťanské sviatosti“ (DI 21).

Záver dokumentu je venovaný misijnému poslaniu cirkvi, ktorému je podriadený aj ekumenický dialóg resp. je v jeho službách. „Cirkev podľa Pánovho príkazu a požiadavky milovať všetkých ľudí ohlasuje a je povinná neprestajne ohlasovať Krista, ktorý je cesta, pravda a život. Poslanie ad gentes si aj v medzináboženskom dialógu udržiava dnes ako vždy svoju plnú silu a nevyhnutnosť. Preto dialóg, i keď je súčasťou evanjelizačného poslania, je len jednou z činností Cirkvi v jej poslaní ad gentes. Cirkev, vedená láskou a úctou k slobode, musí sa usilovať nadovšetko ohlasovať všetkým ľuďom pravdu, definitívne zjavenú Pánom, a hlásať, že je potrebné obrátiť sa k Ježišovi Kristovi a primknúť sa k Cirkvi. Istota o všeobecnej spásonosnej vôli Boha nijako

---

¹⁷⁴ RATZINGER, J.: *Cirkev jako společenství*. Praha: Zvon, 1995, s. 46.

nezmenšuje, skôr zväčšuje povinnosť a naliehavosť ohlasovať spásu a obrátenie sa k Pánu Ježišovi Kristovi“ (DI 22).

Asi na žiaden vatikánsky dokument sa nevzniesla taká vlna kritiky ako na vyhlásenie *Dominus Iesus*. Snáď len encyklika Pavla VI. *Humanae vitae* zožala väčšiu búrku nevôle od ľudí túžiacich po radikálnych zmenách vnútri Katolíckej Cirkvi. Za všetkých jeden príklad z článku Jana Zieglera „Deklarace Vatikánu budí odpor“.¹⁷⁵ „Ekumenizmus vďaka deklaráci utrpel šrám. Některí představitelé Římskokatolické církve totiž chybně chápou mezicírkevní dialog. Katolická církev prý sice slovně vyzývá k dialogu, ale jedná zcela opačně. Nepřístupuje totiž k ostatním jako k rovnoprávným partnerům. Chce hrát „vedoucí úlohu“, přičemž za cíl ekumenismu považuje návrat zbloudilých zpět do vlastního lůna. *Dominus Iesus* je reprezentantem tohoto typu smýšlení.“ Katolická církev z pohledu J. Zieglera tedy touží minimálně po stejném postavení, jaké měla například KSČ v dobách své největší předlistopadové slávy. Rýsuje se zde vyobrazení organizace bažící po vytvoření monolitního duchovního impéria, jež dusí jakoukoli odlišnost a jedinečnost. Církevní moc je v tomto výjevu ve střetu se svědomím jednotlivce.¹⁷⁶

Dal teda kardinál Ratzinger týmto vyhlásením ranu pod pás celému ekumenickému hnutiu? Práve naopak, položil základy a hranice v rámci ktorých, je možné rozvíjať ďalšie rozhovory. Okrem toho poukázal na to, že „Kristovo zjavenie bude i naďalej v dejinách „opravdivou orientačnou hviezdou“ celého ľudstva“ (DI 23). On sám vidí význam tohto dokumentu v tom, že „znovu potvrzuje pravdu, ktorou víra Cirkve vždy věřila a zachovávala vůči těmto argumentům, a ochraňuje dále věřící před omyly nebo před nejasnými interpretacemi v současné době rozšířenými. Deklarace *Dominus Iesus*, je vydána Kongregací pro nauku víry, je schválena a potvrzena certa scientia a apostolica sua auctoritate samotného svatého Otce. Označuje naukový základ, jehož se nelze zříci, který je závazný pro všechny věřící, a který musí vést, inspirovat a orientovat jak teologickou reflexi tak pastorální a misionářskou činnost všech katolických komunit rozšířených po světě.“¹⁷⁷

8.4 Ďalšie vieroučné princípy Jozefa Ratzngera

Nie všetky vieroučné princípy, ktoré uplatňuje Jozef Ratzinger sú uvedené vo vyhlásení *Dominus Iesus*. V ňom sú len tie najzákladnejšie. Jozef Ratzinger sa ekumenizmom zaoberal už ako profesor teológie a práce na túto tému

¹⁷⁵ ZIEGLER, J.: *Deklarace Vatikánu budí odpor*. In: Lidové noviny. (7.10.2000)

¹⁷⁶ PLAČEK, Š.: *Totalitní duch v dialogu*. In: Distance. Roč. 5 (2001), č.1.

¹⁷⁷ Príspevok kardinála prefekta Josepha Ratzingera pri príležitosti vydania deklarácie *Dominus Iesus* v tlačovom stredisku Svätej Stolice; Ratzinger, J.: *Kontext a význam deklarácie Dominus Iesus*. In: http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=&sel_tema=6&sel_podtema=25&sel_text=1800

predstavujú úctyhodný zväzok v jeho zozbieraných spisoch.¹⁷⁸ Viaceré jeho stanoviská k ekumenickým otázkam nachádzame na rôznych miestach.

Ako prvú vec na začiatku dialógu je potrebné zadefinovať čo znamená „Katolícka cirkev“. Toto slovo poukazuje v dvojakom zmysle na jednotu Cirkvi. Po prvé je to jednota na mieste – len obec jednotná s biskupom je „katolícka Cirkev“. Po druhé je to jednota mnohých miestnych obcí, ktoré sa nesmú uzatvárať sami do seba.¹⁷⁹ Cirkev vo vlastnom význame je tam, kde je biskupský úrad na základe apoštolskej postupnosti a kde je prvoradá Eucharistia ako sviatosť. Tam kde to tak nie je, vzniká nová situácia a tiež nový spôsob chápania cirkvi, ktorú sme na II. vatikánskom koncile označili ako „cirkevné spoločenstvo“. Chce sa tým vyjadriť, že sú cirkvami iným spôsobom.¹⁸⁰ Toto je vyjadrené i v *Dominus Iesus* (*Porov. DI 16,17*). Cirkev však nie je malou skupinkou aktivistov, ktorí sa zídu na nejakom mieste, aby rozvíjali život obce. Cirkev nie je ani zástup tých, ktorí sa zídu v nedeľu na slávenie Eucharistie. Cirkev je viac ako pápež, biskupi, nositelia sviatostného poslania. Všetci menovaní prislúchajú k cirkvi, ale okruh spoluprebývajúcich (*compagnia*) siaha ďalej – za hranicu smrti.¹⁸¹ Benedikt XVI. však vidí priestor na dialóg v zavedení pojmu „Boží ľud“. Ním je možné opísať vzťahy nekatolíckych kresťanov ku Cirkvi, ako takých, ktorí sú „v spoločenstve“ s Cirkvou a nekresťanov ako v istom zmysle „pridružených“ k Cirkvi, kde sa v oboch prípadoch vychádza z pojmu Božieho ľudu. Z určitého pohľadu možno povedať, konštatuje Ratzinger, že koncil zaviedol pojem Božieho ľudu predovšetkým ako „ekumenický most“.¹⁸²

8.5 Benedikt XVI. a východné cirkvi

Z vyššie povedaného je zrejmé, že hlavný dôraz kladie Benedikt XVI na ekumenický dialóg s východnými cirkvami. V odpovedi Kongregácie pre náuku viery z 29. júna 2007, ktorú aproboval Benedikt XVI., je potvrdená náuka II. vatikánskeho koncilu, podľa ktorého titul „cirkev“ patrí popri Katolíckej cirkvi aj východným cirkvám, ale kresťanské komunity, ktoré vznikli po reforme v 16. storočí označuje titulom „cirkevné komunity“. Toto pre kresťanské spoločenstva zrodené reformáciou pohoršujúce vyjadrenie je v skutočnosti ďalším pootvorením dvier pre vzájomný dialóg dvoch sesterských cirkví. Po vieroučnej stránke ich spája prvých 8 ekumenických koncilov a všetkých sedem sviatostí. Osobitným putom jednoty je najmä Eucharistia a kňazstvo, ale otázka Petrovho

¹⁷⁸ TK KBS.: *Prístup Benedikta XVI. k ekumenizmu by sa páčil aj Luterovi*. In: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/spravodajstvo/i224/> (15.11.2011)

¹⁷⁹ porov. RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 240.

¹⁸⁰ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava: Don Bosco, 2011, s. 106.

¹⁸¹ RATZINGER, J.: *Cirkev jako společenství*. Praha: Zvon, 1995, s. 103.

¹⁸² STROMČEK, L.: *Rozvoj ekleziológie v pokoncilovom období podľa Josepha Ratzingera*. In: *Nové horizonty*. Roč. 4 (2010), č. 3, s. 134.

primátu ostáva stále bodom nesúladu.¹⁸³ Východní kresťania zažili vývoj pápežstva iba do konca prvého tisícročia, pretože boli potom od kresťanského Západu odrezaní. Z toho dôvodu povedal v 60. rokoch Jozef Ratzinger, že by sme nemali od ortodoxných kresťanov viac požadovať, ako bolo bežnou praxou v prvom tisícročí. Tento postoj zastáva aj dnes ako pápež. V prvom tisícročí bol Rím - zjednodušene povedané - najvyššou inštanciou, ktorú bolo možné prizývať k riešeniu veľmi náročných konfliktov. Ale Rím nemohol ortodoxným kresťanom nič predpisovať, nemohol zasahovať do ich právomoci.¹⁸⁴

Sám Benedikt XVI. pozerá na východné cirkvi s veľkou nádejou. „Cirkvi východu sú pravými partikulárnymi cirkvami, hoci nie sú v plnom spoločenstve s pápežom. V tomto zmysle nie je jednota s pápežom konštitutívnym prvkom miestnych cirkví. Je však vnútorným nedostatkom miestnej cirkvi.“¹⁸⁵ Preto môžeme vidieť veľkú snahu zo strany pápeža o nastolenie jednoty medzi východom a západom. „V tom istom duchu, svojou prítomnosťou dnes na tomto mieste, chcem obnoviť spoločnú snahu pokračovať s Božou pomocou na ceste obnovenia plného spoločenstva medzi rímskou a konštantínopolskou cirkvou. Môžem vás uistiť, že Katolícka cirkev je pripravená urobiť všetko, čo je možné, aby sme prekonalí prekážky a objavili, spolu s našimi pravoslávnyimi bratmi a sestrami, čoraz účinnejšie prostriedky pastoračnej spolupráce, ktoré sú na to potrebné.“¹⁸⁶ Benedikt XVI. si však uvedomuje, že v otázke dialógu s pravoslávnu cirkvou nie sú dôležité iba vieroučné otázky. „Popri otázkach náuky treba veľa spraviť v zblížení citov. Boh na nás musí ešte popracovať.“¹⁸⁷ Perspektívy v tomto dialógu sú veľmi sľubné. „Na tomto poli, myslím si, robíme pokroky. Nie sú to nijaké taktické či politické kroky, ale zblíženie vo vnútornej príbuznosti. To považujem za veľmi potešiteľné.“¹⁸⁸

Veľký pokrok vo vzťahu k východným cirkvám si uvedomuje aj kardinál Walter Kasper, emeritný predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov. „Správne je tvrdenie, že vo vzťahu k východným cirkvám to ide relatívne dobre - hoci aj pomaly. Tešíme sa a sme vďační, že dialóg s ortodoxnými dobre pokračuje. V katolícko-evanjelickom dialógu sa tak trochu dostal piesok do kolies, ale prídu isto aj lepšie časy. Verím, že nakoniec dialóg s východnými cirkvami môže pozitívne ovplyvniť západný dialóg. Aj keď sú tieto dialógy odlišné, predsa len nie sú celkom od seba nezávislé.“

¹⁸³ TRSTENSKÝ, F.: *Spojí svätý Pavol Východ so Západom?* In: *Nové horizonty*. Roč. 2 (2008), č. 3, s. 148.

¹⁸⁴ RAUCH, A.: *My už sme jedno*. In: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/zaujimave-clanky/i11/> (15.11.2011)

¹⁸⁵ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava: Don Bosco, 2011, s. 101.

¹⁸⁶ TK KBS.: *Benedikt XVI. ekumenickému patriarchovi: Služba Petrovho nástupcu je milosrdná*. In:

<http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20061130028>

¹⁸⁷ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava: Don Bosco, 2011, s. 101.

¹⁸⁸ tamže. s. 99.

Chcel by som však zdôrazniť, že z našej strany si nestanovujeme žiadne priority. Nehovoríme: teraz budeme viesť rozhovory s východnými cirkvami a ostatné cirkvi zatiaľ necháme bokom.¹⁸⁹

8.6 Benedikt XVI. a protestanti

Na pontifikáte Benedikta XVI. možno badať, že dialóg s evanjelickými spoločnosťami, nie je taký intenzívny ako v minulosti. „Treba priznať, že protestantizmus urobil kroky, ktoré ho od nás vzdiaľujú. Rozdielne sú aj etické postoje a iné konformizmy s duchom dnešnej doby, ktoré sťažujú spoločný dialóg.“¹⁹⁰ Jednou z kľúčových problematických vieroučných otázok je otázka apoštolskej postupnosti. Protestantická myšlienka, že nástupníctvo spočíva len v slove ako takom, a nie v štruktúrach je na základe Nového Zákona anachronická. Slovo je totiž viazané na svedka, ktorý ručí za jeho nedvojzmyselnosť, ktorú samotné slovo nemá.¹⁹¹ Ratzinger naznačuje, že hlavným problémom pri dialógu s evanjelikmi nie sú iba vieroučné otázky. „Sebavedomie germánskeho kresťanstva voči rímskemu a slovanskému ani dnes nie je zlomené a cez stratu náboženskej substancie pôsobí ďalej ako mýtus a nadržuje emóciám, ktoré stoja v ceste jednoty.“¹⁹²

Napriek týmto možno až veľmi tvrdým slovám, Jozef Ratzinger sa veľmi aktívne, ba až odvážne zapájal do ekumenického diania aj vo vzťahu k evanjelikom. K 450. výročiu Augsburského vierovyznania navrhol, aby bolo uznané Katolíckou cirkvou. Tento jeho návrh neprešiel.¹⁹³ Ako kardinál bol tiež spolupredsedačím bilaterálno katolícko-luteránskej komisie založenej v roku 1980. Významne sa podieľal na príprave deklarácie oboch vyznaní na tému učenie o ospravedlnení z roku 1999.¹⁹⁴

Hoci podľa kardinála Kurta Kocha, Benediktov kristologický ekumenizmus by sa páčil aj Martinovi Luterovi,¹⁹⁵ sám Benedikt si myslí, že v dohľadnom čase nemôžeme dosiahnuť plnú jednotu, aj keď robíme všetko čo je v našich silách.¹⁹⁶

---

¹⁸⁹ SCHWIND, J.: *Tam sa odpratala hromada kamenia. Interview časopisu Neue Stadt s pánom kardinálom Walterom Kasperom.* In: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/zaujimave-clanky/i10/>

¹⁹⁰ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta.* Bratislava: Don Bosco, 2011, s. 105.

¹⁹¹ porov. RATZINGER, J.: *Církev jako společenství.* Praha: Zvon, 1995, s. 44.

¹⁹² RATZINGER, J.: *Nadeje pro Evropu.* Praha: Scriptum, 1993, s. 81.

¹⁹³ STANČEK, Ľ.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus.* Spišské Podhradie: Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s.15.

¹⁹⁴ TK KBS.: *Prístup Benedikta XVI. k ekumenizmu by sa páčil aj Luterovi.* In: <http://www.ekumenizmus.kbs.sk/spravodajstvo/i224/> (15.11.2011)

¹⁹⁵ tamže.

¹⁹⁶ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta.* Bratislava: Don Bosco, 2011, s.106.

8.7 *Východiská do budúcnosti*

Benedikta XVI. vždy trápilo rozdelenie medzi kresťanmi. „Nezošívajú Pánov odev je roztrhaný medzi hádajúcimi sa stranami, jedna Cirkev je rozdelená na mnoho cirkví, z ktorých si každá viac alebo menej robí nárok, že ona jediná je v práve. Tak sa dnes cirkev pre mnohých stala hlavnou prekážkou viery.“¹⁹⁷ Čo je teda najdôležitejšie v ekumenickom dialógu? Podľa slov samotného pápeža Benedikta, ekumenizmus je cesta namáhavá a „do kopca“ ako každá cesta pokánia, ale je potrebné vynaložiť všetky sily na tejto ceste síce pomalej, ale dôležitej.¹⁹⁸ Ako základné prvky cirkvi sa javia odpustenie, obrátenie, pokánie, eucharistické spoločenstvo a zo spoločenstva potom pluralita a jednota. Pluralita miestnych cirkví, ktoré však zostávajú Cirkvou len zapojením do organizmu jednej Cirkvi.¹⁹⁹ Sloboda, ktorú právom očakávame od cirkvi, sa nerealizuje tým, že do nej zavedieme zásadu väčšiny. Nespočíva v tom, že sa presadí čo možno najväčší počet jej príslušníkov proti čo najmenšiemu. Spočíva v tom, že všetci sú viazaný slovom a vôľou nášho Pána.²⁰⁰ Touto cestou budeme k sebe napredovať skôr, než keby sme začali transformovať teológiu na diplomáciu a vieru na povinnosť.²⁰¹

Cirkev má byť v rozštiepenom svete znamením a prostriedkom jednoty, má prekračovať a spájať národy, rasy a triedy. Ako mnoho v tom Cirkev opäť sklamala vieme.²⁰² „Myslím, že z tohto hľadiska by sme mali v cirkvi začať na všetkých úrovniach nemilosrdné spytovanie svedomia.“²⁰³ Namiesto účtovania s minulosťou sa musíme otvoriť hlasu prítomnosti a pokúsiť sa v nej vyznávať katolicitu nie iba v Kréde, ale aj uskutočňovať ju v živote nášho rozorvaného sveta.²⁰⁴

Sväté predsavzatie obnoviť jednotu všetkých kresťanov v jednej jedinej Kristovej Cirkvi presahuje ľudské sily a schopnosti. Preto všetku svoju nádej vkladáme do Kristovej modlitby za Cirkev.²⁰⁵ (UR 24) Aj Benedikt XVI. si uvedomuje, že ekumenický dialóg nie je iba v jeho rukách. „Modlitba za jednotu oživovala a sprevádzala rôzne etapy ekumenického hnutia, zvlášť po Druhom vatikánskom koncile. V tomto období Katolícka cirkev nadviazala kontakty s rôznymi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami Východu i Západu, a to prostredníctvom rôznych foriem dialógu, pri ktorých sa venovala tým

¹⁹⁷ RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 236.

¹⁹⁸ TRSTENSKÝ, F.: *Spojí svätý Pavol Východ so Západom?* In: *Nové horizonty*. Roč. 2 (2008), č. 3, s. 148.

¹⁹⁹ RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 241.

²⁰⁰ porov. RATZINGER, J.: *Cirkev jako společenství*. Praha: Zvon, 1995, s. 98.

²⁰¹ *We shall approach each other more quickly and more profoundly than if we start to transform theology into diplomacy and faith into commitment*; RATZINGER, J.: *Church, ecumenism and politics*. Slough: St Paul Publications, 1988, s. 142.

²⁰² RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 241.

²⁰³ porov. RATZINGER, J.: *Cirkev jako společenství*. Praha: Zvon, 1995, s. 99.

²⁰⁴ RATZINGER, J.: *Úvod do kresťanství*. Brno: Petrov, 1991, s. 242.

²⁰⁵ II. Vatikánsky koncil.: *Unitatis redintegratio*. čl. 24.

teologickým a dejinným problémom, ktoré sa objavili v priebehu storočí a stali sa prvkami rozdelenia. Pán to zariadil tak, že priateľské vzťahy zlepšili vzájomné poznanie a zintenzívnili spoločenstvo, pričom sa zároveň vyjasnilo chápanie otvorených problémov, ktoré vyvolávajú rozdelenie.“²⁰⁶ Svätý otec preto celé svoje ekumenické úsilie dáva do vôle Božej prozreteľnosti, pretože iba „Ježiš búra múry rozdelenia a uskutočňuje zjednotenie originálnym a najvyšším spôsobom prostredníctvom účasti na jeho tajomstve.“ (DI 23)²⁰⁷

---

²⁰⁶ TK KBS.: *Generálna audiencia Benedikta XVI.: Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov* (2008). In: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20080124008> (15.11.2011)

²⁰⁷ II. Vatikánsky koncil.: *Unitatis redintegratio*. 1964.

JÁN PAVOL II.: *Pastor bonus*. 1988.

KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY.: *Dominus Iesus*. 2000.

PLAČEK, Š.: *Totalitní duch v dialogu*. In: *Distance*. Roč. 5 (2001)

RATZINGER, J.: *Církev jako společenství*. Praha: Zvon, 1995

RATZINGER, J.: *Church, ecumenism and politics*. Slough: St Paul Publications, 1988

RATZINGER, J.: *Nadeje pro Evropu*. Praha: Scriptum, 1993

RATZINGER, J.: *Úvod do křesťanství*. Brno: Petrov, 1991

RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Z môjho života*. Trnava: Dobrá kniha, 2005

SEEWALD, P.: *Svetlo sveta*. Bratislava: Don Bosco, 2011

STANČEK, Ľ.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. Spišské Podhradie: Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002

STROMČEK, L.: *Rozvoj ekleziológie v pokoncilovom období podľa Josepha Ratzingera*. In: *Nové horizonty*. Roč. 4 (2010), č. 3

TRSTENSKÝ, F.: *Spojí svätý Pavol Východ so Západom?* In: *Nové horizonty*. Roč. 2 (2008), č. 3

www.ekumenizmus.kbs.sk

www.pastorace.cz

www.postoy.sk

www.tkkbs.sk

ZIEGLER, J.: *Deklarace Vatikánu budí odpor*. In: *Lidové noviny*. (7.10.2000)

9 Benedikt XVI v pohľade ekumenizmu

9.1 Pohľad Vatikánu a Benedikta na ekumenizmus

„Už pri svojom nástupe na Svätý stolec Benedikt XVI vyjadril svoju vôľu pokračovať v stopách, ktorými sa vydal Ján Pavol II. K nim neodmysliteľne patrí aj dialóg s ostatnými kresťanmi a ďalšími svetovými náboženstvami. O jeho dôležitosti a užitočnosti Benedikt XVI. hovoril už predtým, než sa stal pápežom. Avšak počas pontifikátu sa vyskytli aj kontroverzie ako medzi katolíckou cirkvou a ostatnými kresťanmi, tak i vo vzťahoch s moslimami či Židmi. Benedikt XVI. viackrát zdôraznil vo svojich príhovoroch výsadné postavenie Petrovho nástupcu v osobe pápeža²⁰⁸, ako ho chápe katolícka cirkev, čo sa neobišlo bez reakcií zo strán iných kresťanských cirkví.²⁰⁹

Zmenila sa situácia vo vzťahoch s anglikánskou cirkvou potom, čo anglikáni odhlasovali biskupské vysviacky žien. Tento počin taktiež podľa kardinála Kaspera skomplikoval inak dobre sa rozvíjajúci ekumenický dialóg medzi katolíckou a anglikánsku cirkvou. Anglikánska cirkev riešila problémy s blížiacim sa vlastným rozštiepením, mnoho jej členov dokonca vyjadrilo ochotu vstúpiť do katolíckej cirkvi.

Historická bola tiež účasť Benedikta XVI. na pohrebe moskovského patriarchu Alexija II., ako zástupcu Vatikánu... Rovnako tak ako účasť konštantínopolského patriarchu Bartolomeja na biskupskej synode, kde prvýkrát v histórii prehovoril zástupca pravoslávnej cirkvi. Ku koncu roku 2008 pápež sám hovoril o zlepšení vzťahov s kresťanským Východom a upozornil na výsledky dokumentu katolícko-pravoslávnej komisie na tému Cirkevné

---

²⁰⁸ Porov.: Toto výsadné postavenie, ktoré Ježiš chcel udeliť Petrovi, nájdeme aj po zmŕtvychvstaní: Ježiš poveruje ženy, aby podali správu výslovne Petrovi, oddelene od ďalších Apoštolov (porov. Mk 16,7); za ním a za Janom beží Magdaléna, aby informovala, že kameň od hrobu bol odvalený (porov. Jn 20,2) a Ján mu dá prednosť, keď spolu dorazia pred prázdny hrob (porov. Jn 20, 4-6); Peter bude tiež ako prvý z apoštolov svedkom zjavení Vzkrieseného (porov. Lk 24, 34; 1 Kor 15,5). Túto jeho nesporne dominantnú úlohu (porov. Jn 20,3-10) vyznačuje kontinuita medzi výsadným postavením, ktoré mal v skupine apoštolov a ktoré bude mať v spoločenstve vznikajúcom pri veľkonočných udalostiach, ako to dosvedčujú Skutky apoštolov (porov. Sk 1,15 - 26; 2,14-40; 3,12-26; 4,8-12; 5,111.29, 8,14-17, 10, atď.) Jeho správanie bolo považované za rozhodujúci do tej miery, že sa stávalo terčom komentárov i kritik (porov. Sk 11,1-18; Gal 2,11-14). Na tzv. Jeruzalemskom sneme má Peter vedúcu úlohu... porov.:<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=6012> (18. 11. 2011)

²⁰⁹ Porov.: Rímsko-katolícka cirkev učí, že pápež má vedúce postavenie medzi kresťanmi, pretože ako rímsky biskup je nástupca apoštola Petra, ktorý zastával túto funkciu. Avšak profesor Fulvia Ferrario Evanjelickej teologickej fakulty Waldensian v Ríme trval na tom, myšlienka takejto "Petrovej postupnosti" bola "úplne cudzia" novému zákonu. porov.: <http://www.eni.ch/articles/display.shtml?06-0459> (18. 11. 2011)

spoločenstvo, konciliarita a autorita, ktorý podľa neho "otvára pozitívne perspektívy v reflexii nad vzťahom medzi primátom a synodalitou v Cirkvi."²¹⁰

Čo sa týka dialógu s protestantmi, „pápež si želá, aby sa dialóg intenzívne rozvíjal“²¹¹. Leží mu to na srdci rovnako tak, ako dialóg s pravoslávím. Pre agentúru KNA o tom hovoril predseda Pápežskej rady pre jednotu kresťanov, kardinál Kurt Koch.

Šéf vatikánskeho úradu pre ekumenizmus sa domnieva, že nemožno hovoriť o zmrazení ekumenických vzťahov. Pripomína však, že cieľom ekumenizmu je jednotu Cirkvi. Základný problém spočíva v tom, ako jednotlivé cirkevné spoločnosti túto jednotu chápu. Podľa protestantov by stačilo vzájomne sa uznať za Cirkvi. Z katolíckeho hľadiska je potrebné objasniť odlišnosti vo vierouke a dôjsť ku zhode²¹². Dialóg s protestantskými cirkvami komplikuje aj veľká fragmentalizácia jednotlivých spoločností. Švajčiarsky kardinál však oceňuje činnosť spoločnosti evanjelických cirkví v Európe (GEKE), ktoré považuje za partnera, s ktorým je možné záväzne hovoriť.^{213 214} Pri poslednej návšteve Nemecka pápež počas ekumenickej bohoslužby v Erfurte vo svojej homílii vystríhal pred politickým nepochopením ekumenizmu keď povedal: „Keď hlava štátu navštívi priateľskú krajinu, všeobecne tomu predchádzajú kontakty medzi rôznymi orgánmi, ktoré pripravujú potvrdenie jednej alebo viacerých zmlúv medzi dvoma štátmi: pri hodnotení výhod a nevýhod sa dospeje ku kompromisu, ktorý sa nakoniec zdá výhodný pre obe strany, a tak môže byť zmluva podpísaná. No viera kresťanov sa nezakladá na hodnotení našich výhod a nevýhod. Viera vytvorená nami samými je bez akejkoľvek hodnoty. Viera nie je niečo, čo my vymyslíme, alebo na čom sa dohodneme. Je to základ,

---

²¹⁰porov.: http://cs.wikipedia.org/wiki/Benedikt_XVI.#Ekumenizmus_a_vztahy_s_jin.C3.BDmi_n.C3.A1bo.C5.BEenstv.C3.ADmi (18. 11. 2011)

²¹¹ Počas spoločnej bohoslužby slova, v chráme Christuskirche na Via Sicilia, Benedikt XVI. predniesol homíliu na úryvok z Jánovho evanjelia. „*Nesmieme byť uspokojení ekumenickými úspechmi posledných rokov, pretože nemôžeme piť z jedného kalicha a byť spolu zhromaždení okolo oltára,*“ povedal pápež vo svojom príhovore.

²¹²Ponúkajú sa dva, tri modely ekumenizmu. Komplementárny – prevažuje v evanjelických cirkvách – je to zbližovanie a dopĺňanie Cirkvi bez toho, aby ich inštitucionálne spájali. Druhý model je model katolíckej Cirkvi – to je, aby sa stratení bratia opäť vrátili do lona Katolíckej Cirkvi. A tretí model je podobný ako druhý, len on si vyžaduje, aby každá cirkev sa dopĺňala o zložky zbožnosti, ktoré môže partnerská cirkev priniesť.

²¹³ <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=13844> (19. 11. 2011)

²¹⁴ 27. septembra 2011 sa v Ríme konali rozhovory medzi predsedníctvom Spoločenstva evanjelických cirkví Európy (GEKE) a predsedom Pápežskej Rady pre napomáhanie jednoty kresťanov Kurtom kardinálom Kochom o možnosti viesť pravidelné konzultácie medzi GEKE a RKC o vieroučných otázkach -ekleziológii. Cieľom je zväžiť možnosť jednoty Kristovej cirkvi v jej rôznosti. Rozhovory boli úspešné. Prvá takáto konzultácia by sa mohla uskutočniť už po VZ GEKE, ktoré bude v septembri 2012 vo Florencii. GEKE už má dobré skúsenosti vo vedení vieroučných rozhovorov s pravoslávňami, anglikánmi a baptistami. (porov.: <http://www.evangelik.sk/node/6564>)

na ktorom žijeme. Jednota nerastie skrze hodnotenie výhod a nevýhod, ale iba pomocou vždy hlbšieho ponorenia sa do viery skrze zmýšľanie a konanie. Týmto spôsobom za posledných 50 rokov a obzvlášť počnúc návštevou pápeža Jána Pavla II. pred 30 rokmi veľmi vzrástlo naše spoločenstvo, za čo môžeme byť iba vďační.²¹⁵

„Predseda Pápežskej rady na podporu jednoty kresťanov kardinál Kurt Koch na margo ekumenického stretnutia počas tejto apoštolskej cesty Benedikta XVI. do Nemecka dodáva:

Myslíme si, že dnes je nevyhnutné, aby sme si spolu so všetkými cirkvami, ktoré vzišli z reformácie kládli otázky o podstate Cirkvi. V auguste 1999 sme podpísali Spoločné vyhlásenie viazané na doktrínu o ospravodlivení. Ale teraz, ako je napísané v tomto vyhlásení, je čas zaoberať sa ekleziologickými otázkami: Čo je podstata Cirkvi, povaha Cirkvi? Myslím, že toto sú body, o ktorých by mal byť dnes vedený dialóg.

K otázke, či návšteva Benedikta XVI. v Nemecku bude krokom vpred v ekumenickom úsilí, kardinál Koch poznamenal: „Verím, že Svätý Otec určite posilní ekumenizmus. On má na srdci hlavne to, aby ekumenizmus našiel svoje duchovné korene, pretože je to úloha, ktorú nám zveril Pán vo svojej veľkňazskej modlitbe, keď prosil, aby všetci jeho učeníci boli «jedno». V tomto zmysle nemáme alternatívu k ekumenizmu: To je úloha, ktorú nám zveril Pán, a toto – o tom som presvedčený – je to, čo pápež bude dávať do popredia.“²¹⁶

9.2 Nesúhlas s ekumenizmom Benedikta XVI.

„Svetoznámy teológ a dlhoročný priateľ súčasného pápeža Hans Küng²¹⁷ kritizuje apoštolskú konštitúciu Anglicanorum coetibus, ktorou Svätá stolica rozšírila možnosti prestupu anglikánov do Katolíckej cirkvi. Hovorí, že: „Benedikt XVI. sa namiesto trpezlivého pokračovania v ekumenickom dialógu s anglikánmi rozhodol využiť vnútorné rozpory a ústretovým gestom sa pokúsil stiahnuť do Katolíckej cirkvi nespokojných anglikánskych veriacich. „V Ríme sa hovorí o pol milióna anglikánov a dvadsiatich – tridsiatich biskupoch. Ale čo zvyšných 76 miliónov anglikánov?“ Domnieva sa, že viaceré dokumenty o Eucharistii, kňazstve či autorite cirkvi, podpísané v minulosti katolíckou aj anglikánskou stranou, boli dobrým základom pre pokračovanie dialógu rovného s rovným.

Dôsledky tohto rozhodnutia budú podľa Künga nasledujúce. Dôjde k ďalšiemu oslabeniu Anglikánskej cirkvi – liberálni anglikáni jasajú, že sa zbavia konzervatívov a vatikánske antiekumenické kruhy sa tešia, že sa posilnil ich

²¹⁵ <http://www.radiovaticana.org/slo/articolo.asp?c=523124> (29. 11. 2011)

²¹⁶ <http://www.radiovaticana.org/slo/articolo.asp?c=522517> (29. 11. 2011)

²¹⁷ Zákaz pôsobiť ako katolícky teológ dostal Küng od Kongregácie pre náuku viery v roku 1979, v čase, keď na jej čele ešte nestál kardinál Joseph Ratzinger, ale chorvátsky kardinál Franjo Šeper.

vplyv. K oslabeniu a rozšíreniu nespokojnosti však dôjde aj v Katolíckej cirkvi. Časť katolíckeho kléru, ktorý od II. vatikánskeho koncilu volá po zdobrovoľnení celibátu, bude musieť medzi sebou strpieť ženatých exanglikánskych kňazov. Vo svojich úvahách Küng konštatuje, že počnúc pontifikátom Pavla VI. sa pápež, skala cirkvi, stal skalou, ktorá je prekážkou na ceste ekumenizmu. „Hlad Ríma po moci rozdeľuje kresťanstvo a škodí samotnej Katolíckej cirkvi. Je to tragédia,“ uzatvára svoj článok Hans Küng.“²¹⁸

9.3 Spojenie s rusmi a pravoslávnyimi

- pohľad Svätého Otca Benedikta XVI.

„Spomedzi Cirkví a kresťanských spoločenstiev je nám Pravoslávie teologicky najbližším. Katolícka cirkev sleduje so záujmom a sympatiou vývin v pravoslávnych komunitách v západnej Európe, ktoré zaznamenali značný rast. Dnes v Nemecku žije približne 1.600.000 pravoslávnych kresťanov. Stali sa podstatnou časťou spoločnosti, oži^{viac tak dedičstvo kresťanských kultúr a kresťanskej viery v Európe.“}²¹⁹ povedal Svätý Otec počas príhovoru k predstaviteľom Pravoslávnych cirkví v Nemecku.

V rozhovore s Petrom Seewaldom ohľadom ekumenizmu a zamerania sa pápeža na pravoslávie, odpovedá: „Ekumenizmus má mnoho rozmerov a tvárí. Máme tu celý svet pravoslávia, ktoré je už samo osebe rôznorodé, potom svet protestantizmu, kde sa klasické vyznania líšia od nového protestantizmu, ktorý teraz vzrastá a je znamením čias. Miesto kde máme tak povediac najbližšie domou a kde môžeme dúfať, že aj navzájom najskôr dôjdeme, je pravoslávie.

Už Pavol VI. A už bl. Ján Pavol II. venovali veľkú pozornosť pravoslávniu. Ja sám som mal vždy veľmi úzke vzťahy s ortodoxnými. Ako profesor som mal žiakov v Bone a Regensburgu aj pravoslávnych študentov. Tak som mohol nadviazať veľa priateľstiev z pravoslávneho prostredia. Katolíci a pravoslávni majú tú istú starobylú základnú cirkevnú štruktúru, preto je prirodzené, že mi zvlášť záleží na tomto zblížení. Medzi časom sa vytvorili opravdivé priateľstvá. Som veľmi vďačný za srdečnosť, ktorú mi preukazuje ekumenický patriarcha Bartolomej – nezužuje sa len na nejaký konvenčný ekumenizmus, ale medzi nami vládne opravdivé priateľstvo a bratstvo. Rovnako som veľmi vďačný aj za priateľstvo a veľmi srdečný prístup, ktorý mi preukazuje patriarcha Kyrill. (...) Myslím si, že je veľmi dôležité, aby tento veľký svet pravoslávia so svojimi vnútornými napätiami videl zároveň vnútornú jednotu vo vzťahu s takou odlišnou latinskou cirkvou. Aby sme si aj napriek rozdielnostiam, ktoré vytvorili stáročia a ktoré sú podmienené aj kultúrnymi a inými rozdielmi, predsa opäť rozumeli a prijímali sa v našej vnútornej duchovnej blízkosti. Na tomto poli,

²¹⁸ porov.: <http://www.svetkrestanstva.sk/2009/11/kung-benedikt-xvi-je-brzdou-ekumenizmu.html> (29. 11. 2011)

²¹⁹ <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20110924006> (29. 11. 2011)

myslím si, robíme pokroky. Nie sú to nijaké taktické či politické kroky, ale zblíženie vo vnútornej príbuznosti. To považujem za veľmi potešiteľné.²²⁰

„Zostáva taktiež mimoriadne dôležitá práca pre objasnenie teologických rozdielov, keďže ich prekonanie je nevyhnutnou podmienkou pre obnovenie plnej jednoty, po ktorej túžime a za ktorú sa modlíme. Ide predovšetkým o otázku primátu, o ktorej správne pochopenie sa musíme snažiť. Myšlienky o rozpoznávaní medzi podstatou a formou vykonávania primátu, ktoré nám ponúkol pápež Ján Pavol II. v encyklike *Ut unum sint* (č. 95), nám aj dnes môžu ponúknuť plodné impulzy k diskusii.“²²¹ „Existujú tu ešte historické a kultúrne odlišnosti. Popri otázkach náuky treba veľa spraviť v zblížení citov. Boh musí na nás ešte popracovať. Dôležité je, že nám na sebe záleží, že sme vo vnútornej jednote, jeden ku druhému sa približujeme a spolupracujeme, nakoľko sa len dá, a v ostatnom sa usilujeme pracovať na riešení otázok, ktoré zostávajú otvorené. Pri tom všetkom si uvedomujeme, že sme odkázaný na Božiu pomoc, že sami to nedokážeme.“²²²

Vo svojom príhovore vo Freiburgu Svätý Otec povedal: „S radosťou sledujem zintenzívnenie spolupráce v rámci Pravoslávia, ktorá urobila v posledných rokoch značný progres. Založenie Pravoslávnych biskupských konferencií tam, kde je Pravoslávna cirkev v diaspóre, je vyjadrením pevných vzťahov vo vnútri Pravoslávia. Som rád, že aj v Nemecku ste v minulom roku urobili tento významný krok. Skúsenosť z týchto biskupských konferencií nech posilňuje jednotu medzi Pravoslávnyimi cirkvami, aby napredovali v úsilí o všeobecný pravoslávny koncil.“²²³

9.4 Pohľad pravoslávnych predstavených na Benedikta XVI. a jeho snahu o ekumenizmus

„V roku 2005 uplynulo 40 rokov ako sa pápež Pavol VI. a patriarcha Athenagoras rozhodli vymazať z pamäte Cirkvi exkomunikácie z roku 1054, čím verejne potvrdili nový „dialóg lásky“. Pri tejto príležitosti súčasný ekumenický patriarcha z Konštantinopolu Bartolomej I. vyhlásil, že pravoslávni a katolíci si neboli nikdy takí blízki. Povzbudzoval, aby sme spoločne išli ďalej k vzťahom srdečnejším, bratskejším a hlavne ľudskejším. Na otázky ohľadom negatívneho postoja k ekumenizmu na mnohých miestach pravoslávneho sveta, vrátane mnohých duchovných pastierov, sa vyjadril, že ide „*len o dojmy, ale nie o oficiálny postoj cirkví*“.“²²⁴

²²⁰ SEEWALD, P.: *Svetlo sveta. Pápež, Cirkev a znamenia čias*. DON BOSCO, Bratislava 2011, str. 98 - 99

²²¹ <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110924006> (29. 11. 2011)

²²² porov.: SEEWALD, P.: *Svetlo sveta. Pápež, Cirkev a znamenia čias*. DON BOSCO, Bratislava 2011, str. 101 - 102

²²³ <http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20110924006> (29. 11. 2011)

²²⁴ porov.: <http://www.postov.sk/ekumenizmus2005> (29. 11. 2011)

„Pri príležitosti prijatia na súkromnej audiencii v Castel Gandolfo Metropolita Hilarion v rozhovore pre Vatikánsky rozhlas k stretnutiu so Svätým Otcom poznamenal:

„Jeho Svätosť je mužom viery a vždy, keď sa s ním stretnem, som povzbudený jeho duchom, jeho odvahou a jeho záujmom o život Cirkvi na celom svete. Som prirodzene veľmi oslovený aj jeho poznaním pravoslávnej tradície a pozornosťou, akú venuje dialógu medzi katolíkmi a pravoslávnyimi. Pred niekoľkými dňami počas návštevy v Nemecku sa stretol s predstaviteľmi Pravoslávnej cirkvi Nemecka a hovoril o prebiehajúcom dialógu medzi Katolíckou a Pravoslávnu cirkvou . Myslím, že tento postoj hlavy rímskej cirkvi výrazne napomôže vzájomnému porozumeniu v budúcnosti.”

Na otázku, čo sa dá povedať ohľadom stretnutia pápeža s patriarchom Moskvy Kirillom, metropolita Hilarion uviedol: „Veríme, že skôr či neskôr sa toto stretnutie uskutoční. Ešte nemôžeme hovoriť o dátume, mieste či protokole tohto stretnutia, pretože považujeme za dôležitý predovšetkým jeho obsah. Ako náhle sa dohodneme na obsahu, na bodoch, v ktorých sa nezhodujeme alebo na ktoré máme odlišné názory, potom bude takéto stretnutie možné. Vyžaduje si to veľmi poctivú prípravu a nemôžeme byť tlačení tým, že toto stretnutie sa má uskutočniť v nejakom konkrétnom čase.”²²⁵

Na záver

chceme povedať aké kroky sa robia v rámci teologického dialógu. Za všetky spomeniem len jeden. „Významným krokom bolo obnovenie činnosti Medzinárodnej zmiešanej komisie pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnu cirkvou v roku 2004 (zahájený v roku 1980, ale prerušenej v roku 2000). Zvláštny dôraz sa kládol na spolupráce v sociálnej náuke, kde sa katolíci a pravoslávni zhodnú. Na konferencii v Sankt-Petersburgu predstaviteľ Moskovského patriarchátu protojerej Vsievolod Čaplin povedal, že obe cirkvi hovoria „jedným hlasom v oblastiach ako je šírenie pokoja, sociálna morálka, bioetika, sexuálna morálka alebo sociálna spravodlivosť. Blízkosť pohľadov potvrdzujú také dokumenty ako *Základ sociálnej koncepcie ruskej pravoslávnej cirkvi a Kompendium sociálnej náuky cirkvi*“. Kardinál Walter Kasper, predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, sa po návšteve Moskvy vyjadril, že už teraz môžeme spolupracovať v sociálnej a kultúrnej oblasti a takisto pri vydávaní svedectva v dobe šíriaceho sa sekularizmu.

Jozef Ratzinger ako kardinál napísal v roku 1981 v predhovore knihy známeho pravoslávneho liturgika Sergia Heitza *Tajomstvo adorácie: „Dlhodobé kontakty medzi pravoslávím a Katolíckou cirkvou môžu byť plodné iba vtedy, keď sa nezabúda zameriavať iba na rozhovory medzi teológmi, ale aj na stretnutia veriacich najmä tam, kde sa Cirkev prejavuje najhlbšie – v jej liturgii a v jej modlitbách“*.²²⁶

²²⁵ <http://www.radiovaticana.org/slo/articolo.asp?c=525000> (29. 11. 2011)

²²⁶ porov.: <http://www.postov.sk/ekumenizmus2005> (29. 11. 2011)

10 Benedikt XVI. a jeho literárne dielo

10.1 Ako autor rôznej spisby

Benedikt XVI. napísal mnoho, prevažne odborných teologických, diel. Niekoľko titulov sa týka tiež politiky a kultúry v Európe. Okrem jeho vlastných písaných diel vychádzajú v knižnej podobe pod rôznymi názvami i zbierky a výbery z jeho homílií, prednášok či pravidelných stredajších katechéz²²⁷, ktoré prednáša počas generálnych audiencií. Po nástupe Benedikta XVI. na pápežský stolec sa v rebríčkoch bestsellerov objavili knihy, ktoré vydal Joseph Ratzinger ešte ako kardinál počas svojho pôsobenia vo funkcii prefekta Kongregácie pre náuku viery²²⁸. Niektoré z nich sa tam vyskytli už druhýkrát. Kardinál Ratzinger totiž v posledných desaťročiach patril po Jánovi Pavlovi II. medzi najznámejších predstaviteľov cirkevnej hierarchie a čítali ho nielen katolíci, ale i ostrí kritici Cirkvi, ktorých zaujímali názory „Panzerkardinala“ (pancierového kardinála).

10.1 Zvolenie kardinála Ratzingera za pápeža

V apríli roku 2005 malo za následok viacero potešiteľných vecí. Okrem iných napríklad to, že sa začali do slovenčiny postupne prekladať jeho knihy, a to v takej miere, že v tomto roku bol Ratzinger pravdepodobne najprekladanejším a najčítanejším autorom na slovenskom knižnom trhu. Z radu preložených kníh je jeho 130 stranový zborník prednášok a príhovorov, ktorý vychádza rok po vydaní talianskeho originálu pod názvom Európa; jej základy v súčasnosti a v budúcnosti²²⁹. Kniha je členená na tri kapitoly, ktoré sa tematicky venujú otázkam identity, dejín, hraníc, obsahu európskej integrácie a európskej kultúre vôbec (dve prednášky v prvej kapitole), ďalej obsahu súčasnej politiky, jej krízy, oscilácii medzi revolúciou, reformou a konzervativizmom, vzťahom Cirkvi a štátu, náboženstvom a racionalizmom, napätiam medzi pokrokom a budúcnosťou ľudskej slobody a dôstojnosti, nuž a v neposlednom rade tiež vzťahom a súžitím kultúr, a prirodzene, terorizmom. V záverečnej tretej kapitole sú zaradené štyri príhovory, ktoré sa viažu k výročiu vylodenia spojencov v Normandii v roku 1944, pričom samotné texty sa venujú tak otázke vojny, odmietnutia pacifizmu, budovania povojnovej Európy, ale rovnako aj medzinárodnému právu, mieru vo svete, potrebe poznať a uznať miesto Boha, ako aj potrebe zmierenia, ako základu mierového usporiadania. Základnou myšlienkou, posolstvom knihy je mier. Mier, ako základná úloha pre politiku a kultúru, ako hovorí autor, „banálnym spôsobom sformulovaná úloha štátu: štát

²²⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Benedikt_XVI.#Sb.C3.ADrky_promluv.2C_katechez.C3.AD_.C4.8Di_vybran.C3.BDch_text.C5.AF

²²⁸ Porov.: http://sk.wikipedia.org/wiki/Benedikt_XVI.#Dielo

²²⁹ Porov.: Joseph Ratzinger: Európa, Jej základy v súčasnosti a v budúcnosti Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2005

sa má zaoberať vnútorným a vonkajším mierom“. Ratzinger však mier nechápe len ako mier medzi národmi (štátmi), aj keď ho samozrejme neobchádza a najmä v tretej časti knihy sa mu venuje. Hovorí najmä o potrebe dôležitejšieho, hierarchicky prioritnejšieho mieru, a to mieru, ktorý ide naprieč národmi, kultúrami a civilizáciami. Ratzinger hovorí o potrebe mieru medzi náboženstvom a rozumom, a vonkoncom pritom nehovorí iba o kresťanskom náboženstve či Katolíckej cirkvi.²³⁰ Jedným z Ratzingerových bestsellerov je kniha *Soľ zeme* (Kresťanstvo a katolícka cirkev na prelome tisícročí)²³¹, ktorú tvorí rozsiahly rozhovor s nemeckým novinárom Petrom Seewaldom. Rozhovor je vedený slušne, no zároveň bez prehnanej devótnosti, s akou sa občas možno stretnúť pri rozhovoroch s cirkevnými predstaviteľmi v kresťanských periodikách a ktorá potom bráni dotknúť sa problémových miest a vôbec zísť do hĺbky.

10.2 Ratzinger odpovedá

aj na banálnejšie otázky pokojne, trpezlivo argumentuje, používa zrozumiteľný jazyk, a dokonca neváha označiť vlastné staršie vyjadrenie za strojené a pokúsi sa ho sformulovať ešte raz. *Soľ zeme* je okrem iného akousi Ratzingerovou duchovnou biografiou. Vtedajší kardinál sa aspoň stručne dotýka základných súradníc, ktoré od počiatku určovali jeho život: prirodzené prežívanie náboženstva v rodine, skromné materiálne podmienky, vplyv bavorského katolicizmu, ale napríklad aj životná skúsenosť v nacistickom režime. A napokon kňazské povolanie a otázky, ktoré súvisia so zásadným rozhodnutím: „Nemohol som študovať teológiu preto, aby som sa stal profesorom, aj keď som si to potichu želal. Povedať áno kňazskému povolaniu znamenalo pre mňa povedať áno celej úlohe, aj v jej najjednoduchších formách“. Ratzinger sa venuje niektorým prúdom, ktoré dnes významne ovplyvňujú svet a v podobe „výziev“ či disidentských frakcií zasahujú i do Cirkvi: feminizmus, ekológia, relativizmus... Najmä relativizmus sa stáva zásadnou témou: „Zdá sa mi, že otázka ‚Nakoľko možno hovoriť vôbec o pravde?‘ a ‚Ako sa musí kresťanstvo zaradiť medzi ostatné náboženstvá?‘ nadobudla celkom novú dramatickosť.“ Ratzinger nemá problém povedať, že ciest k Bohu je toľko, koľko je ľudí, zároveň sa však nebojí pripomenúť „politicky nekorektné“ Kristove slová o tom, že On je cesta. To isté platí aj o téze o rovnakosti náboženstiev: „Je vonkoncom možné, že ten, kto prijíma od svojho náboženstva pomocné usmernenie, prostredníctvom ktorého sa stáva dokonalejším človekom, s jeho pomocou, ak môžeme použiť také slovo, sa páči Bohu a dosahuje spasenie. (...) Avšak z toho odvodzovať, že náboženstvá majú jednoducho rovnaké postavenie, že sú akýmsi veľkým koncertom, nejakou

²³⁰ Impulz č. 4/ 2005 Jaroslav Daniška Čo je zhnité v štáte európskom

²³¹ Kardinál J. Ratzinger: *Soľ zeme* (Kresť. a Kat. Cirkev na prelome tisícročí) Spol. sv. Vojtecha Trnava 1997

symfóniou, a teda napokon majú všetky rovnaký význam, to by bol omyl.“²³² „Ratzinger je teológ, ktorý sa dobre vyzná v klasickej západnej teológii, ktorý sa angažoval vo veci kolegiality a liturgickej reformy a o ktorom je známe, že je otvorený pre ortodoxiu Východu,“ píše Fahey vo svojej štúdií Joseph Ratzinger jako eklesiolog a duchovní pastýř (*Teologický sborník 4/1998*). „Panzerkardinal“ prekvapuje svojimi otvorenými a mnohokrát nečakanými názormi. Po tom, čo nám Ratzinger v knihe *Soľ zeme* predstavil svoje názory na minulosť, súčasnosť a smerovanie Katolíckej cirkvi ako inštitúcie a jej postoje k výzvam dnešného sveta, nám v knihe *Boh a svet*²³³, ktorá je pokračovaním rozhovor Petra Seewalda s Ratzingerom, predstavuje, ako prežíva konkrétne tajomstvá viery veriaci človek, a to nielen v spoločenstve Cirkvi, ale aj v profánnej realite každodennosti: „Práve dnes, pri všetkej zložitosti našich problémov, sa nám zdá kresťanstvo neraz také komplikované, že pre stromy už nevidíme les. Treba sa dať viesť k jednoduchému stredu, nie k čomusi inému, ale k tomu podstatnému, k obráteniu, k viere, nádeji a láske.“ Ratzinger sa na život viery v súčasnom svete neďáva očami cirkevného hierarchu odrezaného od reálneho života múrmi vatikánskych palácov, ale očami bežného veriaceho. Ich význam zdôrazňuje na viacerých miestach: „Prirodzene, Cirkev potrebuje bezpodmienečne aj intelektuálov. (...) Ale ona priam žije z veľkej základne tých ľudí, ktorí sú pokorne veriaci.“ Je si vedomý, že „Cirkev môže mať v hociktorej krajine veľkú inštitucionálnu moc, ale ak sa tam rozpadáva viera, zrúti sa čoskoro aj jej inštitucionálna sieť.“ Podobne ako v knihe *Soľ zeme* teda viackrát zdôrazňuje nevyhnutnosť, aby sa Cirkev ako inštitúcia približovala konkrétnym veriacim, aby sa z organizácie stále viac stával organizmus, v ktorom každý nájde svoj životný priestor. „Asi sa v našom náboženstve čosi veľmi zmechanizovalo. Možno vzniklo príliš veľa vonkajškovostí, príliš málo vnútorného precitovania...“ – hovorí Ratzinger. Cirkev sa však nedokáže zdokonaľiť len svojimi vlastnými silami. Tie musia byť podporené milosťou Boha. „Ak máme Cirkev chápať správne, potom, ako si myslím, musíme sa na ňu dívať predovšetkým zo stanoviska liturgie. Tam je Cirkev najviac sama sebou, tam sa jej Pán ustavične dotýka a obnovuje ju.“ Ratzinger sa takto tajomstva liturgie dotýka už v diele *Boh a svet*, jej dôslednú analýzu však robí až v knihe *Duch liturgie*²³⁴. Prejavuje sa ako múdry hospodár z Matúšovho evanjelia (13,52), „ktorý vynáša zo svojej pokladnice veci nové i staré“, teda ako ten, kto očisťuje a osvetľuje tradíciu, kriticky sa na ňu díva a to, čo je v nej nadčasové a obohacujúce vnáša do súčasnej postmodernej a podobne robí aj s tým, čo je nové.

---

²³² Impulz č. 2/ 2005 Vladislav Gális: Kardinál Joseph Ratzinger: *Soľ zeme*

²³³ Kardinál Joseph Ratzinger: *Boh a svet (Viera a život dnes)* Spolok sv. Vojtecha Trnava 2005

²³⁴ Joseph Ratzinger: *Duch liturgie, Dobrá kniha* 2005

10.3 Dielo je potrebné čítať

S týmto vedomím, ináč by „modernistov“ prekvapilo to, že Ratzinger oceňuje hlbokú symboliku predkoncilového liturgického postoja „kňaz chrptom k ľudu“, „lebo ako sa v synagóge spoločne hľadelo smerom k Jeruzalemu, podobne sa v tomto slávení hľadelo, smerom k Pánovi“. (...) Podstate diania vôbec nezodpovedá nejaký uzavretý kruh, ale spoločná cesta, prejavená spoločným smerom“. „Tradicionalistov“ by naopak mohol prekvapiť Ratzingerov návrh nedávať si znak pokoja pred prijímaním, ale podľa Ježišových slov (*Porov.: Mt 5,23-25*) pred prinášaním obetných darov. Napriek takýmto praktickým pripomienkam, autorovi v knihe nejde o vedecké diskusie či výskumy alebo o vyučovanie liturgickej praxe, ale o „snahu nanovo pochopiť vieru, o správne uskutočnenie jej ústredných vyjadrovacích foriem, ktorými je práve liturgia“. Ratzinger v knihe ponúka, okrem už spomenutých, mnoho ďalších prekvapujúcich, ale podnetných pohľadov. Všetkým sa však ako červená niť tiahne jedno ústredné posolstvo: tak ako liturgia je syntézou činnosti tela a ducha, keďže gestami a postojmi vyjadrujeme to, čo prežívame (alebo by sme aspoň mali prežívať) vo vnútri (kľáčanie – pokora, státie – víťazstvo a odhodlanosť, sedenie – načúvanie...), tak aj obyčajný život by mal byť takouto duchovno-telesnou syntézou – nebyť kresťanom len vo svojom vnútri, ale aj v každodennom konaní.²³⁵ Ďalšia kniha Josepha Ratzingera, terajšieho pápeža Benedikta XVI., pomenovaná príznačne Benediktova Európa v kríze kultúr²³⁶, obsahuje tri rozsiahlejšie úvahy (prednášky), ktorých spoločnou témou je vzťah Európy a kresťanstva, čo naznačujú už názvy jednotlivých statí: Kríza kultúr, Právo na život a Európa, Čo znamená veriť. Čitateľ má možnosť prečítať si aj predslov z pera Marcella Peru, v ktorom je načrtnutý obsah Ratzingerových úvah. V prvej úvahe nachádzame hlboký myšlienkový rozbor dnešného stavu našej západnej civilizácie. Naša spoločnosť je v kríze, ktorú možno charakterizovať ako „veľký rozkol“. Hneď v úvode sa konštatuje, že „prežívame dobu veľkých nebezpečenstiev a veľkých príležitostí“, ale „nárastu našich možností nezodpovedá nárast našej mravnej sily“. Kresťanstvo síce nevzniklo v Európe, ale tu dostalo svoju historicky najvýraznejšiu podobu, a je teda s Európou osobitným spôsobom späté. Náš svetadiel bol svojho času kresťanský, no v posledných storočiach, najmä od čias osvietenstva (ako sa toto obdobie i hnutie všeobecne nazýva), sa tu rozvinula kultúra, ktorá vytláča náboženstvo z verejného života. Ako hovorí autor, práve v európskom kresťanskom prostredí sa postupne zrodilo hnutie radikálne protikresťanské. A dospelo to k tomu, že dnešná sekularizovaná Európa cynicky popiera vlastné korene. Druhá úvaha je venovaná hodnote a ochrane ľudského života. Podľa kresťanského učenia nemožno hovoriť o nejakých malých, menej zaťažujúcich vraždách, lebo každý ľudský život má rovnakú cenu a keď človek stratí úctu k životu druhého, stratí

²³⁵ Impulz č. 3/ 2005 Imrich Gazda: O viere a liturgii

²³⁶ Porov.: Joseph Ratzinger: Benediktova Európa v kríze kultúr, Trnava, Spolok svätého Vojtecha 2008

napokon úctu aj k sebe a spochybní vlastnú identitu. Inak povedané, kto ubližuje druhým, ubližuje v konečnom dôsledku tiež sebe.

10. 4 Ratzinger pripomína

„Uznanie posvätnosti ľudského života a jeho bezvýhradnej neporušiteľnosti teda nie je nejakým malým problémom, otázkou, ktorá by sa dala považovať za relatívnu v dnešnom pluralizme názorov...“ Tretia úvaha je zameraná na otázku viery. Začína sa pohľadom na chod ľudskej spoločnosti, z ktorého vyplýva, že istý druh viery je prítomný v živote každého človeka. „Žijeme v sieti neznámych, na ktoré sa spoliehame na základe všeobecne pozitívnych skúseností. Veríme, že toto všetko nie je bez základu a takáto viera nám umožňuje využívať výhody z poznania iných.“ Ako autor zdôrazňuje – otázka Boha nie je pre človeka čisto teoretickým problémom, naopak, táto otázka je veľmi dôležitá z hľadiska životnej praxe, preto je žiaduce zaoberať sa ňou. „Zoči-voči otázke Boha si človek nemôže dovoliť byť neutrálny.“ Kresťanská viera nie je v rozpore s vedeckým poznaním ani neobmedzuje človeka v jeho slobode. Je cestou k pravde, cestou k uznaniu toho, čo je zo stvorenia zjavné. Dáva odpoveď na otázku, ako možno dosiahnuť plnosť ľudského údely. Neviera nepramení ani tak z nedostatočnosti poznania, ale skôr z odmietania pravdy. Človek súčasnosti sa vyhýba pravde, ktorá by od neho čosi požadovala, a dáva prednosť pohodliu a zisku²³⁷. Ďalším jeho dielom, ktoré sa objavuje aj v našom preklade je *Z môjho života Autobiografia*²³⁸. Jeho časté zmeny bydliska kvôli otcovmu zamestnaniu ho už od malička učili poznávať rôzne kraje, ľudí, ich myslenie, spôsob života a tak akoby ho vopred učili a pripravovali na budúcu úlohu univerzálneho pastiera celej Cirkvi, ktorá sa rozprestiera na celom svete a svojou misijnou činnosťou chce zasiahnuť všetkých ľudí všetkých národov. Každý bohoslovec a vôbec študent môže si brať príklad z jeho postoja voči prednáškam na fakulte, ktoré sa usiloval, ako sám hovorí, pretaviť na vlastný názor. Aj on prežíval isté napätia a ťažkosti počas svojich štúdií a na začiatku akademickej činnosti. Týkalo sa to zvlášť jeho práce pri získavaní docentúry, s ktorou v začiatkoch veľmi nepochodil. Aj on skúsil, čo znamená porekadlo, že trpezlivosť ruže prináša. Jeho prednášková činnosť prebiehala na mnohých teologických fakultách a univerzitách. Je zaujímavé, ako si vysoko váži svojich kolegov profesorov. Skoro o každom z nich vynáša na svetlo sveta to, čo videl na nich pozitívneho. Spomína na profesora cirkevného práva Mörsdorfa, u ktorého vysoko hodnotí, že umiestňoval cirkevné právo do stredu teologických disciplín a chápal ho z hľadiska Vtelenia, ako logický dôsledok toho, že Slovo sa stalo Človekom, čo sa premietlo aj do nevyhnutnosti inštitucionálnych a právnych noriem. Ďalej

²³⁷ Porov.: Impulz č. 3/ 2010 Ján Maršálek Kresťanstvo a Európa.

²³⁸ Porov.: RAZTZINGER, J.: *Z môjho života*. Autobiografia. Dobrá kniha, Trnava 2005

spomína na profesora Maiera, ktorému ďakuje za to, že Sväté písmo sa naozaj stalo „dušou teologického štúdia“. Zaujímavá je tiež pasáž týkajúca sa Gottlieba Söhgena. Gottlieb bol totiž proti vyhláseniu dogmy o telesnom nanebovzatí Panny Márie. Evanjelický teológ Schlink sa ho priamo opýtal, čo urobí potom, ak to Cirkev vyhlási. Gottlieb odpovedal: „Ak sa dogma vyhlási, potom si spomeniem na to, že Cirkev je múdrejšia ako ja, a budem jej veriť viac ako vlastnej učenosti.“ Nemožno opomenúť také dôležité okamihy života terajšieho pápeža, ako je kňazská vysviacka, jeho duchovná služba a doktorát. Začal si všímať, aké malé zázemie nachádzalo vyučovanie náboženstva v zmýšľaní a živote rodín. Jednoducho, vo vtedajších problémoch nachádzame naše dnešné problémy, a nielen ich spomínanie, ale aj úsilie o ich riešenie.

10.5 Pozoruhodná vlastnosť Benedikta XVI.

Je predovšetkým láska a úcta voči svojim rodičom a celej rodine. Ako pri výbere miesta svojho účinkovania, ak to bolo možné, v prvom rade prihliadal na svojich rodičov. S akou láskou spomína na svojho brata, kňaza, a svoju sestru, ktorá mu bola na pomoci pri jeho teologicko-literárnej činnosti. Nielenže sa učil, nielen učil, ale aj hodnotil. Dočítame sa o jeho osobných stanoviskách voči liturgii a jej súčasnej obnove, voči historicko-kritickej metóde pri vykladaní Svätého písma, voči takej učenosti, ktorá chce byť nad vierou. Nechýbala práca ani na ekumenickom poli. Uvedomoval si, že kresťania majú spojiť svoje sily a spolupracovať vo svete, ktorý vylučuje Boha. Stál pri zrode časopisu *Communio*, lebo spolu s ďalšími teológmi svetového mena si uvedomoval, že kríza teológie povstáva z krízy kultúry. Keďže kultúry jednotlivých krajín sú značne rozdielne, časopis má brať ohľad aj na to, a mal mať takrečeno „federalistický“ charakter. Záverečná časť autobiografie sa zaoberá činnosťou Josepha Ratzingera ako biskupa a nakoniec v ²³⁹. Dielo *Ježiš Nazaretský* ²⁴⁰ odrážajúce viacofbou za pápeža v roku 2005, keď bola táto kniha vydaná teológom Josepha Ratzingera ako pápeža Benedikta spadá svojím obsahom a formou do typického literárneho žánru, ktorý však nemá ambíciu spochybňovať, ale chce „predstaviť postavu a posolstvo Ježiša v jeho verejnom účinkovaní, aby čitateľa podnietil k rozvíjaniu živého vzťahu s ním“ (s. 18). Kniha však zároveň nechce byť hlasom magistéria, ale hľadaním Ježišovej tváre vďaka vyváženému pohľadu na historickú postavu Ježiša v takej živosti a hĺbke, aká sa pred pár desaťročiami dala len ťažko predstaviť. Autor, ktorý si dáva oponovať, no kvôli porozumeniu prosí aj o potrebnú dávku sympatie (s. 17), si je veľmi dobre vedomý troch fáz týkajúcich sa tvorby evanjelií (Ježišove kázanie a skutky; kázanie apoštolov; spísanie evanjelií) a literárno-teologického dotvorenia mnohých podaní o Ježišovi v evanjeliách. Súčasne sa však oprávnene bráni pred obmedzenými pohľadmi na

²³⁹ Porov.: Impulz č. 4/ 2007 Alojz Frankovský: *Autobiografia Svätého Otca*.

²⁴⁰ Porov.: RATZINGER, J.; – Benedikt XVI.: *Ježiš Nazaretský. I. diel: Od Krstu v Jordáne po premenenie*. Trnava : Dobrá kniha, 2007.

Ježiša, ktoré neraz dominujú vo výkladoch mediálne zdatných teologických zoskupení (príkladom je Jesus Seminar z kalifornského Westar Institute), usadzujú sa aj v dielach katolíckych teológov (posledne v diele jezuitu Rogera Haighta *Jesus Symbol of God*) a v posledných rokoch úspešne šarapatia v provokujúcich fikciách kníh a filmov ponúkajúcich ikonu „mediálneho Ježiša“, pri tvorbe ktorej sa stáva povinnou jazdou kompromitovanie Ježišovej Božej prirodzenosti. Ak bolo hľadanie Božej tváre (kde tvár je priliehavou metaforou Božej podstaty) základnou túžbou starozákonného človeka pri výstupe do chrámu (*porov. 2 Krn 20,9; Ž 17,15; 27,8; Dan 3,41*) a navyše v nemožnosti vidieť Božiu tvár sa skrývala ťažkosť úplného poznania Božej podstaty (*Ex 33,23*), tak aj Benediktova kniha sa potýka s ťažkosťami hľadania a chápania Ježišovej podstaty. I napriek tomu však ťažkosti z hľadania autora neodrádzajú a povzbudzuje čitateľa v nazeraní na Ježišovú tvár. Kniha Svätého Otca vníma komplexnosť otázky o historickom Ježišovi a hĺbku Ježišovej osoby zároveň. Naša kresťanská viera spočíva na reálnej osobe Ježiša Krista, a preto je nutné skúmať ju aj historicky, pretože číro subjektívne alebo len fideistické pohľady na Ježiša, ktoré zámerne prehliadajú historicitu, čo bol aj Bultmannov²⁴¹ prípad, sú opovážlivým extrémom. Bultmann na základe ním popísaného vecného rozdielu oddelil historickú osobu Ježiša od Krista evanjelií, ktorého vnímal iba ako výtvor komunity. Preto otázka skúmania historického Ježiša zostáva naďalej v platnosti a dnes prebieha už vo svojej tretej fáze. Autor začal písať dielo ešte ako kardinál. Bestsellerom sa stalo pre svoj vyvážený pohľad na fascinujúcu a jedinečnú osobu Ježiša, ako aj pre hlbokú teologickú interpretáciu podanú originálnym „ratzingerovským“ štýlom. Pápež inšpirujúcim jazykom formuluje spásne pravdy o Ježišovi, pričom sa opiera o plodnú diskusiu v biblickej exegéze. Základným konštrukčným východiskom knihy je pohľad na Ježiša v duchu prorockej Mojžišovej predpovede z Deuterónómia 18,15 o novom prorokovi: „Proroka, ako som ja, vzbudí ti Pán, tvoj Boh, z tvojho národa, z tvojich bratov; jeho počúvaj!“ Na Ježiša sa tak dívame z hľadiska jeho spoločenstva s Otcom, ktoré je vlastným stredobodom jeho osobnosti a bez ktorého nie je možné Ježiša pochopiť. Polarita Mojžiš – Ježiš je zároveň ústredným bodom knihy a akýmsi hermeneutickým oblúkom pochopenia veľkosti Ježiša, oblúkom, cez ktorý chápeme Ježiša ako nového Mojžiša, pričom vidíme aj Ježišov presah Mojžiša. *Factum historicum* (historická skutočnosť) Ježiša je konštitutívnym základom biblickej viery v Ježiša, a preto aj historicko-kritická metóda zostáva nenahraditeľnou. Pápež ju však dopĺňa a rozvíja o kánonický prístup, resp. kánonickú exegézu, ktorá sa ukazuje ako nový užitočný nástroj pre interpretáciu Božieho slova.(2) Zámerom tohto prístupu je čítať jednotlivé biblické spisy v celku jediného Písma, čím sa jednotlivé texty dostávajú do nového svetla.(3) Tým sa ponúka teologická exegéza, ktorá ráta s tvorbou zmyslu textov vo veriacej komunite. Táto pripojená vnútorná hodnota

---

²⁴¹ Porov.: http://sk.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Bultmann

slov dozrievala v procese dejín viery (s. 13). Kniha má desať kapitol, pričom enormný priestor v nej zaberá výklad Ježišovho učenia a slov (pojem Božie kráľovstvo v kap. 3, tri lukášovské podobenstvá v kap. 7, veľké jánovské obrazy v kap. 8, výpovede Ježiša o sebe v kap. 10), z čoho viac ako 100 strán venuje autor výkladu matúšovskej reči na vrchu (blahoslavenstvá a antitézy sú vyložené v kap. 4 a modlitba Pána Otčenáš v kap. 5). Zaujímavú inklúziu knihy utvorí výklad naratívnych textov na začiatku a v závere knihy: o Ježišovom krste (kap. 1) a premenení (kap. 9), pričom sa k nim pridružujú Ježišove pokušenia (kap. 2) a Petrovo vyznanie pred premenením (kap. 9). Popri veľkej snahe autora povzbudzovať nás v tom, čo máme žiť na základe viery v Ježiša, nechýba jeho úsilie deformata reformare (naprávať pokrivené): v stati o pokušeniach ponúka kritiku marxizmu, ale kritizuje i export západnej pomoci a bezbožnej ideológie do tretieho sveta. Zmieňuje sa tu aj o nebezpečenstve exegézy, ktorá sa uzatvára pred pôsobením Boha; v popise povahy Božieho kráľovstva autor varuje pred jeho teocentrickým chápaním, v ktorom evanjeliová ústredná pozícia Krista nemá miesto; ešte horšie je regnocentrické chápanie kráľovstva v zmysle pozemskej ríše spravodlivosti, mieru a úcty k stvoreniu, v ktorom niet už miesta ani pre Boha (s. 70). Veľmi silný apel na ľudí dneška zaznieva pri výklade podobenstva o Samaritánovi a uplatnení milosrdenstva (s. 214 – 215). V pápežovom výklade Ježišovej osoby zostávame v kontinuite zjavenia Starého zákona (i keď ho Ježiš zároveň presahuje, čo jasne naznačujú jeho mnohé slová a skutky). Autor podľa vzoru triezvo uvažujúcich exegétov vidí mnohé témy súvisiace s Ježišom v najprirodzenejšom kontexte Starého zákona a judaizmu (napr. tituly Syn človeka, Ja som), na rozdiel od občas unáhleného podania religionistickej školy (Religionsgeschichtliche Schule), ktorá unáhlenou komparáciou biblických textov s inými náboženstvami často videla pôvod biblických tém a motívov všade inde, len nie v semitskej kultúre (*ide napr. o zázrak s vínom v Jn 2 videný v optike božstva Dionýza, s. 270*); u židovských svätopiscov v polemike s inými náboženstvami sa nekritické preberanie pohľadu na Ježiša od pohanských susedov dá len veľmi ťažko predstaviť. V dôsledku jedinečnosti Ježiša je i titul Boží Syn oddelený od jeho mytologickej a politickej minulosti, ktorú nájdeme viazanú na judského kráľa (*napr. v Ž 2,7*). Presah Ježišovej osoby vystihujú aj doplnkové tituly Syn a výroky Ja som v absolútnej i rozvitej forme (napr. Ja som svetlo sveta; Ja som chlieb života...). Vo výklade textov o Ježišovi používa pápež i mnohé hlboké intuície cirkevných otcov, ktorí popri prílišnej alegorizácii textov ponúkali aj pohľady blízke holistickému vnímaniu Ježišovej osoby a ich exegéza obsahuje aj existenčné dôrazy s nadčasovou platnosťou (s. 219 a nasl.). Bibliografické odkazy sú v knihe na konci, čím sa lektúra diela odľahčí²⁴².

²⁴² Porov.: Impulz č. 2/ 2008 Jozef Jančovič Inšpirujúci Leben Jesu

10.6 V druhom diele Ježiša Nazaretského²⁴³

Autor sa zamýšľa nad centrálnymi pravdami viery – ide o vstup do Jeruzalema, vyčistenie chrámu, Ježišovu eschatologickú reč, veľkňazskú modlitbu, Poslednú večeru, Ježišovu smrť a zmŕtvychvstanie a vystúpenie do neba. Kniha je rozdelená do deviatich kapitol, ktoré uzatvára perspektíva neba: Ježiš, ktorý vystúpil na nebesia, sedí po pravici Otca a znovu príde v sláve. Pápež zdôrazňuje, že kresťanská viera stojí a padá s pravdou svedectva, že Kristus vstal z mŕtvych. Ježiš nie je ten, ktorý sa vrátil do pozemského biologického života a podlieha zákonom hmoty a biológie, ani nie je nijakou mátohou. Stretnutia so zmŕtvychvstalým Pánom dosvedčujú, že zmŕtvychvstanie je konkrétnou udalosťou v dejinách, ktorá ich však presahuje, no súčasne v nich zanecháva nezmazateľnú stopu. Benedikt XVI. pôsobí v tejto knihe ako skutočný defensor fidei (obranca viery): bráni biblicky tradovanú vieru proti teológom, ktorí vysvetľujú prázdny hrob a Ježišovo zmŕtvychvstanie len v prenesenom zmysle a chcú mu zobrat' dejinný charakter. Historicko-kritickej exegéze autor vytyka, že svojou redukciou na hmatateľné historické fakty posúva do úzadia teologickú dimenziu. Autor sa nestotožňuje s obrazom Ježiša ako obyčajného buriča, alebo politického revolucionára. V predslove knihy Benedikt XVI. zdôrazňuje, že jeho úmyslom nie je písať ďalší Život Ježiša. Svoje dielo skôr prirovnáva k teologickému traktátu o tajomstvách Ježišovho života, ktorý vytvoril Tomáš Akvinský vo svojej Teologickej sume. Autor sa pokúša objaviť skutočného Ježiša a to tým, že spája teologickú a historickú dimenziu tejto postavy, vďaka čomu vôbec možno hovoriť o „kristológii zdola“, teda vychádzajúcej z Ježišovho života. Autor sa vo svojej knihe tiež venuje téme zodpovednosti za Ježišovu smrť a zdôrazňuje, že v nijakom prípade ju nenesie židovský národ ako celok. Biblické odkazy jasne svedčia o vtedy prítomnej chrámovej aristokracii a citát: „**Jeho krv na nás a na naše deti!**“ (Mt 27,25) nie je myšlienkou pomsty. Ježišova krv nevolá po pomste, po treste, ale po zmierení. Ona nie je preliata proti niekomu, ale je to krv, ktorá je preliata za mnohých, za všetkých. Brillantnou otázkou Benediktovej reflexie je, či Ježiš pri Poslednej večeri povedal, že jeho krv sa vylieva „za všetkých“, alebo len „za mnohých“? Pápež zdôrazňuje, že Ježiš zomrel za celé ľudstvo. Má však pochopenie pre filologicky korektnejší preklad „za mnohých“, pretože okruh tých, ktorí chodia na slávenie Eucharistie, je užší. Autor tiež pripomína, že teológia v súčasnosti v tejto súvislosti kladie dôraz skôr na predložku „pre/za“ a vníma ju nielen ako kľúčové slovo pri Poslednej večeri, ale aj celé Ježišovo bytie opisuje slovom proexistencia – bytím nie pre seba, ale pre druhých. Ježišov život i smrť je takýmto „bytím-pre“. V závere diela autor upriamuje zrak čitateľa na nebo, na Ježiša, ktorý vystúpil na nebesia, a na gesto žehnajúcich rúk, ktoré vyjadruje Ježišov trvalý vzťah k učeníkom a k svetu. Vo svojom odchode Ježiš prichádza,

---

²⁴³ Porov.: RATZINGER, J. : Benedikt XVI.: Ježiš Nazaretský II. diel- Od vstupu do Jeruzalema po zmŕtvychvstanie. Trnava: Dobrá kniha 2011.

aby nás pozdvihol ponad nás samých a aby svet otvoril pre Boha. To je dôvod radosti učeníkov po nanebovstúpení pri návrate z Betánie. Viera, že Ježiš nad nami drží svoje rozopäté žehnajúce ruky, ktoré sú akoby strechou, ktorá nás chráni, je základom kresťanskej radosti²⁴⁴. Kardinál Koch, predseda Pápežskej rady na podporu jednoty kresťanov, zdôrazňuje, že pre Benedikta XVI. nie je základom ekumenizmu filantropia alebo dobré vzájomné vzťahy, ale kristologické vyznanie viery, ako o tom svedčia taktiež oba diely jeho knihy *Ježiš Nazaretský*. Pápež je presvedčený – píše švajčiarsky kardinál – že ekumenizmus, aby mohol rásť, musí byť zakorenený v hlbokkej viere. Inak sa nedokáže ubrániť dvom najzávažnejším prekážkam na ceste k jednote, ktoré si Svätý Otec plne uvedomuje. Sú to na jednej strane tzv. religiozita rozdielov, ktorá sa kŕčovite drží toho, čo jednotlivé vyznania rozdeľuje, a na strane druhej ľahostajnosť k veciam viery, ktorá vidí prekážku na ceste k jednote v hľadaní pravdy²⁴⁵. Počas prebiehajúcej letnej dovolenky pracuje pápež Benedikt XVI. na tretej a poslednej časti knihy *Ježiš Nazaretský*. Jej témou bude Ježišovo detstvo. Práve deťom venoval aj svoju knihu *Ježišovi priatelia*, prvá kniha Benedikta XVI., ktorá je určená deťom. Ježišovi priatelia rozprávajú o živote dvanástich apoštolov a svätého Pavla. „Pápež nás berie za ruku a sprevádza nás pri odhaľovaní toho, kto vlastne boli prví spoločníci Krista, ako ho stretli a ako si ich získal, aby ho už nikdy neopustili,“ píše v predhovore španielsky kňaz Julián Carrón, líder katolíckeho hnutia *Spoločenstvo a oslobodenie*. Kniha, ktorá má 48 strán a je ilustrovaná talianskym umelcom Francom Vignaziom, vyšla v milánskom vydavateľstve San Giuliano Milanese. Jednotlivé texty vychádzajú z katechéz, ktoré pápež predniesol počas generálnych audiencií²⁴⁶. Ďalšie dielo Josepha Ratzingera *Eschatológia*²⁴⁷ ako teologická disciplína si dlhé roky pokojne hovel na konci systematickej teológie, veď ide predsa o traktát o „posledných veciach“.

10.7 Naše časy

ju však uvrhli do stredu teologického uvažovania. V úvode knihy sa autor zamýšľa nad historickými predpokladmi tejto zmeny postavenia eschatológie. Vidí ich predovšetkým v stretnutí sa teologického myslenia s takmer náboženským pátosom budúcnosti, ktorý so sebou priniesol marxizmus. Z tohto stretu vzišli v našich časoch také moderné teológie budúcnosti, nádeje, oslobodenia. Podľa regensburgského profesora dogmatickej teológie Josepha Ratzingera, ktorý túto knihu v roku 1977 napísal, sa v problematike eschatológie

²⁴⁴ Porov.: Katolícke noviny 42/ 2011 Pavol Zahatlan *Ježiš Nazaretský II. - Od vstupu do Jeruzalema po zmŕtvychvstanie*.

²⁴⁵ Porov.: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocclanku=20110920011>

²⁴⁶ www.svetkrestanstva.sk/2010/08/benedikt-xvi-pripravuje-treti-diel.html

²⁴⁷ Porov.: RATZINGER, Joseph- Benedikt XVI.: *Eschatológia Smrť a večný život* Trnava: Dobrá kniha 2011

kladie otázka o tom, čo je vlastne podstatou kresťanstva. Zaoberá sa individuálnymi rozmermi eschatológie, čiže otázkami o smrti a nesmrteľnosti, a venuje sa aj tematike „budúceho života“, čiže vzkrieseniu mŕtvych, Kristovmu druhému príchodu, posledného súdu, peklu, očistcu a napokon nebu. Svätý Otec Benedikt XVI. nám v diele *Cirkevní otcovia. Od Klementa Rímskeho po svätého Augustína*²⁴⁸ prostredníctvom svojich katechéz prednášaných počas rokov 2007 a 2008 prináša dvadsaťšesť knižne spracovaných portrétov cirkevných osobností. Súhrnné označenie cirkevní otcovia pomenúva autorov cirkevných písomných pamiatok z prvých storočí. Išlo predovšetkým o svätcov, zväčša biskupov alebo mučeníkov. Svätý Otec zachováva chronologickú líniu od 1. po 5. storočie, zobrazuje cirkevné dejiny na pozadí historicko-politických udalostí a zmien od Klementa Rímskeho až po svätého Augustína. Životy cirkevných postáv pritom na seba neraz nadväzujú, ovplyvňujú sa či už dielom, učením alebo kresťanskou filozofiou. Napriek tomu, že väčšina cirkevných otcov vyobrazených v publikácii pochádza z grécko-latinského západného sveta, autor katechéz nezabúda ani na menej známych kresťanských literátov z východných krajín ako India, Perzia, Sýria. V závislosti od časového obmedzenia jednotlivých katechéz, podľa rozsiahlosti a významnosti spisov konkrétnych osobností sú portréty miestami rozčlenené na niekoľko častí. V úvode každého z nich je stručne načrtnutý životopis cirkevného otca, následne sa oboznámime s jeho dielom, náukou, prostriedkami šírenia a posilňovania viery prvých kresťanov. Fakty sú podporené častými citáciami, úryvkami z diel a myšlienok jednotlivých cirkevných otcov. V závere každej kapitoly pritom nájdeme aplikáciu starovekého, zato stále aktuálneho kresťanského poslania na súčasnosť. Väčšina kresťanských učiteľov sa zameriava na uznanie tajomstva Svätej Trojice, obranu náboženstva pred pohanmi, heretikmi a bludármi, na výklad, štúdium a preklad Svätého písma a tiež na modlitbu, ktorú vysvetľujú ako dialóg s Bohom. V tomto období silnie tendencia zladit' myslenie a konanie, rozum a vieru, prvky gréckej filozofie s kresťanstvom (Logos ako Slovo). Kniha nám približuje životy cirkevných otcov a ich význam pre cirkev z hľadiska jej dlhodobého vývoja počas mnohých historických, politických a spoločenských zmien. Uvedené katechézy sú určené predovšetkým zrelým kresťanom, už disponujúcich určitými znalosťami, túžiacich sa ponoriť do hĺbín dejín cirkvi a jej učenia. Texty z diela *Úvodu do kresťanstva*²⁴⁹ vznikali pred tridsiatimi rokmi, v období čerstvých impulzov z Druhého vatikánskeho koncilu, v mnohých ohľadoch prelomového v prehodnocovaní kontaktu kresťanstva s modernou dobou a jej fenoménmi. Autor ich prednášal vysokoškolským študentom v Tübingene. Vyplýva z toho ich charakter a zacielenie; treba však ešte zdôrazniť, že roky im neubrali na aktuálnosti a adresnosti, práve otvorenou

²⁴⁸ Poprov.: Benedikt XVI.: *Cirkevní otcovia. Od Klementa Rímskeho po svätého Augustína*, Trnava, Dobrá kniha 2009

²⁴⁹ Porov.: Joseph Ratzinger – Benedikt XVI.: *Úvod do kresťanstva*, Trnava, Dobrá kniha 2007. Preklad František Rábek

a produktívnou konfrontáciou náboženstva so súdobým i súčasným svetom. Joseph Ratzinger kombinuje bravúrne štylizovanie s vecnosťou celého prejavu: v úvahách zohľadňuje možnosti chápania poslucháčov, tému preto komponuje ako postupný výklad s dôslednou argumentáciou zahŕňajúc do svojho diskurzu teológiu, filozofiu a históriu. Cieľom výkladu je podať základné informácie o kresťanstve, od všeobecných otázok až po konkrétne články viery, čomu zodpovedá koncepcná štruktúra. Po troch Predslovoch (k vydaniu z roku 2000, k prvému vydaniu z roku 1968 a k desiatemu vydaniu (1969) kniha pokračuje časťou Úvod: „Verím – Amen“, po nej sú ťažiskové časti s jednoduchými názvami: Boh, Ježiš Kristus, Duch a Cirkvi. Strohé názvy korešpondujú so zámerom neodvádzať pozornosť druhotnými kontextami a koncízne sledovať centrálnu líniu vysvetľujúceho rozprávania o Bohu a Kristovi cez Apoštolské vyznanie viery (Krédó). Joseph Ratzinger zdôrazňuje praktický rozmer chápania Boha, realitu viery a jej živosť smerom k spoločnosti, nie privátne predstavy Boha a nadbytok mystiky neraz motivovanej módou a honbou za tajomstvom. Boh sa stal konkrétny v Kristovi, jeho kresťanský obraz je obrazom Osoby, Lásky a Logosu, teda rozumného poriadku v stvorení. Ratzinger začína definovať kresťanstvo cez vieru, cez prvé a posledné slovo Kréda (Verím a Amen), cez situáciu človeka postaveného pred otázku Boha, pričom dokonca vyzdvihuje pochybnosť, ktorá v istom zmysle môže pomáhať komunikácii veriacich a neveriacich: „ona otvára veriaceho pre pochybujúceho a pochybujúceho pre veriaceho“. Viera je formou vzťahu k sebe a ku skutočnosti, zahŕňa prijatie neviditeľného ako vlastnú a základnú skutočnosť. To sa v súčasnosti narúša uprednostňovaním historizmu (redukcia pravdy na fakty), takisto technického myslenia (sústredenosť na uskutočniteľnú budúcnosť) – viera je naproti tomu „na poznanie neredukovateľná, poznaniu nedostupná forma postoja“, ktorá je človeku pevným bodom a zmyslom. Ratzinger upozorňuje na dôležitosť viery ako dialógu, viery v kresťanstvom spoločenstve – Cirkvi, ide až k myšlienke, že kresťanská viera „nie je idea, ale život“. V dvoch ďalších častiach rozpracúva základné témy kresťanstva: Boha a Ježiša Krista. Jeho text akoby dispozične určovali najčastejšie otázky hľadajúcich, preto je mimoriadne obsažný a koncentrovaný; odpovede v ňom nájde najmä náročný čitateľ. Posledná časť súvisí aj s poslednými výroky Kréda týkajúcimi sa Ducha Svätého. Kniha súčasného pápeža múdro, krásne, v mnohých aspektoch novátorsky, referuje cez interpretáciu Kréda – základných článkov kresťanskej viery – o najrozšírenejšom zo svetových náboženstiev. Nechce nič nanucovať, čitateľa ponecháva v jeho reakcii slobodného...²⁵⁰ Vatikánske štatistiky sledujú, koľko veriacich prichádza za Svätým Otcem na jeho audiencie a na nedeľnú modlitbu Anjel Pána. A jednoznačne hovoria, že za Benediktom XVI. prichádzajú rekordné počty ľudí. Prichádzajú a čakajú, že tento múdry a priateľský pápež sa im prihovorí, a pozorne ho počúvajú. Hoci by sme mnohí

---

²⁵⁰Porov.: <http://www.litcentrum.sk/42307>

radi išli do Ríma počúvať pápeža, nie všetci môžeme. Pre nás je táto kniha ²⁵¹. Môžeme ho počuť každý deň v roku.

10.7 Múdre a priateľské slovo Benedikta XVI

Nám chce byť radou, povzbudením, nasmerovaním alebo len jednoduchým priateľským slovom pri káve. Tak ako sú pestré naše dni, pestré sú i texty v tomto výbere. Ľahké striedajú náročnejšie, teologické striedajú postrehy o bežných ľudských starostiach. Pápež hovorí aj o futbale, o dovolenkách, o nákupoch. Ale aj o obavách, o utrpení, o neistote, o chudobe a beznádeji. Čo to s nami spraví, ak strávime celý rok v spoločnosti tohto múdreho Božieho muža, to už vatikánske štatistiky neodsledujú. No my určite áno ²⁵². Svätý Otec Benedikt XVI. v knihe Apoštoli a prví učeníci Ježiša Krista ²⁵³ uvažuje o počiatkoch Cirkvi, vysvetľujúc jej základnú štruktúru, ktorá sa plynutím času ani nemení, ani neopotrebuje. Cyklus sa začína sériou katechéz, ktoré čerpajú z tajomstva Cirkvi, potom sa zastaví pri ustanovení Dvanástich a pri ich službe spoločenstvu a pravde. Ústredná – a najrozsiahlejšia – časť je venovaná predstaveniu jednotlivých apoštolov, so svojráznymi charakteristikami každého z nich, s opísaním ich osobnej skúsenosti s Kristom a s významnými udalosťami ich života. Úvahy o prvotnej Cirkvi uzatvárajú profily ďalších príkladných osobností, mužov i žien, ktoré „v histórii Cirkvi svietia ako hviezdy prvej veľkosti“. Kniha sprevádza čitateľa na ideálnej „ceste medzi svedkami zrodeného kresťanstva, ktorých spomínajú novozákonné spisy“. Program cesty je rozdelený na 31 úsekov, zachytených v katechézach, ktoré Svätý Otec predniesol počas generálnych audiencií za rok: od stredy 15. marca 2006 do stredy 14. februára 2007. Pápež nám takto umožňuje bezprostredne poznať apoštolov a ďalšie dôležité osobnosti prvotnej Cirkvi ²⁵⁴.

Záver

tohto krátkeho prierezu pápežovou tvorbou uvediem dva názory, s ktorými sa plne stotožňujem. Po zvolení Ratzingera za pápeža sa často opakovala téza, že človek, ktorý doteraz učil, čo veriť, bude odteraz musieť hovoriť, prečo veriť. Čítanie jeho kníh a zoznamovanie sa s jeho skutočnými (nie rôznymi kanálmi tlmočenými) názormi dokazuje, že pre zvládnutie syntézy „čo a prečo“, mal tie najlepšie predpoklady. Nielen preto, že má vieru premyslenú, ale najmä preto, že ju má prežitú. - Imrich Gazda, redaktor

²⁵¹ Porov.: BENEDIKT XVI- Joseph Ratzinger Zasiachnutí neviditeľným, Trnava: Dobrá kniha 2006

²⁵² Porov.: <http://www.christbook.sk/duchovny-zivot/1374-zasiachnuti-neviditelnym-.html>

²⁵³ Porov.: Benedikt XVI.: Apoštoli a prví učeníci Ježiša Krista, Trnava, Dobrá kniha 2008

²⁵⁴ Porov.: <http://www.artforum.sk/catalog/ratzinger-joseph-benedikt-xvi:apostoli-a-prvi-ucenici-jezisa-krista/?mod=catalog&detail=22983>

www.postoy.sk. Jeden zo zakladateľov a redaktorov katolíckej revue Impulz Jaroslav Daniška píše: Ratzinger je skvelý autor. Píše jednoducho, jasne a prehľadne. Jeho argumenty sú krištáľovo jasné a presvedčivé. Kladie si otázky našej doby a odpovedá s múdrosťou katolíckej tradície. Bráni nielen vieru, ale v prvom rade rozum. Je to muž, akého potrebuje Cirkev aj svet.